

บทที่ 3

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ใช้ในต่างประเทศ

คำนำ

ในเนื้อหาของบทนี้ผู้เขียนจะได้นำเสนอถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะการเป็นลูกขุนในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอน ลอร์ อาทิในประเทศอังกฤษและประเทศอเมริกา กับทั้งรูปแบบผู้พิพากษาสมทบในประเทศที่ใช้ระบบซีวิล ลอร์ อาทิประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส ว่ามีรูปแบบ วิธีการได้มาอย่างไรบ้าง รวมถึงรูปแบบผู้พิพากษาที่เป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมายซึ่งมีใช้ในประเทศอังกฤษ และอิตาลี เป็นต้น จนมาถึงระบบผสมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น และการยกเลิกระบบลูกขุนในกลุ่มประเทศเอเชียดังเช่นที่เกิดในประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญาของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหาผิดหรือบริสุทธิ์นั้นมิใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แม้แต่ประชาชนก็มีหน้าที่ที่จะต้องร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันในภารกิจอันสำคัญดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปโดยถูกต้องและชอบธรรม

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในต่างประเทศ

3.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศเก่าแก่ที่ใช้กฎหมายในระบบคอมมอน ลอร์ (Common Law) มีศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาดังต่อไปนี้

1) ศาลแขวง (Magistrates' Court)¹ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเล็กน้อย น้อยๆ (less serious offences) อาทิเช่น คดีจราจร สามารถที่จะทำการพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็วโดยมิต้องใช้กระบวนการพิจารณาอย่างลูกขุน และในศาลแขวง (Magistrates' Court) ผู้พิพากษาอาจมิใช่เป็นนักกฎหมายก็ได้²

¹ Jason S. Williams, Civil & Criminal Procedure, (London: Sweet & Maxwell, 1997) p. 323.

² บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ", หนังสือ "ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์", คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 18.

2) ศาลเด็ก (Youth Court)³ เป็นศาลชนิดพิเศษศาลหนึ่งของศาลแขวงพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็ก (ที่อายุต่ำกว่า 18) องค์กรคณะผู้ตัดสินในการพิจารณาพิพากษาคดีได้รับการฝึกฝนมาเพื่อทำงานในศาลเด็กโดยเฉพาะ และในศาลแห่งนี้ยังประกอบด้วยผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กด้วย

3) ศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court)⁴ เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดร้ายแรง (the most serious offences) กระทำการพิจารณาโดยผู้พิพากษาและคณะลูกขุน (on indictment) ศาลคราวน์คอร์ทถือเป็นส่วนหนึ่งของศาลสูง (Supreme Court)

ในประเทศอังกฤษ การพิจารณาแบบรวบรัด (Summary Trial) การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวง (Magistrates' Court) ในปัญหาข้อเท็จจริงต้องอุทธรณ์ไปยังศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) การอุทธรณ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นสิทธิของจำเลย โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) หรือได้รับคำรับรองจากผู้พิพากษาศาลแขวงที่พิจารณาคดีนั้น เนื่องจากปริมาณคดีที่มาสู่การพิจารณาของศาลแขวงมีปริมาณเป็นจำนวนมาก กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลแขวงต้องเป็นไปโดยรวบรัด เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาจึงมีน้อย ความไม่ถูกต้องในกระบวนการหรือผลแห่งคำพิพากษาย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก นอกจากนี้ผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลแขวงมีทั้งผู้พิพากษาที่มีได้เป็นนักกฎหมาย (Lay Magistrates) และผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary) ฉะนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่มีได้เป็นนักกฎหมาย ย่อมมีโอกาสผิดพลาดเกิดขึ้นได้มากเป็นธรรมดา จึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยมีสิทธิในการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงที่พิจารณาในศาลแขวงได้อย่างไม่มีข้อจำกัด⁵

ผู้พิพากษาในศาลแขวงมี 2 ประเภท คือผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary) และผู้พิพากษาที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย (Lay Magistrates)

1) ผู้พิพากษาในศาลแขวงที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary) (หรืออาจเรียกว่า District Judges) พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของลอร์ด

³ Ibid., p. 323.

⁴ Ibid., p. 324.

⁵ รุניתพัฒน์ วรยศศิริ, การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544), หน้า 34-35.

ซานเชลเลอร์ (Lord Chancellor)* ผู้ซึ่งประสงค์จะเข้ารับการแต่งตั้งเป็น Stipendiary จะต้องยื่นใบสมัครต่อสำนักงานของลอร์ด ซานเชลเลอร์ (Lord Chancellor) โดยมีหนังสือรับรอง (Letters of Recommendation) จากผู้พิพากษาและบารริสเตอร์ (Barristers) ชื่นนำ ซึ่งรู้จักผู้สมัครดีจำนวน 3 ฉบับ จากนั้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานลอร์ด ซานเชลเลอร์ (Lord Chancellor) เป็นผู้ตรวจใบสมัครและหนังสือรับรองของผู้สมัครเข้ารับแต่งตั้ง และทำการสอบสวนโดยอิสระเพื่อให้ทราบถึงนิสัย ความประพฤติ ความสามารถทางวิชาชีพและความเหมาะสมของผู้สมัครเข้ารับแต่งตั้ง และเจ้าหน้าที่อาวุโสจะสัมภาษณ์ผู้สมัครเข้ารับแต่งตั้ง เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วจึงจะเสนอชื่อให้ลอร์ด ซานเชลเลอร์ (Lord Chancellor) เป็นผู้เลือกในขั้นสุดท้าย⁶ การคัดเลือกผู้พิพากษาในประเทศอังกฤษ ส่วนใหญ่นั้นจะคัดเลือกมาจากทนายความและผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน (โดยต้องมีประสบการณ์ในการว่าความในศาลอย่างน้อย 7 ปี) โดยเฉพาะบารริสเตอร์ (Barristers) ผู้มีการศึกษาสูงเป็นเนติบัณฑิตก็ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษา⁷ หรืออาจแต่งตั้งจากโซลิซิเตอร์ (Solicitors) ก็ได้⁸

ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายในฐานะทนายความของประเทศอังกฤษสามารถแยก 2 ประเภท กล่าวคือ

(1) บารริสเตอร์ (Barristers) ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายซึ่งสำเร็จการศึกษากฎหมาย Inns of Court School of Law และเป็นสมาชิกของ Inns of Court แห่งใดแห่งหนึ่งจาก 4 สถาบันได้แก่ Lincoln's Inn, Gray's Inn, the Middle Temple และ Inner Temple บารริสเตอร์จะเป็นผู้ดำเนินคดีในศาล ร่างคำฟ้อง แก่คำฟ้อง ให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายที่ยุ่งยาก

(2) โซลิซิเตอร์ (Solicitors) ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายซึ่งสำเร็จการศึกษากฎหมายจาก College of Law ของ Law Society และเป็นสมาชิกของ Law Society (สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพ Solicitors) ในขณะที่บารริสเตอร์ทำหน้าที่เป็นทนายผู้ว่าคดี โซลิซิเตอร์จะทำหน้าที่เป็นทนายความผู้ซึ่งให้คำปรึกษาคดีแก่ลูกความ จัดงานเอกสารให้แก่บารริสเตอร์ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าบารริสเตอร์ทำงานในศาล ส่วนโซลิซิเตอร์ทำงานนอกศาล

* ลอร์ด ซานเชลเลอร์ (Lord Chancellor) เป็นตำแหน่งทางการเมือง มีสถานะพิเศษ กล่าวคือมีอำนาจหน้าที่ทางตุลาการในฐานะเป็นประมุขของฝ่ายตุลาการ มีหน้าที่ทางการบริหาร ในฐานะเป็นรัฐมนตรีและร่วมรับผิดชอบในสำหรับการกระทำของรัฐบาล กับทั้งมีอำนาจหน้าที่ในทางนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นประธานแห่งสภาขุนนาง (House of Lords) ในฐานะสภานิติบัญญัติ

⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ" หนังสือ "ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์", หน้า 18-19.

⁷ ว่าที่ร้อยตรีอภิศักดิ์ พรหมสวัสดิ์, "ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเนติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 40.

⁸ Jason S. Williams, *Civil & Criminal Procedure*, p. 323.

2) ผู้พิพากษาที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย (Lay Magistrates) หรืออาจเรียกว่า จัสติส ออฟ เดอะ พีซ (Justice of the peace) ถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีที่มาที่เก่าแก่และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่มักจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ จัสติส ออฟ เดอะ พีซ เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงประมาณศตวรรษที่ 12 และทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารในเบื้องต้นประมาณช่วงปี ค.ศ. 1195 ในครั้งนั้นกษัตริย์มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัศวินเพื่อช่วยเหลืองานของนายอำเภอเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ต่อมางานของฝ่ายบริหารได้ลดน้อยลงแต่เพิ่มอำนาจมากขึ้นทางด้านพิจารณาคดีอาญาในช่วงศตวรรษที่ 14 ซึ่งในปี ค.ศ. 1361 มีการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติซึ่งได้กำหนดให้ในแต่ละจังหวัด (county) สามารถแต่งตั้งผู้พิพากษา 1 นายและผู้มีเกียรติของจังหวัดนั้นๆ อีก 3 หรือ 4 คน ทำหน้าที่ติดตามจับกุม และลงโทษผู้กระทำผิด และผู้ก่อการจลาจล⁹ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ทำการพิจารณาคดี 4 ครั้งในหนึ่งปี ในปี ค.ศ. 1590 จัสติส ออฟ เดอะ พีซ ที่พิจารณาคดีในศาลควอเตอร์ เซชชัน (Quarter Sessions) ได้รับอำนาจกว้างขวางขึ้นโดยสามารถพิจารณาคดีอาญาประเภทใดก็ได้ ซึ่งรวมไปถึงความผิดอาญาประเภทร้ายแรงที่เรียกว่าเฟโลนีด้วย (Felony) นอกจากนั้นแล้ว จัสติส ออฟ เดอะ พีซ อาจช่วยพิจารณาคดีที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจของศาลควอเตอร์ เซชชัน (Quarter Sessions) โดยนั่งพิจารณาคดีในศาลเพตตี เซชชัน (Petty Sessions) ซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีลูกขุนช่วยในการตัดสินคดี ต่อมาได้โอนอำนาจของศาลเพตตี เซชชันไปเป็นอำนาจของศาลแขวง (Magistrates' Court) ชื่อของ จัสติส ออฟ เดอะ พีซ (Justice of the peace) จึงกลายมาเป็น “แมจิสเตรท” (Magistrates) ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 18 ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นจัสติสจะต้องมีที่ดินซึ่งมีราคาประเมินต่อปี (annual value) ไม่ต่ำกว่า 100 ปอนด์ โดยเหตุนี้ผู้ที่มีฐานะดีและมีตำแหน่งทางสังคมเท่านั้นจึงจะได้เป็นจัสติส ออฟ เดอะ พีซ¹⁰

ในช่วงประมาณศตวรรษที่ 18 แมจิสเตรท (Magistrates) ได้รับการขยายอำนาจให้มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นออกไปจากที่เป็นอยู่ สามารถนั่งพิจารณานอกวาระได้อีกมากมาย กล่าวคือแมจิสเตรทมีอำนาจสามารถออกใบอนุญาตจำหน่ายสุราได้ (licensing of ale house) มีสิทธิแต่งตั้งผู้ซึ่งดูแลคนยากจน (overseers of the poor) แต่งตั้งนายงานช่างรังวัดถนนหลวง (surveyors of highways) กำหนดอัตราพักดภาษีได้ ดูแลการติดต่อธุรกิจที่สำคัญของจังหวัด โดยอำนาจทางตุลาการนั้น แมจิสเตรท (Magistrates) ไม่เพียงแต่ต้องรับผิดชอบพิจารณาคดีเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น แต่ยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะลูกขุนที่จะต้องทำการ

⁹ John Sprack, Emmins on Criminal Procedure, 9th ed. (New York: Oxford University Press Inc, 2002), p. 76.

¹⁰ สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า 160.

ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาประเภท Indictable offences* อีกด้วย จนมาถึงช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เข้าสู่ต้นศตวรรษที่ 20 อำนาจดังกล่าวของแมจิสเตรทที่มีนั้นจึงได้ลดลง

แม้ว่าในปัจจุบันอำนาจของแมจิสเตรท (Magistrates) จะมีได้มีมากอย่างแต่ก่อน แต่เหล่าแมจิสเตรท (Magistrates) ยังคงมีบทบาทที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในประเทศอังกฤษมีแมจิสเตรท (Magistrates) มากกว่า 30,000 คน ที่จะต้องนั่งพิจารณาคดีอาญามากกว่าหนึ่งล้านคดีต่อปี หรือเกือบร้อยละ 95 ของคดีอาญาทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ (backbone) ของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศอังกฤษเลยทีเดียว¹¹ และพอที่จะสรุปอำนาจของแมจิสเตรทในปัจจุบันได้ ดังนี้¹²

- 1 ออกหมายจับบุคคลให้มาให้การต่อศาล
- 2 ออกนั่งไต่สวนการฝากขังผู้ต้องหา
- 3 พิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของตน
- 4 พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี (แต่จะต้องได้รับการเห็นชอบแต่งตั้งจากบรรดาแมจิสเตรท (Magistrates) ด้วยกันเอง แล้วจึงจะมีอำนาจไปนั่งพิจารณาคดีที่ศาลเด็ก (Youth Court))
- 5 มีบทบาทเล็กน้อยในกระบวนการที่เกี่ยวกับศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) กล่าวคือในคดีที่พิจารณาโดยวิธีอินดิคต์เมนท์ (Indictment) นี้ แมจิสเตรท (Magistrates)

* ในประเทศอังกฤษ ได้แบ่งประเภทของความผิดเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีออกเป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

- 1) Indictable offences คือความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง อาทิ ความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งความผิดประเภทนี้แมจิสเตรท (Magistrates) จะต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน หากฟังได้ว่าคดีมีมูลก็จะส่งไปยังศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) โดยมีหนังสือเป็นคำฟ้องที่เรียกว่า อินดิคต์เมนท์ (Indictment) ถ้าคดีไม่มีมูลแมจิสเตรทก็จะยกฟ้อง
- 2) Summary offences คือความผิดทางอาญาไม่ร้ายแรง อาทิ ความผิดตามกฎหมายจราจร ซึ่งสามารถฟ้องต่อศาล Magistrates courts ได้โดยไม่ต้องมี Indictment ความผิดอาญาประเภทนี้ Magistrates courts จะพิจารณาคดีพิพากษาได้ทันที
- 3) Offences triable either way คือ ความผิดที่จะพิจารณาคดีโดยวิธีของประเภทที่ 1 หรือ 2 ก็ได้ อาทิเช่น ความผิดฐานเบิกความเท็จ (perjury) ความผิดประเภทนี้ก่อนพิจารณาคดี ศาลจะต้องพิจารณาก่อนว่าวิธีพิจารณาแบบใดจึงจะเหมาะสมมากที่สุด โดยศาลจะสอบถามโจทก์ก่อนแล้วจึงสอบถามจำเลย หลังจากนั้นศาลจะพิจารณาถึงลักษณะของความผิดว่ามีสภาพเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือไม่ หรือมีเหตุที่จะทำให้ศาลพิจารณาคดีหรือไม่ เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าควรใช้วิธีซัมมารี ทรียัล (Summary Trial) ศาลก็จะอธิบายให้จำเลยฟังและขอความยินยอมจากจำเลย หากจำเลยไม่ยินยอมก็ต้องใช้วิธีอินดิคต์เมนท์ (Indictment)

¹¹ Catherine Elliott and Frances Quinn, English legal System, 4th ed.(Pearson Longman, 2002), p. 185.

¹² Ibid., pp. 76-77.

จะต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน หากฟังได้ว่าคดีมีมูลก็จะส่งไปยังศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) ถ้าคดีไม่มีมูลแมจิสเตรทก็จะยกฟ้อง

ผู้พิพากษาที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า “เลย์ แมจิสเตรท” หรือ “แมจิสเตรท” (Lay Magistrates) พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของลอร์ด ชานเซลเลอร์ (Lord Chancellor) ตำแหน่ง Lay Magistrates ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาคดีเล็กๆ น้อยๆ นั้น การได้มากระทำโดยคณะกรรมการที่ปรึกษาท้องถิ่น (local advisory committees) เป็นผู้เสนอชื่อผู้ที่สมควรได้รับแต่งตั้งต่อ ลอร์ด ชานเซลเลอร์¹³ ซึ่งคณะกรรมการที่ปรึกษาท้องถิ่นจะได้อายชื่อผู้ที่สมควรได้รับการแต่งตั้งมาจากพรรคการเมืองท้องถิ่น องค์กรอาสาสมัครต่างๆ องค์กรการค้า และจากองค์กรต่างๆ ซึ่งตามปกติ ลอร์ด ชานเซลเลอร์ ก็จะแต่งตั้งตามที่ได้รับข้อเสนอชื่อมา ซึ่งพิจารณาแต่งตั้งใช้สมมุติฐานว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเป็นผู้มีความรู้ในท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอแนวคิดทางนโยบายทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ โดยในการคัดเลือกเพื่อเสนอชื่อเป็นผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งนั้น ประวัติของบรรดาผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นแมจิสเตรทจะถูกปกปิดเป็นความลับ จะมีเพียง “ชื่อ” เท่านั้นที่จะประกาศต่อสาธารณชนได้¹⁴ แมจิสเตรทปฏิบัติงานโดยไม่ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนอย่างเช่นผู้พิพากษาในประเทศไทย หากแต่สามารถเบิกค่าเดินทาง ค่าเสียเวลาและค่าขาดรายได้ได้ด้วย ทั้งนี้เป็นไปตาม Justice of the Peace Act 1997 โดยจะมีการแต่งตั้งแมจิสเตรทในแต่ละปีเพื่อทดแทนตำแหน่งที่ว่างลงอันเนื่องมาจากผู้ดำรงตำแหน่งเดิมเสียชีวิต หรือแต่งตั้งตามที่ยื่นบัญชีไว้ (Supplemental list) หรืออาจแต่งตั้งตามจำนวนที่เพิ่มขึ้นของปริมาณคดีก็ได้¹⁵

แมจิสเตรท (Lay Magistrates) นั้นซึ่งแม้ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาที่ถูกแต่งตั้งคัดเลือกมาปฏิบัติหน้าที่ ย่อมไม่มีความรู้กฎหมายหรือมีความรู้กฎหมายอยู่เล็กน้อย แต่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด เพราะในระบบได้สร้างให้มีเจ้าหน้าที่ประจำศาล (clerk) ซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายมาเป็นผู้ช่วยเหลืองานของแมจิสเตรทลุล่วงไปได้

คุณสมบัติที่จะมีสิทธิถูกเสนอชื่อเป็นแมจิสเตรทได้ คือ ในเบื้องต้นผู้ที่ขอสมัครเป็นแมจิสเตรทนั้นจะต้องมีอายุต่ำกว่า 65 ปีและอาศัยอยู่ภายในรัศมีไม่เกิน 15 ไมล์ของเขตพื้นที่ของแต่ละคณะกรรมการที่ปรึกษาท้องถิ่นนั้นๆ แต่คุณสมบัติดังกล่าวอาจไม่จำเป็นก็ได้หากลอร์ด ชานเซลเลอร์พิจารณาแต่งตั้งโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้งมากกว่า และ

¹³ บวรศักดิ์ อวรรณโณ, “โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ” หนังสือ “ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภักดิ์”, หน้า 19.

¹⁴ Catherine Elliott and Frances Quinn, *English legal System*, pp.185-186.

¹⁵ John Sprack, *Emmins on Criminal Procedure*, p. 77.

แน่นอนว่าผู้ขอสมัครไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้หรือมีประสบการณ์ทางด้านกฎหมาย อีกทั้งไม่ได้จำกัดชั้นของวุฒิการศึกษาแต่อย่างใดด้วย¹⁶

ส่วนบุคคลที่ไม่ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้ง จะเป็นกลุ่มบุคคลจำพวก เจ้าพนักงาน ตำรวจ เจ้าพนักงานจราจร ทหารกรม กองต่าง ๆ บุคคลที่หน้าที่การงานขัดกับการปฏิบัติหน้าที่ การเป็นแมจิสเตรท บุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นแมจิสเตรทให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี อาทิ บุคคลที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดคดีอาญา บุคคลที่ยังไม่ได้ถูกปลดจากลัทธิลบลาย หรือเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิสนมกับบุคคลที่จะได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งในศาลเดียวกัน¹⁷

ในปี ค.ศ. 1998 Lord Chancellor และ Lord Irvine ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไข กระบวนการแต่งตั้งแมจิสเตรทขึ้นใหม่ ซึ่งคำนึงถึงเกณฑ์การรับพิจารณาที่เปิดกว้างและชัดเจน (open and clear) โดยผู้ที่สมควรที่จะได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นแมจิสเตรทต้องประกอบไปด้วย 6 คุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ¹⁸

1. ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี
2. มีความรู้ความเข้าใจที่สามารถติดต่อสื่อสารได้ (อ่านออกเขียนได้)
3. รู้เท่าทัน ทราบความเป็นไปของสังคม
4. มีวุฒิภาวะและสภาพทางจิตไม่บกพร่อง
5. มีความเป็นธรรม และ
6. เป็นที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้

การเกษียณและการปลดออกจากการปฏิบัติหน้าที่¹⁹

แมจิสเตรทจะเกษียณที่อายุ 70 ปี แต่ก็สามารถที่จะเกษียณได้ก่อนหน้านั้น หากว่ามีเหตุอันสมควร มีอายุหรือสภาพทางร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป หรือหากว่าละเลยหรือปฏิเสธที่จะไม่ปฏิบัติต่อหน้าที่ โดยวิธีลงชื่อแมจิสเตรทในซัพพลีเมนทอล ลิสต์ (Supplemental List)²⁰ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจปลดแมจิสเตรทคือ ลอร์ด ชานเซลเลอร์ซึ่งอาจปลดออกได้โดยไม่ต้องมีเหตุผล แต่ในทางปฏิบัติจะถูกปลดออกก็ต่อเมื่อแมจิสเตรทมีความประพฤติที่ไม่ดี (misbehaved) หรือกระทำการที่ขัดต่อหน้าที่การงาน ในปี ค.ศ. 1985 แมจิสเตรทชื่อ แคทเธอริน คริปส์ (Kathleen Cripps) ได้ถูกลอร์ด ชานเซลเลอร์ไล่ออกเพราะได้ความว่ามีความประพฤติที่ไม่ดี ที่เรียกว่า “ความประพฤติไม่ดี” นั้นยังหมายรวมถึงกรณีที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดฐานเมาส์ราชนะขับชัรยนต์ หรือบางฐานความผิดที่เกี่ยวกับความรุนแรง (violence)

¹⁶ Catherine Elliott and Frances Quinn, *English legal System*, p. 186.

¹⁷ Ibid., p.186.

¹⁸ Ibid., p.186.

¹⁹ Ibid., pp.186-187.

²⁰ ไมตรี ดันเตมทรัพย์, “ศาลและผู้พิพากษาของอังกฤษ” *วารสารกฎหมายปกครอง*, 1

ความประพฤติที่ไม่สุจริตหรือผิดศีลธรรม ความประพฤติที่มูลเกี่ยวข้องกับการเหยียดสีผิวหรือความเชื่อทางศาสนา หรือการกระทำที่เป็นการรังควานทางเพศ (sexual harassment)

ฎมิหลัง²¹ : สถานะทางสังคม

Rod Morgan and Neil Russel (2000) ได้รายงานผลการวิจัยแสดงถึงสัดส่วนว่า 2 ใน 3 ของแมจิสเตรท (magistrate) เป็นจำพวกวิชาชีพชั้นสูง (professional) หรือเป็นผู้บริหาร (managerial position) ซึ่งแน่นอนว่าฎมิหลังชนชั้นทางสังคมเช่นนี้มิได้แสดงถึงความต้องการของท้องถิ่นแต่อย่างใด ซึ่งผลการวิจัยของ Rod Morgan and Neil Russel (2000) พบว่าในเมืองใหญ่ (metropolitan) ร้อยละ 79 ของแมจิสเตรทเป็นพวกวิชาชีพชั้นสูง หรือเป็นผู้บริหาร ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่แมจิสเตรทเป็นคนธรรมดาในท้องถิ่น

สาเหตุของปัญหาพบว่ามีนายจ้างคนใดพอใจนักกับการที่จะต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในขณะที่ลูกจ้างขอลาหยุดงานเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่เป็นแมจิสเตรท ซึ่งนั่นหมายถึงวงเงินที่จะต้องเสียไปโดยไม่ได้อะไรกลับมาเป็นผลประโยชน์ของนายจ้างและไม่มีนายจ้างคนใดที่จะใจกว้างพอที่ท่าเช่นนั้น ซึ่งแน่นอนปัญหาในเรื่องการเงินเช่นว่านี้จะไม่เกิดในชนชั้นทางสังคมที่มีรายได้ค่าครองชีพสูงอยู่แล้วอย่างเช่นพวกวิชาชีพชั้นสูง หรือผู้บริหารที่มาปฏิบัติหน้าที่เป็นแมจิสเตรท

ฎมิหลัง : อายุ

มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่แมจิสเตรทเป็นผู้มีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะมีอายุที่ล่วงเข้าวัยกลางคนหรือแก่กว่านั้น ปัญหาจากการศึกษาพบว่าเมื่อแมจิสเตรทนั้นส่วนหนึ่งเป็นลูกจ้าง ซึ่งนอกจากจะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ในศาลที่น่าจะยุ่งยากแล้วยังคงต้องวุ่นวายใจกับเรื่องของที่ทำงานเดิมนายจ้างจะปฏิบัติต่อตนเช่นใด ทำให้ไม่มีเวลาที่จะอบรมเรื่องคนในครอบครัวได้

ขณะที่ความมีวุฒิภาวะ (maturity) ถือเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของการเป็นแมจิสเตรท แต่ขณะเดียวกันหากได้ตัดสินโดยแมจิสเตรทที่เป็นบุคคลวัยหนุ่มสาว ก็จะแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่มีต่อวิถีชีวิตคนวัยหนุ่มสาวได้ดีกว่าเช่นกัน

ฎมิหลัง : เพศ

ในเรื่องความแตกต่างทางเพศของแมจิสเตรทนั้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือร้อยละ 51 ของแมจิสเตรทเป็นผู้ชาย ในขณะที่ร้อยละ 49 เป็นผู้หญิง อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาอาชีพ (Stipendiary หรือ District Judges) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลแขวง (magistrates' courts) ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ในขณะที่มีจำนวนผู้พิพากษาที่เป็นผู้หญิงเพียงร้อยละ 13 เท่านั้น

²¹ Catherine Elliott and Frances Quinn, English legal System, pp.187-189.

การอบรมความรู้ทางกฎหมาย²²

การอบรมความรู้ทางกฎหมายให้แก่เหล่าแมจิสเตรทจะดำเนินการโดย คณะกรรมการแมจิสเตรท (Magistrates' Commission Committeers) ภายใต้การดูแลของสภา หลักสูตรยุติธรรม (Judicial Studies Board) ซึ่งจะอบรมเกี่ยวกับความรู้ของวิธีพิจารณาในศาล การนั่งเป็นองค์คณะและหัวหน้าคณะ ทฤษฎีและวิธีการเกี่ยวกับการมีคำพิพากษา ซึ่งบรรดา แมจิสเตรทจะต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 12 ชั่วโมงในทุกๆ การปฏิบัติหน้าที่ 3 ปี

องค์คณะ²³

โดยปกติการนั่งพิจารณาคดีเป็นองค์คณะจะประกอบไปด้วยแมจิสเตรท 3 นาย อย่างไรก็ตาม มาตรา 49 แห่ง The Crime and Disorder Act 1998 ได้กำหนดให้แมจิสเตรท เพียงผู้เดียวมีอำนาจที่จะนั่งพิจารณาคดีในฐานะหลักฐานในชั้นก่อนฟ้อง (pre-trial) ได้

ข้อพิจารณาความแตกต่างระหว่างแมจิสเตรทกับผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย ค่าใช้จ่าย (Cost)²⁴

จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากแมจิสเตรท (Lay Magistrate) เสมือนเจ้าหน้าที่ที่ แต่มิได้รับเงินเดือนจะได้ก็แต่เพียงค่าเบี้ยเลี้ยงปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ซึ่งทำให้ เห็นได้ชัดว่าค่าใช้จ่ายที่รัฐพึงเสียไปโดยตรงจากการปฏิบัติงานของระหว่างแมจิสเตรทนั้นน้อยกว่ากับผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary หรือ District Judges) กล่าวคือรัฐจะต้องเสีย ค่าใช้จ่ายโดยตรงของการปฏิบัติหน้าที่แมจิสเตรทปีละประมาณ 495 ปอนด์ต่อปี ในขณะที่หาก ว่าเป็นกรณีผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมายรัฐจะต้องจ่ายปีละประมาณ 90,000 ปอนด์ต่อปี แต่ใน ขณะเดียวกันก็พบว่าค่าค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่รัฐจะต้องเสียในกรณีการปฏิบัติงานของแมจิสเตรท จะมีมากกว่าผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย อาทิ ค่าที่พัก ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือ (clerks)

ความสัมพันธ์ ความมีส่วนร่วมของประชาชน (Lay involvement)

หากพิจารณาในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อชุมชนแน่นอนว่าการใช้ แมจิสเตรท (Lay Magistrate) จะเกี่ยวข้องกับมุมมองความรู้สึกรู้สึกของผู้คนในชุมชนได้มากกว่า ผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary หรือ District Judges) แต่ด้วยข้อด้อยที่จำกัด คุณสมบัติบางประการ เช่น ภูมิหลังในประเด็นสถานะทางสังคม หรือความโน้มเอียงที่จะเห็นด้วย กับเจ้าพนักงานตำรวจมากกว่าด้วยแล้ว เหล่านี้ยังเป็นทีกลางแคลงใจของสังคมอยู่เช่นกัน ซึ่งแน่นอนว่าแมจิสเตรทไม่มีทางเลือกที่จะปฏิบัติเป็นอย่างอื่น²⁵ แต่หากว่าเป็นการใช้ลูกขุนจะไม่มี

²² Ibid., p.189.

²³ Ibid., p.190.

²⁴ Ibid., pp.192-193.

²⁵ Ibid., p.193.

ปัญหาเหล่านี้เพราะถือว่าข้อเท็จจริงที่ตัดสินโดยคณะลูกขุนถือเป็นที่สุด คณะลูกขุนมีเอกสิทธิ์เด็ดขาดที่จะมีคำวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยใช้สามัญสำนึกอย่างไรก็ได้เท่าที่มีหิริโอบดับปะตามที่มีฟังมีฟังเป็น

คุ่นเคยและรู้จักท้องถิ่นเป็นอย่างดี (Local knowledge)²⁶

แมจิสเตรท (Lay Magistrate) นั้นจะใช้เหตุผลที่ไม่แตกต่างไปจากผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary หรือ District Judges) แต่แมจิสเตรทจะมีข้อมูลของวิถีชีวิตของท้องถิ่นชุมชนมากกว่าผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย

ข้อเสียของแมจิสเตรท (Lay Magistrate)

ความไม่แน่นอน (Inconsistent)²⁷

ในการพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary หรือ District Judges) จะได้รับความแน่นอนแห่งคำพิพากษามากกว่าไม่ว่าจะตัดสินโดยองค์คณะใดหรือผู้พิพากษาคนใด หากว่าเป็นคดีที่คล้ายกัน มีข้อเท็จจริงพื้นฐานคล้ายกัน ก็จะได้ผลแห่งคำพิพากษาที่เหมือนกัน มิได้แตกต่างไปแต่ประการใด

ในขณะที่ผลแห่งคำตัดสินของแมจิสเตรท (Lay Magistrate) นั้นไม่มีความแน่นอน ซึ่งแตกต่างไปจากที่ได้รับการฝึกขั้นพื้นฐานมาก่อนที่จะปฏิบัติงานและมีเพียงการรับคำแนะนำ (advice) อย่างเล็กน้อยจากเจ้าหน้าที่ (clerks) เท่านั้น อีกทั้งแมจิสเตรทยังไม่พยายามที่จะทำให้คำพิพากษาออกมาให้คล้ายกับองค์คณะอื่นแต่อย่างใด จากการศึกษาพบว่าแมจิสเตรทที่เป็นองค์คณะตามเมืองใหญ่ๆ จะตัดสินคดีโดยผลแห่งคำพิพากษาที่เบากว่าแมจิสเตรทที่ปฏิบัติหน้าที่ตามเมืองที่เป็นชนบท หรือแม้กระทั่งการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวของจำเลย แมจิสเตรทต่างศาลกันก็ยังมี ความแตกต่างกัน เช่นในปี ค.ศ. 1985 ศาลแขวงเมืองแฮมป์เชอร์ (Hampshire) ได้พิจารณาอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวไปคิดเป็นร้อยละ 89 ของคำร้องที่ยื่นขึ้นมา แต่ขณะที่ศาลแขวงเมืองดอร์เซต (Dorset) พิจารณาอนุญาตเพียงร้อยละ 63 เท่านั้น

ความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficient)

จากรายงานการวิจัยของ Rod Morgan and Neil Russel (2000) พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยรู้มาก่อนว่ามีแมจิสเตรท 2 ประเภทอยู่ในศาลแขวง (หมายถึงผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมาย (Stipendiary หรือ District Judges) และผู้พิพากษาที่ไม่ใช่ นักกฎหมาย (Lay Magistrate)) แต่เมื่อได้มีการถาม-ตอบแล้ว ส่วนใหญ่เห็นว่าควรที่จะแบ่งจำนวนให้เท่ากันของทั้งสองประเภทหรือจริง ๆ แล้วประเภทของแมจิสเตรทก็ไม่ใช่ว่าจะสำคัญ

²⁶ Ibid., p.193.

²⁷ Ibid., p.194.

อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมายก็มีระดับแห่งความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่มากกว่า เนื่องจากเห็นว่าผู้พิพากษาที่เป็นนักกฎหมายทำงานได้เร็วกว่าแมจิสเตรท มีประสิทธิภาพมากกว่า มีความมั่นคงแน่นอนในคำตัดสินมากกว่า อีกทั้งยังสามารถควบคุมบรรดาจำเลยหัวดื้อหัวรั้นได้ดีกว่า สามารถที่ใช้คำถามที่เหมาะสมกว่าในการถามพนักงานอัยการหรือถามทนายความของจำเลย

ความโน้มเอียงที่จะเห็นตามเจ้าพนักงานตำรวจ (Bias towards the police)²⁸

ในกระบวนการพิจารณา เจ้าพนักงานตำรวจจะมาเป็นพยานบุคคลอยู่เป็นประจำ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจเหล่านี้มักจะเป็นที่รู้จักของเหล่าแมจิสเตรทที่เป็นองค์คณะตัดสินคดี ทำให้มีความโน้มเอียงว่าเหล่าองค์คณะจะเชื่อตามเจ้าพนักงานตำรวจเสียมาก ซึ่งทำให้เห็นว่าไม่มีความรอบคอบเพียงพอที่จะรับฟังพยานหลักฐาน (admit) เพราะเหตุที่พยานเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ

ในปี ค.ศ. 1974 มีคดีระหว่าง *R v Bingham JJ, ex parte Jowitt* ซึ่งเป็นคดีจรรยา หัวหน้าองค์คณะได้กล่าวว่า “เป็นความไม่สบายใจอย่างยิ่งทีเดียว ที่เราตัดสินโดยใช้พยานหลักฐานโดยตรงจากความขัดแย้งระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจและสมาชิกแห่งสาธารณชน โดยหลักการของข้าพเจ้านั้น ควรที่จะเชื่อพยานหลักฐานของทางเจ้าพนักงานตำรวจ และเช่นนี้เองเราก็ทำให้ความจริงได้ปรากฏ...” ในคดีดังกล่าวนี้มีเพียงเจ้าพนักงานตำรวจกับผู้ขับชัรดเท่านั้นที่เป็นพยานหลักฐานในคดี ซึ่งภายหลังคำตัดสินได้ถูกกลับโดยศาลสูงเพราะเหตุคำพูดที่ปรากฏ

ปัญหาเรื่องภูมิหลัง (background)²⁹

แม้ว่าจะได้เคยมีข้อเสนอแนะจากองค์กรต่าง ๆ (*Royal Commission 1910 and 1948, the Review of Criminal Courts' 2001*) ว่าแมจิสเตรท (Lay Magistrate) ควรที่จะมีที่มาจากบุคคลที่หลากหลายทางสังคม แต่ยังคงปรากฏว่าแมจิสเตรทก็ยังแต่งตั้งจากบุคคลที่มีผิวขาวเสียมากกว่าบุคคลผิวสี เป็นบุคคลชนชั้นกลาง เป็นบุคคลวัยกลางคน ที่มีความเชื่อทางอนุรักษ์นิยมอย่างเข้มข้น

ปัญหาของการขาดตัวแทนที่มาจากชนกลุ่มน้อย (minorities) ที่ผ่านมาก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ในปี ค.ศ. 1988 องค์กรพิทักษ์และดูแลผู้กระทำความผิด (the National Association for the Care and Resettlement of Offender) ได้เน้นความสำคัญความสำคัญของคดีที่มีผู้พิพากษาเป็นบุคคลผิวขาวซึ่งนั่งพิจารณาคดีที่มีผิวสี ซึ่งอาจเป็นผลทำให้บุคคลผิวสีขาดความมั่นใจในระบบก็เป็นได้

ในเรื่องของกระบวนการคัดสรรบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาก็ยังคงถูกตำหนิอยู่เสมอ เพราะส่วนใหญ่จะมีที่มาจากบุคคลที่มีภูมิหลังในแวดวงจำกัด ไม่มีการเปิด

²⁸ Ibid., p.195.

²⁹ Ibid., p.195.

กว้างหรือให้โอกาสแก่กลุ่มอื่นๆ อลิซาเบท เบอร์นี่ (Elizabeth Burneys' 1979) ได้ศึกษาพบว่าวิธีการตัดสินและกระบวนการเลือกบุคคลผู้ซึ่งมาปฏิบัติหน้าที่เป็นแมจิสเตรทก็ยังคงเลือกบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคม (ในแวดวงที่จำกัด) ตามที่เคยเลือกมาอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่เปลี่ยนแปลง

การจำกัดภูมิหลังทางสังคมนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความเท่าเทียมกันแห่งคำตัดสินของแมจิสเตรทที่ถือว่าคลุมเครือเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งในการจำกัดภูมิหลังชนชั้นทางสังคมทำให้องค์คณะผู้พิพากษานั้นมิได้ถือว่าเป็นตัวแทนแห่งสาธารณชนอย่างแท้จริงก็จริงก็จริงกับจะทำให้ความเชื่อมั่นในคำตัดสินลดน้อยลงไปด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบลูกขุน

ประเทศอังกฤษเป็นแม่แบบแห่งระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จะมีรูปแบบศาลที่มีกระบวนการพิจารณาโดยใช้ระบบคณะลูกขุน (Jury) ซึ่งคณะลูกขุนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในอันที่จะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยความถูกต้องของจำเลยในคดี ส่วนผู้พิพากษาเป็นผู้ควบคุมการสืบพยานในศาลและแจ้งข้อกฎหมายกับทั้งอธิบายข้อกฎหมาย (instruct) ในข้อกล่าวอ้างแห่งข้อหาที่โจทก์ฟ้องจำเลยให้แก่คณะลูกขุนเมื่อได้ทำการสืบพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งก่อนที่คณะลูกขุนชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น ผู้พิพากษาต้องสรุปพยานหลักฐานและชี้แนะประเด็นให้คณะลูกขุนวินิจฉัย โดยจะต้องระบุให้ถูกต้องและชัดเจนว่าคู่ความฝ่ายไหนมีภาระต้องนำสืบในประเด็นใด จึงอาจกล่าวได้ว่าในระบบวิธีพิจารณาของประเทศอังกฤษที่มีลูกขุนนี้ ลูกขุนมีหน้าที่ให้ความเห็นว่าการกระทำของจำเลยนั้นผิดหรือไม่ผิด (Guilty Or Not Guilty) ส่วนปัญหาว่าเมื่อจำเลยกระทำความผิดแล้วศาลจะลงโทษจำเลยอย่างไร อัตรโทษเท่าใดเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาโดยตรงที่จะกำหนดตามความเหมาะสม³⁰

การพิจารณาคดีโดยลูกขุน (jury trial) เป็นมรดกแห่งกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษ³¹ ซึ่งคำว่า "Jury" นี้เป็นคำฝรั่งเศสโบราณแปลว่า "ได้สาบานตนแล้ว"³² รูปแบบของคณะลูกขุนนี้เป็นระบบวิธีพิจารณาที่มีความสำคัญในกฎหมายคอมมอนลอว์เกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเทศอังกฤษถูกพวกนอร์แมน (Norman Conquest) เข้าทำการยึดครอง³³

ลูกขุน (jury) ในสมัยก่อนของประเทศอังกฤษอาจเป็นได้ทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีอายุระหว่าง 21 ถึง 72 ปี จำนวน 12 คน ที่เกณฑ์มาจากประชาชนที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายโดยเฉพาะ เพราะกฎหมายอังกฤษห้ามมิให้นักกฎหมายร่วมเป็นลูกขุน เข้าใจว่าคงเกรงว่าจะไปมีอิทธิพลทางความคิดเห็นต่อลูกขุนอื่นในการที่จะตัดสินว่าจำเลยผิดหรือไม่ คนที่จะถูกเกณฑ์เป็นลูกขุนต้องเป็นคนที่มีความดีพอสมควร และไม่ใช่นักสืบไร้มือเท้าจนอาจจะ

³⁰ Ibid., p.153.

³¹ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", ตุลพาท 2 (เมษายน-มิถุนายน 2538): 91.

³² ประทีป ทองสิมา, ระบบลูกขุนสำหรับประเทศไทย, หน้า 1.

³³ Catherine Elliott and Franees Quinn, English Legal System, p.153.

เป็นการเสี่ยงต่อการทำมาหากินจากคดีความ วิธีเกณฑ์คือ ใช้จ่ายไปค่าไต่ถามแบบเกณฑ์ทหาร โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนว่า ต้องเป็นผู้ที่เสียภาษีที่ดินตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือเป็นเจ้าของบ้านที่มีหน้าต่างเปิดได้ไม่น้อยกว่า 15 บาน กฎหมายนี้เป็นกฎหมายโบราณ แต่ก็ใช้เรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดเงื่อนไขของผู้ที่จะเข้ามาเป็นลูกขุนดังกล่าวก็คือ กฎหมายต้องการผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมดังปรากฏจากการเสียภาษี หรือมีฉะนั้นก็ต้องเป็นผู้มีฐานะพอสมควรดังปรากฏจากการเป็นเจ้าของบ้านขนาดที่มีหน้าต่างซึ่งเปิดได้ไม่น้อยกว่า 15 บาน³⁴ มิใช่จะทำให้ผู้ไม่มีความรับผิดชอบหรือให้คนจรจัดที่ไหนก็ได้มาเป็นลูกขุน และเมื่อลูกขุนทั้งคณะรับฟังคำฟ้องของโจทก์ คำให้การของจำเลยและพยานของทั้งสองฝ่ายและรับฟังคำสั่งศาลเกี่ยวกับประเด็นที่จะตัดสินคดีนั้นแล้ว จะต้องตัดสินโดยมีมติเอกฉันท์ทั้งคณะว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าลูกขุนแม้เพียงคนเดียวเห็นว่าจำเลยไม่ผิด ศาลต้องยกฟ้อง ซึ่งโดยเจตนาตั้งเดิมการใช้ลูกขุนนั้นไม่ได้มีเจตนาที่จะใช้เพื่อการตัดสินคดี แต่มีการใช้ลูกขุนนั้นเพื่อเป็นพยานลำดับถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในท้องที่ที่เกิดเหตุ อันเป็นหนทางในการแสวงหาข้อมูลข้อเท็จจริงจากผู้คนในท้องที่ มากกว่าที่จะเป็นการใช้ลูกขุนเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทในประเด็นข้อพิพาท แต่ต่อมาก็ได้มีการเปลี่ยนหน้าที่จากลักษณะที่เป็นพยาน จนปรับบทบาทมาเพื่อช่วยศาลให้สามารถตัดสินคดีได้ตรงตามความรู้สึกของประชาชน เท่ากับทำให้เห็นว่าการตัดสินคดีของศาลโดยมีคณะลูกขุนนั้นเป็นการชี้ขาดของบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับที่เกิดเหตุ อีกทั้งยังเป็นการชี้ขาดโดยคนจำนวนมาก มิได้ใช้บุคคลคนเดียวตัดสินคดี

อย่างไรก็ตาม ได้มีการเสนอให้รัฐสภาแก้ไขกฎหมายเปลี่ยนหลักเกณฑ์ใหม่ในกฎหมายว่าด้วยมติของลูกขุนนี้เป็น 10 เสียงใน 12 เสียง เพราะว่าสังคมเปลี่ยนไปและเริ่มมีลูกขุนบางคนกินสินบน ตำรวจสก๊อตแลนด์ยาร์ดซึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นตำรวจที่ดีที่สุดในโลก ก็ไม่สามารถคุ้มครองลูกขุน ผู้เสียหาย กับพยานในศาล ให้พ้นจากการคุกคามของจำเลยกับพวกได้อันเป็นการแสดงอยู่ในตัวว่าศีลธรรมของประชาชนชาวอังกฤษโดยรวมเสื่อมลงจากเดิมเป็นอันมาก³⁵

หลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่พอจะอ้างอิงถึงหลักประกันแห่งความเป็นอิสระในระบบลูกขุนได้ น่าจะพบอยู่ในคดีบูเชล (Bushell's Case) (ในช่วง ค.ศ. 1670) ได้มีการตั้งคณะลูกขุนเพื่อพิจารณาคดีที่จำเลยทั้งสองถูกฟ้องว่ามีผู้สมตั้งช่องโจรขึ้นมา โดยคณะลูกขุนคณะนี้มีนายเอ็ดมันด์ บูเชล (Edmund Bushell) เป็นหัวหน้าคณะลูกขุน (foreman) โดยลูกขุนสามารถที่จะวินิจฉัยข้อเท็จจริงกับสิทธิที่จะตัดสินคดีให้สอดคล้องกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อีกทั้งยังสามารถที่จะไม่ลงโทษจำเลยหากเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏค้านกับที่ตัดสินไป ในคดีนี้คณะลูกขุนไม่ยอมตัดสินว่าจำเลยทั้งสองมีความผิด ผู้พิพากษาได้ข่มขู่และปรับนายบูเชลและทั้ง

³⁴ ธานินทร์ กรวยวิเชียร, จริยธรรมของนักกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2546), หน้า 4.

³⁵ เรื่องเดียวกัน

คณะที่ไม่ยอมลงโทษจำเลย เมื่อคณะลูกขุนไม่ยอมชำระค่าปรับ ผู้พิพากษาได้สั่งจำคุกลูกขุนทั้งคณะ ในศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินว่าลูกขุนจะถูกจำคุกอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบของตนในการตัดสินคดีไม่ได้ และการปรับลูกขุนดังกล่าวเป็นการไม่ชอบ ศาลจึงสั่งให้มีการปล่อยลูกขุนทั้งคณะเป็นอิสระภาพ นัยสำคัญแห่งอำนาจเช่นนี้ยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันที่สามารถยกฟ้องปล่อยจำเลยไปได้³⁶

ในปัจจุบันคดีอาญาเกือบร้อยละ 95 พิจารณาพิพากษาที่ศาลแขวง (Magistrates' Court) จึงหมายความว่าอีกเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่พิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) โดยใช้คณะลูกขุน บางกรณีหากว่าจำเลยให้การรับสารภาพก็ไม่ต้องใช้คณะลูกขุน ซึ่งเท่ากับว่าจริง ๆ แล้วมีคดีอาญาเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่พิจารณาพิพากษาโดยใช้ลูกขุนจริงๆ³⁷ (ในร้อยละ 1 นั้นเท่ากับประมาณ 30,000 คดี) ส่วนใหญ่จะเป็นคดีอาญาร้ายแรง อาทิ ทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานตำรวจ หรือบางที่อาจเป็นคดีอาญาข้อหาหลักทรัพย์เล็กๆ น้อยๆ หากว่าจำเลยประสงค์ที่จะให้คดีของตนนั้นพิจารณาพิพากษาที่ศาลคราวน์คอร์ท

คุณสมบัติของผู้ที่เป็นลูกขุน

ก่อนปี ค.ศ. 1972 ผู้ซึ่งมีบ้านเป็นของตนเองก็สามารถเป็นลูกขุนได้ ในปี ค.ศ. 1965 ประมาณร้อยละ 78 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นลูกขุนได้ และร้อยละ 95 ของบรรดาผู้หญิงทั้งหมดก็ไม่มีสิทธิเป็นลูกขุนเช่นกัน สาเหตุเนื่องจากว่าพวกเขาเหล่านั้นไม่มีบ้านเป็นของตนเองต้องเช่าผู้อื่นอยู่ หรือเพราะเหตุว่าเป็นหญิงที่แต่งงานมีสามีแล้ว หรือเพราะเหตุที่พวกเขาไม่มีความสัมพันธ์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นลูกขุนแล้ว คณะกรรมการ (The Committee) ได้แนะนำว่าสิทธิที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนนั้นให้พิจารณาโดยใช้ลักษณะกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับสิทธิของการเลือกตั้ง การปฏิรูปกระบวนการเช่นนี้ได้ถูกนำมาใช้โดย the Criminal Justice Act 1972 และ the Juries Act 1974 (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ซึ่งปัจจุบันผู้ที่จะเป็นลูกขุนได้จะต้อง

- อายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 70 ปี
- เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักร (U.K, Channel Island, Isle of Man) อย่างน้อย 5 ปี นับตั้งแต่อายุได้ 13 ปีเป็นต้นไป

เหตุที่ขาดคุณสมบัติห้ามเป็นลูกขุน (Disqualification)

บุคคลที่อยู่ระหว่างจำคุกตามคำพิพากษา หรือผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชน หรือกรณีอื่นใดที่เทียบได้กับการตัดสินคดีดังกล่าวข้างต้น เช่นหากอยู่ในระหว่างคุมความประพฤติ 10 ปี ก็จะถูกตัดสินห้ามเป็นลูกขุน 10 ปี เช่นเดียวกัน

³⁶ Catherine Elliott and Frances Quinn, English Legal System, p. 153.

³⁷ Ibid., p.154.

เหตุที่ทำให้ถูกตัดสิทธิไม่สามารถเป็นลูกขุน (Ineligibility)

มีบุคคล 5 ประเภทที่ไม่สามารถเป็นลูกขุนได้ คือ

- ผู้พิพากษา
- บุคคลอื่นใดที่เกี่ยวกับการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ บารริสเตอร์ โชลิชเตอร์ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ
- พระ นักบวช
- บุคคลที่บกพร่องทางจิต
- บุคคลที่อยู่ในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่ (Excusal as of right)

บุคคลใดที่หากว่ามีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติที่สำคัญว่าการทำหน้าที่ลูกขุน บุคคลนั้นสามารถที่จะเลือกว่าปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนได้ หน้าที่ที่ว่านี้รวมไปถึง ผู้ซึ่งเป็นรัฐบาล สมาชิกสภานิติบัญญัติ ทหาร แพทย์ พยาบาล บุคคลที่อายุกว่า 65 ปี หรือ บุคคลที่มีความเชื่อทางศาสนา ลัทธิ ที่ไม่สามารถไปด้วยกันได้ (incompatible) กับการเป็นลูกขุน

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่ลูกขุน (Discretionary excusal)

ศาลอาจใช้ดุลพินิจพิจารณาว่ามีบางสาเหตุ (ที่มีเหตุผลเพียงพอ) ที่ทำให้บุคคลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนได้ อาทิ การเลี้ยงเด็กเล็ก บุคคลซึ่งจองตัวเพื่อไปท่องเที่ยว แต่เวลาตรงกับภารกิจที่จะมาปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุน บุคคลซึ่งเกี่ยวพันกับข้อเท็จจริงในคดี หรือ บุคคลซึ่งถูกคัดค้านในเรื่องความซื่อสัตย์

การปลดจากหน้าที่ (Discharge)

หากว่ามีความสงสัยบางประการที่เกี่ยวกับความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ลูกขุน เพราะเหตุว่าหูดัง มีปัญหาทางด้านภาษา หรือทุพพลภาพ ดังนี้ผู้พิพากษาอาจตัดสินใจปลดจากการเป็นลูกขุนได้

การส่งหมายเรียก (Summoning the Jury)

ในปี ค.ศ. 2001 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานศูนย์ออกหมายเรียกลูกขุน (Central Juror Summoning Bureau) เพื่อบริหารจัดการการส่งหมายเรียกไปยังเหล่าบุคคลที่จะปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนทั่วประเทศ วิธีการที่ใช้คือระบบคอมพิวเตอร์จะทำการสุ่มเลือกจากบัญชีรายชื่อของบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้ง จากนั้นหมายเรียกก็จะถูกส่งออกไป (ซึ่งในหมายเรียกนั้นยังประกอบไปด้วยเอกสารส่งกลับหากว่าบุคคลผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะเหตุที่ถูกตัดสิทธิห้ามเป็นลูกขุนหรือมีกรณีที่ไม่สามารถเป็นลูกขุนได้) วิธีการเลือกลูกขุนนั้นจะเลือกเป็นรายคดีโดยวิธีการจับฉลากซึ่งกระทำโดยเปิดเผย ณ ศาลที่ตัดสินคดี

วิธีการคัดเลือกนั้น จะให้เจ้าหน้าที่ศาลระบุชื่อทั้งหมดลงในกระดาษ จากนั้นจะทำการสับกระดาษทั้งหมด แล้วจึงขานชื่อ 12 คนแรกออกมาเป็นคณะลูกขุนคดีนั้น และหากไม่มีการคัดค้านตัวลูกขุน (challenges) ลูกขุนทั้ง 12 คนก็จะสาบานตัวเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจะต้องมีหน้าที่เป็นลูกขุน ทั้งนี้หมายความว่า เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องเป็นลูกขุน เทียบได้กับการปฏิบัติหน้าที่ของชายไทยทุกคนที่จะต้อง มีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหาร หากผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนก็ย่อมมีความผิดตามกฎหมาย เหตุที่ระบบของประเทศอังกฤษวางหลักไว้เช่นนี้ เพราะว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายอังกฤษต้องการให้ประชาชนชาวอังกฤษเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีอันกระทบถึงความสงบสุขของพวกเขาด้วยนั่นเอง³⁸

การคัดค้านตัวลูกขุน (Challenges)

ก่อนที่คณะลูกขุนทั้ง 12 คนจะสาบานตัวเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ลูกขุนทั้ง 12 นั้นอาจถูกคัดค้านได้ด้วย 2 วิธี กล่าวคือ

1. Challenge for cause การคัดค้านในกรณีนี้มีมูลมาจากเหตุการณ์อ้างเอกสิทธิ์แห่งความเป็นขุนนางชั้นสูง (peerage) เหตุที่ขาดคุณสมบัติห้ามเป็นลูกขุน (disqualification) เหตุที่ถูกต้องสิทธิไม่สามารถเป็นลูกขุนได้ (Ineligibility) หรือเพราะเหตุถูกสันนิษฐานว่ามีอคติที่ส่งผลต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณา (bias) โดยจำเลยมีสิทธิพิเศษในการคัดค้านบุคคลที่จะมารับการคัดเลือกเป็นลูกขุนได้ 7 คน โดยไม่ต้องมีเหตุผลแต่อย่างใด ส่วนโจทก์ก็ตีหรือในกรณีที่จำเลยประสงค์จะใช้สิทธิคัดค้านบุคคลที่จะมาเป็นลูกขุนมากกว่า 7 คนก็ตี จะต้องให้เหตุผลในการคัดค้านตามรายละเอียดข้างต้นดังกล่าวนั้นด้วย ในกรณีเช่นนี้ผู้พิพากษาจะต้องไต่สวนและมีคำสั่งว่าบุคคลดังกล่าวนี้สมควรที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนในคดีนั้นต่อไปหรือไม่

2. Stand by ในการฟ้องคดีอาญาต่อศาล ฝ่ายโจทก์สามารถที่จะขอให้ลูกขุนผู้ซึ่งถูกคัดค้านนั้นคงรอไว้ก่อนได้ (Stand by) แต่การขอให้รอไว้ก่อนดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปโดยหลักเกณฑ์และวิธีการ (guidelines) ที่กำหนดโดยอัยการสูงสุดเท่านั้น ซึ่งจะใช้ก็ต่อเมื่อปรากฏเหตุโดยแจ้งชัดว่าลูกขุนที่ยังคงเหลืออยู่นั้นมีสภาพไม่เหมาะสม (unsuitable) ในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งจำเลยจะต้องยินยอมด้วยต่อการใช้อำนาจดังกล่าว

การปลดออกจากการเป็นลูกขุน (Discharging the jury)

ผู้พิพากษาอาจปลดลูกขุนบางคนหรือทั้งคณะได้เพื่อป้องกันเรื่องอื้อฉาวหรือเรื่องที่ผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อกระบวนการยุติธรรม

³⁸ ประทีป ทองสิมา, ระบบลูกขุนสำหรับประเทศไทย, หน้า 25.

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับระบบลูกขุน

ปัญหาของการขาดทักษะ (Lack of competence)

ลอร์ด เดนนิ่ง (Lord Denning) ได้กล่าวใน *What Next in the Law* ว่า กระบวนการเลือกบุคคลเข้าเป็นลูกขุนนั้นหยาบเกินไป อันนำมาซึ่งผลทำให้ลูกขุนนั้นไม่สามารถที่จะแสดงศักยภาพได้เต็มที่ ซึ่งลอร์ด เดนนิ่ง เห็นว่าถ้าจะได้ผลที่ดีกระบวนการเลือกลูกขุนนั้น ควรที่จะต้องใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกแมจิสเตรท (Lay Magistrate) อีกทั้งปัญหาของระบบลูกขุนที่ใช้ในการตัดสินคดีนั้น มีเสียงเรียกร้องให้ยกเลิกวิธีพิจารณาโดยลูกขุนกับคดีฉ้อโกงที่มีความสลับซับซ้อน เพราะคดีประเภทนี้ยุ่งยากเกินกว่าที่สามัญชนจะเข้าใจและอาจนำมาซึ่งความผิดพลาดในการวินิจฉัยคดีได้³⁹

ปัญหาจากการตัดสินที่ไม่ถูกต้อง (The 'perverse verdicts' problem)

ในความเป็นจริงพบว่าปริมาณคดีที่ลูกขุนตัดสินยกฟ้องปล่อยตัวจำเลย มีมากกว่าคดีที่พิจารณาโดยแมจิสเตรท อาทิการวิจัยของ แมคเคฟ และ ปูร์ฟ (McCabe and Purves 'The Jury at Work' 1972) พบว่าเป็นจำนวน 173 คดีที่ลูกขุนตัดสินยกฟ้อง และรวมอีก 15 คดี (คิดเป็นร้อยละ 9) ตัดสินโดยขัดต่อพยานหลักฐาน ส่วนคดีที่เหลือสืบเนื่องมาจากการดำเนินคดีอย่างไม่เต็มที่หรือเนื่องจากความบกพร่องของพยานบุคคล หรือจากการชี้แจงให้เหตุผลที่น่าเชื่อถือจากจำเลย อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 1979 บัลด์วิน และ แมคคอนวิลล์ (Baldwin and McConvill's 1979 : 'Jury Trial') ได้ทดสอบจากจำนวนคดี 500 คดี มีทั้งการตัดสินลงโทษและยกฟ้อง ซึ่งในการตัดสินยกฟ้องพบว่ามีถึงร้อยละ 25 ที่ยกฟ้องไปอย่างสงสัย (ขณะที่ร้อยละ 5 ของการตัดสินลงโทษก็น่าสงสัยเช่นเดียวกัน) ซึ่งทั้งบัลด์วิน และ แมคคอนวิลล์ อธิบายสรุปว่าการพิจารณาคดีแบบลูกขุนนั้นเป็นวิธีพิจารณาที่ ปราศจากเหตุผล (arbitrary) และคาดเดาไม่ได้ (unpredictable business)

ในคดีหนึ่งที่เป็นที่สนใจแก่บุคคลโดยทั่วไปที่ศาลสูงได้กลับคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนในคดีแพ่งเพราะเหตุตัดสินคดีไม่ถูกต้อง คือคดีระหว่างกรอบเบลลา และ นิว กรุ๊ป นิวสเปเปอร์ (Grobbeelaar v News Group Newspaper Ltd) (2001) ซึ่งในคดีนี้คณะลูกขุนได้ตัดสินให้กรอบเบลลา ผู้รักษาประตูแห่งทีมฟุตบอลสโมสรลิเวอร์พูลได้รับการชดใช้เงินเป็นจำนวน 85,500 ปอนด์ เพราะเหตุฟ้องคดีหมิ่นประมาทแก่หนังสือพิมพ์เดอะซัน โดยหนังสือพิมพ์เดอะซันได้ตีพิมพ์อ้างว่าบุรุษ กรอบเบลลาได้รับเงินมาเพื่อล้มบอล ทีมงานหนังสือพิมพ์ได้รับวิดีโอเทปลับที่บ้านที่ภภาพขณะที่ยกรอบเบลลาได้รับเงินจำนวนดังกล่าวหลังจากที่ทีมของตนเองพ่ายแพ้และยังได้รับเงินสำหรับการล้มบอลในคราวต่อไปอีกด้วย ซึ่งอันที่จริงแล้วกรอบเบลลานั้นได้เคยยื่นฟ้องเป็นคดีอาญามาแล้วแต่ก็ได้แพ้คดีไป เขาจึงได้มาฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งคดีนี้ ในการพิจารณาคดีแพ่งนี้กรอบเบลลาได้ยอมรับว่าเขาได้รับเงินนั้นไว้จริง แต่เขาอ้างว่าที่รับไว้เช่นนั้นเพื่อจะนำไป

³⁹ Michael Zander, *England and Wales report* [online] Available from:

http://www.cairn.be/article_p.php?ID_ARTICLE=RIDP_721_0121 [2008]

ช่วยเหลือคนอื่นที่กำลังมีคดีอยู่ แม้ว่าจะมีวิดีโอเทปและข้อสังเกตที่เป็นนัยสำคัญประการอื่นก็ตาม แต่ลูกขุนก็ยอมรับในข้อกล่าวอ้างของกรอบเวลาและวินิจฉัยให้เขาชนะ หนังสือพิมพ์เดอะซันได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์โดยอ้างว่าคณะลูกขุนได้ตัดสินโดยไม่ถูกต้อง (perverse) ศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงที่กรอบเวลาอ้างมานั้นไม่น่าเชื่อ (incredible) ซึ่งก็ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนักที่ศาลอุทธรณ์จะกลับคำวินิจฉัยเพราะเหตุผลว่าคณะลูกขุนได้ตัดสินโดยไม่ถูกต้อง (perverse)

ปัญหาที่เกิดจากอคติ (Bias)

ว่ากันว่าคณะลูกขุนนั้นจะมีอคติหรือต่อต้านกับกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเป็นต้นว่าพวกเขาอาจจะรู้สึกมีไม่ตรีจิตต่อเพศตรงข้าม หรือไม่ก็รู้สึกมีอคติต่อต้านในคดีที่มีการดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรมหรือมีการจำคุกที่ไม่ชอบ และอคติที่ว่านี้ก็มิได้เกิดขึ้นแต่กับเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นได้กับเจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายอาญา เจ้าพนักงานศุลกากร เป็นต้น

กลอุบายของจำเลย (Manipulation by defendants)

ในรายงานของที่ปรึกษาคณะรัฐบาลชื่อว่า "Determining Mode of Trial in Either Way Cases" มีข้อเสนอแนะว่าการที่จำเลยสามารถใช้สิทธิดำเนินคดีโดยใช้ลูกขุนในคดีประเภท Offences triable either way ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้น ซึ่งจำเลยส่วนมากต้องการให้มีการดำเนินคดีโดยลูกขุนแม้ว่าจะต้องใช้เวลาที่ยาวนานก็ตาม ในรายงานฉบับดังกล่าวได้สรุปเหตุผลว่าทำไมจำเลยถึงได้ต้องการเช่นนั้น กล่าวคือ

ประการที่ 1 หากรู้ว่าอยู่แล้วว่าการดำเนินคดีจะมีความล่าช้าพนักงานอัยการอาจจะลดข้อหาให้แก่ตัวจำเลยเพื่อแลกกับการให้จำเลยรับสารภาพในคดีอาญา* ซึ่งจะย่นเวลาในการดำเนินให้เร็วขึ้น

ประการที่ 2 หากว่าทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าขึ้นเพียงใดความทรงจำของพยานบุคคลก็ยิ่งที่จะถดถอยมากยิ่งขึ้น สุดท้ายประโยชน์ที่จะได้รับคือการยกฟ้องคดีโจทก์

ประการที่ 3 ถ้าหากจำเลยทำให้กระบวนการพิจารณาหยุดชะงักหรือล่าช้าได้ จำเลยก็จะยังคงอยู่ในทัณฑ์สถานท้องถิ่นที่ตนถูกขังและได้ยังคงได้รับการอนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมได้ อีกทั้งยังได้เอกสิทธิ์ว่ายังไม่เป็นบุคคลผู้ถูกจำคุกตามคำพิพากษา ซึ่งการที่ได้อยู่ใน

* วิธีเช่นนี้เรียกว่า "การต่อรองคำรับสารภาพ" (Plea Bargaining) หมายถึง ข้อตกลงระหว่างพนักงานอัยการกับผู้ต้องหา หรือจำเลยเกี่ยวกับเนื้อหาในคำฟ้องหรือการลงโทษ หรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลการพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณาความอาญาอื่นรวมถึงการสอบสวน โดยแลกเปลี่ยนระหว่างความสมัครใจจะยอมรับข้อเท็จจริงตามฟ้องในการพิจารณาของศาลกับการบรรลู่เงื่อนไขที่แน่นอนที่กำหนดไว้ในข้อตกลง

ทัศนสถานท้องถื่นนานเพียงใดก็จะสามารถนำไปหักออกกับวันจำคุกตามคำพิพากษาได้มากเท่านั้น

ปัญหาลูกขุนถูกคุกคาม (Jury nobbling)

ลูกขุนถูกคุกคาม (Jury nobbling) เป็นกรณีที่บุคคลภายนอกได้เข้ามากดดันลูกขุนด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ ให้สินบน (bribes) หรือขู่เข็ญ (threats) เพื่อให้มีผลตามที่ตนต้องการ

ในปี ค.ศ.1982 ขณะที่มีการพิจารณาคดีที่ศาลคราวน์ คอร์ท (ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาในมหานครลอนดอน รู้จักกันในนามทั่วไปว่า เดอะ เซนทรัล คริเมินัล คอร์ท (*The Central Criminal Court หรือ Old Bailey*)) ลูกขุนได้นั่งอยู่ริมหน้าต่าง ปรากฏว่ามีกระดาดสีน้ำตาลถูกสอดเข้ามาและมีข้อความทำนองเตือนว่าให้ลูกขุนหลีกเลี่ยงที่จะไปผับ (pub) ร้านอาหาร หรือรับประทานอาหารคนเดียว

ในปี ค.ศ.1984 ลูกขุนต้องขอกำลังคุ้มครองจากเจ้าพนักงานตำรวจและศาลหลังจากที่สายโทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ถูกตัดทิ้ง

ในปี ค.ศ.1966 ในคดีหนึ่งที่แม้ว่าลูกขุนจะได้รับความคุ้มครองอย่างดีที่สุดจากกองกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นพิเศษ มีการติดตั้งโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อเจ้าพนักงานตำรวจได้ทันทีที่มีเหตุผิดปกติเกิดขึ้น แม้ว่าจะได้มีการคุ้มกันดูแลลูกขุนเป็นอย่างดี ฝ่ายจำเลยที่มีอิทธิพลก็ยังคงคุกคามมารดาของลูกขุนนายหนึ่งจนได้

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้มีการสร้างข้อหาความผิดขึ้นมาใหม่เพื่อรับมือกับกรณีปัญหานี้โดยเฉพาะซึ่งเป็นไปตาม the Criminal Justice and Public Order Act 1994 ที่จะเพิ่มความคุ้มกันให้แก่ลูกขุน ซึ่งการกระทำความผิดตามข้อหาใหม่นี้หมายถึงการขู่ (intimidate) คุกคาม (threaten) ให้เกิดการบาดเจ็บ ทำร้ายร่างกาย หรือที่เกี่ยวกับการเงิน แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาและรวมทั้งบุคคลผู้เป็นลูกขุนด้วย แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฐานความผิดตามกฎหมายเดิม (common law) ก็ยังคงเป็นความผิดอยู่

การปราศจากเหตุผล (Absence of reasons)

การพิพากษาคัดสินคดีที่กระทำโดยผู้พิพากษานั้น คำตัดสินที่ออกมาจะประกอบไปด้วยเหตุผล รายละเอียดที่ชัดเจน ส่วนคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนนั้นไม่มีคำอธิบายในรายละเอียดแต่อย่างใด ในขณะที่มาตรา 6 แห่งอนุสัญญาสภายุโรปว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Right) ต้องการให้การตัดสินคดีของแต่ละศาลจะต้องให้เหตุผลประกอบด้วยทุกครั้ง

ปัญหาในการเกณฑ์เข้าปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุน (Problem with compulsory service)

การที่จะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนนั้น บ่อยครั้งเป็นความไม่พอใจอย่างยิ่งแก่เหล่าประชาชน แต่หากว่าปฏิเสธที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้เท่ากับว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลไปในตัว (Contempt of court) ความไม่พอใจดังว่านี้ส่งผลต่อการพิจารณาด้วย กล่าวคือลูกขุนจะใจจดใจจ่อที่จะให้คดีเสร็จไปโดยเร็วเพื่อที่จะออกเสียงลงมติเพื่อให้เป็นเอกฉันท์โดยที่ไม่สนใจว่าเห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่หรือไม่ ซึ่งจะได้หมดภาระหน้าที่การเป็นลูกขุน

โดยปกติคณะลูกขุนจะใช้เวลาในการประชุมเพื่อลงมติเป็นเวลายาวนานหลาย ชั่วโมง แต่ในคดี R.V. Mckenna (1960) 1Q.B. 411 ผู้พิพากษาได้สั่งคณะลูกขุนว่าจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 10 นาที เพราะเหตุว่าผู้พิพากษานั้นจะต้องไปราชการต่างท้องที่ และหากว่าคณะลูกขุนไม่อาจที่จะพิจารณาคดีให้เสร็จภายใน 10 นาที จะต้องถูกกักตัวอยู่ที่ศาล จนกว่าผู้พิพากษาจะกลับมาในวันรุ่งขึ้น คณะลูกขุนจึงได้ใช้เวลาตัดสินคดีนี้เพียง 6 นาทีแล้วลงมติตัดสินว่าจำเลยมีความผิด (Guilty) จำเลยอุทธรณ์ว่าผู้พิพากษาออกคำสั่งโดยมิชอบอันเป็นการบีบบังคับให้คณะลูกขุนตัดสินให้เป็นที่เสียหายแก่จำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์แล้วปล่อยตัวจำเลยไปโดยให้เหตุผลว่าคำสั่งที่ว่าของผู้พิพากษานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งคาดว่าที่คณะลูกขุนใช้เวลาเร็วขนาดนั้นคงเพราะต้องการที่จะกลับเร็ว ๆ มิฉะนั้นแล้วก็คงที่จะต้องถูกกักตัวที่ศาลอีกหนึ่งคืนหรืออาจจะมากกว่านั้น

ค่าใช้จ่ายและระยะเวลา (Cost and time)

ในการพิจารณาคดีของศาลคราวน์ คอร์ท (Crown Court) ใช้มีค่าใช้จ่ายที่นำมาจากภาษีของประชาชนคิดเป็นจำนวนเงินประมาณ 7,400 ปอนด์ต่อหนึ่งวัน ในขณะที่การพิจารณาโดยผู้พิพากษา (magistrates) ใช้เพียง 1,000 ปอนด์ต่อหนึ่งวัน ส่วนระยะเวลานั้น หากมีการใช้กระบวนการพิจารณาโดยลูกขุนจะใช้เวลาที่ยาวนานสำหรับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการรอหมายเรียกเพื่อเป็นคัดเลือกลูกขุน

การปฏิรูประบบลูกขุน (Reform of the jury)

ข้อเสนอที่จะให้ยกเลิกระบบลูกขุน

ความสำคัญของการพิจารณาคดีโดยลูกขุนนั้นมีน้อยมาก เพราะเมื่อเทียบกับสัดส่วนปริมาณคดีแล้ว คดีที่พิจารณาโดยลูกขุนนั้นมีเพียงอัตราร้อยละ 1 ของคดีทั้งหมดเท่านั้น ทำให้น่าที่จะยกเลิกระบบวิธีพิจารณาโดยลูกขุน ข้อกล่าวอ้างเช่นทำให้พิจารณาคุณและโทษของระบบนี้ได้ว่า หากว่ามีการพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดียวจะทำให้คดีรวดเร็วขึ้น ลดปัญหาคำตัดสินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (The 'perverse verdicts') และปัญหาจากการที่ลูกขุนถูกคุกคาม (Jury nobbling) แต่แน่นอนว่าหากตัดวิธีพิจารณาโดยลูกขุนออกไปจะทำให้ปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมระหว่างสาธารณชนกับรัฐลดน้อยลง และปัญหาเกี่ยวกับอคติส่วนตัวและภูมิหลังทางสังคมของผู้พิพากษาก็ยังคงมีอยู่

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Lay participation) จะเพิ่มความเร็วในการพิจารณาคดี และค่าใช้จ่ายที่ต่ำลง ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยวิธีการใช้แมจิสเตรท (Lay magistrates) เข้ามาพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทุกประเภท แต่ก็ไม่น่าจะเป็นเช่นนี้ได้เพราะนั่นหมายถึงการที่สังคมกำลังจะมอบความไว้วางใจให้กับผู้พิพากษาที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายมาตัดสินคดีอาญาที่มีข้อหาร้ายแรงออกฉกรรจ์

เซอร์โรบิน อัลด์ (Sir Robin Auld) ได้ให้ข้อสังเกตบางประการไว้ในรายงานปี ค.ศ. 2001 ของเขาว่า⁴⁰ เพื่อที่จะทำให้ลูกขุนทำงานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นพนักงานอัยการทนายความจำเลย ควรที่จะเขียนสรุปย่อของเนื้อหาคดีและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยส่งให้กับลูกขุนก่อนเริ่มพิจารณา เซอร์โรบินยังกล่าวต่อไปอีกว่าสมควรที่จะยกเลิกการคัดสรรเบื้องต้นของบุคคลที่จะถูกเสนอรายชื่อมาเป็นลูกขุนจากเฉพาะผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะเขาเห็นว่ายังมีบุคคลมีมากมายที่ไม่ได้ลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ก็สมควรที่จะได้มาปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนได้ ซึ่งเซอร์โรบินแนะนำว่าควรที่จะเลือกจากบัญชีประกันสุขภาพจะทำให้ได้บุคคลที่มีความหลากหลายมากกว่า

3.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Common Law โดยมีรากฐานแห่งระบบกฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ การพิจารณาคดีอาญาเป็นแบบระบบ "กล่าวหา" (Adversarial type) กล่าวคือ คู่ความทั้งสองฝ่ายมีฐานะเท่าเทียมกันในศาล ผู้พิพากษานั้นเพียงเป็นผู้ควบคุมให้มีการต่อสู้ในเชิงคดีอย่างยุติธรรมโดยมีคณะลูกขุนเป็นผู้ตัดสิน⁴¹ สหรัฐอเมริกามีการจัดองค์กรของรัฐในรูปแบบของสหพันธรัฐ กล่าวคือ การรวมรัฐ (หรือ "รัฐสมาชิก" "State") ต่างๆ เข้าด้วยกันตามความหมายของกฎหมายภายใน นั่นคือ รัฐธรรมนูญ ในลักษณะที่มีการสร้างรัฐใหม่ขึ้น ให้อยู่เหนือและซ้อนอยู่กับรัฐต่างๆ ที่มารวมกัน สหพันธรัฐจะมีโครงสร้างสองระดับคือ ระดับบนและระดับล่าง ได้แก่รัฐสมาชิกต่างๆ ที่มารวมกัน ระดับบนได้แก่รัฐรวมใหม่ที่เกิดขึ้นและมีอำนาจอยู่เหนือรัฐสมาชิกซึ่งอาจเรียกว่า "Super State"⁴² ทำให้ในแต่ละรัฐถือว่ามีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองในระดับที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งรัฐบาลกลาง แต่ละรัฐจึงสามารถที่จะตรากฎหมายออกใช้เองได้และจึงทำให้สหรัฐอเมริกามีระบบศาลแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ศาลรัฐบาลกลาง และศาลมลรัฐ

⁴⁰ Sir Robin Auld cited in Catherine Elliott and Frances Quinn, English Legal System, p. 176.

⁴¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, "การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา : ระบบการพิจารณาแบบไพบอริเจมน์", วารสารนิติศาสตร์ 3 (2521): 442.

⁴² ชาญชัย แสงวงศ์, คำอธิบายกฎหมายปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 121-122.

1. ศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts)

เป็นศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 3 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทที่เกี่ยวกับกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Question) หรือรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา เช่น คดีความผิดต่อกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง คดีละเมิดสิทธิพลเมือง คดีสิทธิบัตร คดีล้มละลาย และคดีเครื่องหมายการค้า เป็นต้น⁴³ นอกจากนี้ศาลรัฐบาลกลางยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทต่างเขตอำนาจศาล (Diversity Jurisdiction) เช่น คดีพิพาทระหว่างบุคคลที่อาศัยอยู่ต่างมลรัฐซึ่งมีทุนทรัพย์พิพาทตั้งแต่ 75,000 ดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นไป⁴⁴

ศาลรัฐบาลกลาง แบ่งเป็น 3 ชั้นศาล ดังนี้

1.1 ศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกา (District Courts)

ศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นศาลชั้นต้นซึ่งทำหน้าที่พิจารณาคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา มีจำนวนทั้งสิ้น 94 ศาล ทั่วประเทศ โดยอย่างน้อยต้องมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาจำนวนหนึ่งศาลในแต่ละมลรัฐ อย่างไรก็ตาม ในบางมลรัฐซึ่งมีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรเป็นจำนวนมากอาจมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกามากกว่าหนึ่งศาลก็ได้ และในศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาแต่ละแห่งจะมีศาลล้มละลายตั้งรวมอยู่ในที่ทำการเดียวกันด้วย

นอกจากมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นศาลชั้นต้นแล้ว ยังมีศาลชั้นต้นพิเศษของรัฐบาลกลางอีก 2 ศาล ซึ่งมีเขตอำนาจทั่วประเทศคือ ศาลการค้าระหว่างประเทศ (The Court of International Trade) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ และคดีพิพาทเกี่ยวกับภาษีศุลกากร และศาลสิทธิเรียกร้องแห่งรัฐบาลกลาง (The United States Court of Federal Claims) ซึ่งมีเขตอำนาจเหนือคดีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาถูกฟ้องเรียกค่าเสียหาย คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาของรัฐบาลกลาง และคดีพิพาทที่รัฐบาลกลางได้มาซึ่งทรัพย์สินของเอกชนโดยมิชอบ⁴⁵

1.2 ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Courts of Appeal)

ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา เป็นศาลระดับกลางของศาลรัฐบาลกลาง มีเขตอำนาจแบ่งเป็น 12 เขตพื้นที่ ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา เขตที่ 1 ถึงเขตที่ 11 มีเขตอำนาจครอบคลุมมลรัฐอย่างน้อย 3 มลรัฐ ตัวอย่างเช่น ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา เขตที่ 2 (The U.S. Courts of Appeal (Second Circuit)) มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ของมลรัฐคอนเนกติกัต

⁴³ Douglas P. Woodlock, Federal Court System, [online] Available from: http://www.masslawhelp.com/lawhelp/legal_system/index.php?sw=401 [2007]

⁴⁴ Jurisdiction of the Federal Courts, [online] Available from: <http://www.catea.org/grade/legal/juris.html> [2006]

⁴⁵ Leonidas Ralph Mecham, Director, "Administrative Office of The U.S. Courts", Understanding the Federal Courts, [online] Available from: <http://www.uscourts.gov/understand03> [2006]

(Connecticut) นิวยอร์ก (New York) และเวอร์มอนต์ (Vermont) เป็นต้น ส่วนศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาเขตที่ 12 ซึ่งเรียกว่า ศาลอุทธรณ์แห่งดิสตริกต์ออฟโคลัมเบีย (The U.S. Courts of Appeals for the District of Columbia) (D.C.Circuit) มีเขตอำนาจครอบคลุมเขตพิเศษบริเวณกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่คู่ความอุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาซึ่งตั้งอยู่ภายในเขตอำนาจของตน

นอกจากนี้ยังมีศาลอุทธรณ์ซึ่งมีเขตอำนาจพิเศษเรียกว่า ศาลอุทธรณ์เขตแห่งรัฐบาลกลาง (The Court of Appeals for the Federal Circuit) มีเขตอำนาจทั่วประเทศในการพิจารณาคดีพิเศษบางประเภท เช่น คดีสิทธิบัตร และคดีซึ่งคู่ความอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลการค้าระหว่างประเทศ (The Court of International Trade) และศาลสิทธิเรียกร้องแห่งรัฐบาลกลาง (The United States Court of Federal Claims)

1.3 ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Supreme Court)

ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาคือศาลสูงสุดของประเทศ ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ผู้พิพากษาของศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกประกอบด้วยประธานศาลฎีกา 1 คนและผู้พิพากษาศาลฎีกาอีก 8 คน ในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้พิพากษาศาลฎีกาทั้ง 9 คน ต้องนั่งพิจารณาเป็นองค์คณะ

คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกานั้น เกือบทั้งหมดจะเป็นคดีที่ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณา โดยคู่ความต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา (Writ of Certiorari) ต่อศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา และผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวน 4 ใน 9 คน ต้องเห็นควรให้รับคดีนั้นไว้พิจารณา (Rule of Four) โดยปกติแล้วการใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาจะต้องเป็นคดีที่มีความสำคัญจริง ๆ และมักเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมายของรัฐบาลกลาง

ในบางกรณีศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกทำหน้าที่เป็นศาลที่เริ่มต้นคดี (Original Jurisdiction) โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างมลรัฐกับมลรัฐ คดีพิพาทระหว่างรัฐบาลกลางกับมลรัฐ หรือคดีที่เจ้าหน้าที่ทางการทูตหรือกงสุลถูกฟ้องดำเนินคดี

นอกจากนี้ ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกายังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นปัญหาการตีความกฎหมายของรัฐบาลกลาง ตัวอย่างเช่น ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยให้ยกเลิกกฎหมายของมลรัฐ หรือศาลมลรัฐไม่รับบังคับตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง หรือกรณีที่เป็นปัญหาในการตีความกฎหมายของรัฐบาลกลางโดยศาลล่างทั้งสองแห่งสหรัฐอเมริกา⁴⁶

⁴⁶ Toni M. Fine, *How the U.S. Court System Functions*, pp.8-9, Electronic Journals of the U.S. Information Agency, Issues of Democracy, How U.S. Court Work, September, 1999, volume 4 number 2, [online] Available from: <http://usinfo.state.gov/journals/itdhr/0999/ijde/fine.htm> [2006]

2. ศาลมลรัฐ (The States Courts)

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐทั้งสิ้นจำนวน 50 มลรัฐ คดีประมาณร้อยละ 95 ของคดีทั้งหมดทั่วประเทศล้วนเป็นคดีที่เกิดขึ้นในศาลของมลรัฐทั้งสิ้น⁴⁷ ทั้งนี้ ในแต่ละมลรัฐมีระบบศาลของตนเองซึ่งเป็นอิสระแตกต่างจากมลรัฐอื่น ในบางมลรัฐมีศาลเพียง 2 ระดับชั้นศาล ในขณะที่บางมลรัฐมีศาล 3 ระดับชั้นศาล ในบางมลรัฐคู่ความอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ และอาจฎีกาต่อไปยังศาลสูงสุดได้หากศาลสูงสุดใช้ดุลพินิจรับฎีกานั้นไว้ (Discretionary Review) ในขณะที่บางมลรัฐคู่ความต้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นไปยังศาลสูงสุดของมลรัฐนั้นโดยตรง และศาลสูงสุดจะวินิจฉัยว่า สมควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษาเองหรือเห็นสมควรให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาคดีนั้น

ในแต่ละมลรัฐยังมีการแบ่งเขตปกครองเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมือง (Cities) เขต (Counties) และหมู่บ้าน (Villages) ซึ่งแต่ละเขตปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวก็มีระบบศาลของตนเองเรียกว่า ศาลท้องถิ่น (Local Courts) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาโดย ผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate)⁴⁸ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางกฎหมายแต่อย่างใด โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเล็กน้อย (Misdemeanor) เช่น คดีจราจร และไม่มีการพิจารณาโดยลูกขุน⁴⁹

ในสหรัฐอเมริกา ผู้พิพากษาไม่ใช่ผู้พิพากษาอาชีพ (career judge) การแต่งตั้งผู้พิพากษาหรือการเลือกตั้งผู้พิพากษา จึงกระทำโดยองค์กรการเมืองในรัฐธรรมนูญ ระบบของสหรัฐอเมริกาเป็นระบบที่มีจุดเด่นตรงเป็นระบบเปิด (open system) ให้คนที่ป็นนักกฎหมายที่ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงและความสามารถเหมาะสมแก่ตำแหน่ง⁵⁰ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาได้ แต่ก็มีจุดด้อยตรงที่ทำให้การเมืองเข้าไปสู่การพิจารณาคดีมากตามไปด้วย แต่ก็สะท้อนความรู้สึกความต้องการของสาธารณชนได้ดี ผู้พิพากษาของสหรัฐอเมริกาในระดับรัฐใช้ระบบแต่งตั้ง (appointment) โดยประธานาธิบดี โดยความเห็นชอบของสภาซีเนท ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ เมื่อแต่งตั้งแล้วสามารถดำรงตำแหน่งได้ตลอดชีพ เว้นแต่จะมีความผิดอย่างร้ายแรงก็อาจถูกถอดถอนโดยกระบวนการ Impeachment จากการกล่าวหาของสภาผู้แทนราษฎรและตัดสินโดยสภาซีเนทได้⁵¹

⁴⁷ U.S. Court System, [online] Available from:

<http://www.maxwell.syr.edu/plegal/scales/court..html>. [2006]

⁴⁸ Toni M. Fine, *How the U.S. Court System Functions*, p.10.

⁴⁹ U.S. Court System, p. 6.

⁵⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*, หน้า 51.

⁵¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ", หนังสือ "ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์", หน้า 15-16.

ความเป็นมาของระบบลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาสืบเนื่องมาจากการที่ชาวอังกฤษไม่พอใจในระบอบการปกครองของประเทศ จึงได้อพยพหลบหนี จนกระทั่งได้มาพบดินแดนที่ปัจจุบันก็คือประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแน่นอนว่าชาวอังกฤษที่อพยพไปในดินแดนใหม่นี้ต้องการการปกครองที่มีอิสระ มีความตระหนักถึงกฎหมายที่จำเป็นต้องมี ซึ่งจะต้องใช้งานได้ด้วยความเร็ว หากว่าจะต้องมาคิดถึงระบบกฎหมายในรูปแบบใหม่คงจะต้องใช้เวลาที่ยาวนานพอคู้ ชาวอังกฤษที่อพยพจึงได้ตัดสินใจนำระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ ที่ตนคุ้นเคยมาใช้กับดินแดนใหม่นี้ด้วย เช่นเดียวกับที่มีการนำเอาวิธีพิจารณาคดีแบบลูกขุนมาใช้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่ได้มีการปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมอันตรงกับลักษณะแห่งดินแดนใหม่ โดยแต่เดิมนั้นบุคคลที่จะเป็นลูกขุนได้นั้นจำกัดไว้แต่เฉพาะบุคคลที่เป็นชายผิวขาวเท่านั้น จากนั้นในช่วงศตวรรษที่ 20 จึงได้ขยายให้สิทธิแก่ชนกลุ่มน้อยหรือพวกผิวสี (minorities) และผู้หญิงก็สามารถเป็นลูกขุนได้

การใช้ระบบลูกขุนในประเทศอังกฤษนั้นต่างจากระบบที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ระบบลูกขุนที่ใช้ในประเทศอังกฤษเป็นเรื่องของประเพณีประวัติศาสตร์ และเป็นส่วนหนึ่งของคอมมอน ลอร์ (Common Law) แต่ระบบลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องของกฎหมายที่รับรองเป็นลายลักษณ์อักษร ในรัฐธรรมนูญก่อนปี ค.ศ. 1789 รัฐธรรมนูญหลายมลรัฐได้บัญญัติรับรองสิทธิอย่างแข็งขันว่าสิทธิที่จะรับการพิจารณาคดีโดยลูกขุนถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงได้รับ

ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการรับรองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาในอันที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน (Right to Jury Trial) ซึ่งเป็นไปตามการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 6 (the six amendment) ซึ่งบัญญัติรับรองว่าในการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว เปิดเผย และโดยลูกขุนซึ่งเป็นกลางแห่งรัฐแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิด ซึ่งคำว่า "การดำเนินคดีอาญาทั้งปวง" นั้นต้องหมายแต่เพียงความผิดอาญาที่จำเลยกระทำนั้นอาจเป็นความผิดที่จำเลยอาจต้องจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป (Serious Offense) และไม่รวมถึงคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน นั้นจึงไม่ได้หมายความว่าคดีอาญาทุกคดีจะต้องพิจารณาโดยลูกขุนเสมอไป

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1937 United States Supreme Court ได้พิพากษาในคดี District of Columbia v. Clavans, 300 US 617 ลงโทษจำเลยในความผิดเล็กน้อย (Petty Offense) โดยไม่มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุน ซึ่งต่อมาก็ได้มีคดีวินิจฉัยต้องตรงตามกันมาคือ Duncan v. Louisiana, Cheff v. Schanckenberg 384 US 373 และ Frank v. United States, 395 US 147 (1969) ซึ่งในคดี Duncan v. Louisiana ศาลได้เหตุผลว่าความผิด Petty Offense ไม่ต้องพิจารณาคดีโดยใช้ลูกขุนทั้งในอังกฤษและประเทศอาณานิคม และถือเป็นข้อยกเว้นจากบทบัญญัติที่กำหนดการพิจารณาโดยคณะลูกขุนในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ที่แก้ไขเพิ่มเติมด้วย เนื่องจากผลกระทบต่อจำเลยจากการตัดสินคดี Petty Offense ยังไม่มีน้ำหนักมากพอที่จะเทียบประโยชน์จากการที่จะบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มประสิทธิภาพ และการทำให้การ

บริหารงานยุติธรรมง่ายขึ้น ย่อมทำให้การพิจารณาเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายจากการที่ไม่ต้องมีการพิจารณาโดยคณะลูกขุน⁵²

จำนวนลูกขุนในคดีอาญาตามกระบวนการวิธีพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ตามปกติจะมี 12 คน เช่นในศาลของรัฐบาลกลาง (The Federal Rules of Criminal Procedure) กำหนดให้มีจำนวนลูกขุนในศาลรัฐบาลกลาง 12 คน ส่วนศาลของมลรัฐต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนั้น ๆ ซึ่งอาจแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ศาลสูงสุดสหรัฐได้วินิจฉัยในคดี *Williams v. Florida*, 399 U.S. 78, 100, 1970 ว่า มลรัฐฟลอริดาซึ่งมีลูกขุน 6 คน ใช้ในคดีอาญาได้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หลังจากคดี *Williams* มลรัฐจอร์เจียได้แก้ไขกฎหมายให้จำนวนลูกขุนเหลือ 5 คน ซึ่งศาลสูงสุดสหรัฐได้เคยวินิจฉัยในคดี *Ballew v. Georgia*, 435 U.S. 223, 1978 ว่า จำนวนลูกขุน 5 คน ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงอาจถือได้ว่า จำนวนลูกขุนขั้นต่ำคือ 6 คน⁵³

ในศาลของรัฐบาลกลางที่กำหนดให้มีจำนวนลูกขุน 12 คน และจะวินิจฉัยลงโทษว่าจำเลยมีความผิดได้ต่อเมื่อมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ ถ้ามีลูกขุนคนใดไม่เห็นด้วย ก็ต้องถือว่าจำเลยนั้นไม่มีความผิด ส่วนในศาลมลรัฐนั้นแตกต่างกันออกไปในมิติที่จะลงความเห็นจำเลยมีความผิด ซึ่งมีตั้งแต่ 11-1, 10-2, และ 9-3 ซึ่งศาลสูงสุดสหรัฐวินิจฉัยว่ากฎหมายของมลรัฐนั้น ๆ ใช้ได้ ไม่จำเป็นที่มติของลูกขุนต้องเป็นเอกฉันท์ดังเช่นศาลของรัฐบาลกลาง (*Apodaca v. Oregon*, 406 U.S. 404, 1972 และ *Johnson v. Louisiana*, 441 U.S. 130, 1979) อย่างไรก็ตาม ศาลสหรัฐวินิจฉัยว่าในกรณีที่มีคณะลูกขุนเพียง 6 คน มติของคณะลูกขุนต้องเป็นเอกฉันท์ (*Burch v. Louisiana*, 441 U.S. 130, 1979)⁵⁴

ส่วนวิธีการได้มาซึ่งบุคคลที่จะเป็นลูกขุนนั้นแตกต่างกันไปแล้วแต่อำนาจศาล แต่โดยหลักแล้วบุคคลผู้ซึ่งจะมาทำการเป็นลูกขุนได้ต้องเป็นผู้มีสัญชาติอเมริกัน และมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่มีความผิดอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นลูกขุนเรียกว่า *Prospective Juror* ในการคัดสรรโดยปกติศาลจะคัดเลือกจากบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งของบุคคลผู้อยู่ในท้องที่นั้น บางแห่งอาจคัดเลือกจากบัญชีผู้เสียภาษีในเขตท้องที่ หรือบางมลรัฐก็สุ่มเอารายชื่อของประชาชนในท้องที่นั้น หรือบ้างก็ใช้วิธีการประกาศว่าผู้ใดประสงค์จะสมัครเป็นลูกขุนก็ให้มาสมัคร หรือศาลอาจจะจัดทำแบบทดสอบให้ผู้ที่ถูกคัดเลือกตอบคำถาม หากผู้ใดผ่านการทดสอบดังกล่าวศาลจะทำการขึ้นบัญชีไว้ แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกลูกขุนออกโดยวิธีการที่เรียกว่า "โว เดียร์" (*voir dier*)

⁵² อธิธิ มุสิกะพงษ์, "การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 35-36.

⁵³ พรเพชร วิชิตชลชัย, *การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน*, 2: 92.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน

การที่ศาลมีหนังสือเชิญลูกขุนนั้น ศาลจะต้องใช้วิธีอย่างเป็นทางการ กล่าวคือจะไม่ยกเว้นกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยอาศัยเหตุปัจจัยเรื่องเชื้อชาติ สีผิว อายุ หรือเพศไม่ได้ โดย “โว เดียร์” (voir dier) ถือเป็นกระบวนการพิจารณาขั้นต้นของการคัดเลือกลูกขุน โดยศาลจะเชิญผู้ที่ได้รับเชิญให้มาปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนเข้ามาในห้องพิจารณาในจำนวนที่มากกว่าจำนวนลูกขุนที่ต้องการประมาณ 2-3 เท่า เช่น ถ้าจะคัดเลือกลูกขุน 12 คน ก็อาจเชิญเข้ามา 30 คน จากนั้นผู้พิพากษาจะเปิดโอกาสให้คู่ความซึ่งได้แก่พนักงานอัยการโจทก์ และทนายจำเลยซักถามผู้ที่ทำหน้าที่ลูกขุนในประเด็นปัญหาต่างๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นต้องการอยากรู้จากลูกขุน เช่นในเรื่องประวัติการทำงาน การศึกษา ทัศนคติต่างๆ แล้วคู่ความก็จะใช้สิทธิปฏิเสธลูกขุนนั้น (exclude)⁵⁵ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่เป็นลูกขุนอันจะเป็นประโยชน์แก่รูปคดีของตนมากที่สุดตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละมลรัฐ แต่ก็อาจมีการกำหนดในลักษณะที่เผื่อเอาไว้อีกเป็นจำนวนประมาณ 2 คนเพื่อเป็นลูกขุนสำรอง (Alternate Juror) ที่เป็นเช่นนี้เพราะหากเลือกไว้ตามจำนวนที่กำหนดพอดี ภายหลังหากว่ามีลูกขุนคนใดไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้เป็นต้นว่า เสียชีวิต ซึ่งก็จะทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้เพราะมีลูกขุนไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด ทำให้ต้องเริ่มกระบวนการใหม่ ต้องคัดเลือกลูกขุนกันใหม่ ซึ่งการที่มีการคัดเลือกลูกขุนสำรอง (Alternate Juror) นั้น โดยปกติลูกขุนสำรองก็เข้ารับการนั่งฟังการพิจารณาคดีโดยตลอด เพียงแต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการแสดงความเห็นในการวินิจฉัยความผิดของจำเลย ทราบใดที่ลูกขุนปกติยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่หากปรากฏว่าลูกขุนที่ปฏิบัติหน้าที่ปกตินั้นภายหลังเสียชีวิตขึ้นมา ลูกขุนสำรองก็จะปฏิบัติหน้าที่แทนลูกขุนปกติที่เสียชีวิตนั้นต่อไปได้โดยไม่ต้องเริ่มกระบวนการกันใหม่ และการที่ผู้ที่ถูกเรียกให้มาคัดเลือตามหมายเรียกแล้วไม่ยอมมาถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย กล่าวคือถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เว้นแต่จะมีเหตุที่สมควรในการที่จะไม่มาคัดเลือกต่อการปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุน

ในการพิจารณาคดีลูกขุนจะนั่งฟังการสืบพยานหลักฐานตั้งแต่ต้นจนจบในที่ประจำซึ่งศาลกำหนดไว้เรียกว่า “เอนเบน” (Enbane) ตลอดเวลาที่ยังมีการพิจารณาคดีลูกขุนจะออกนอกห้องพิจารณาไม่ได้จนกว่าจะมีการเสร็จการพิจารณาพิพากษาของคดีนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการวิ่งเต้นล้มคดีและมีให้มีการโน้มน้าว ก่อให้เกิดอคติเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะให้สัมภาษณ์ให้ข่าวเกี่ยวกับคดีไม่ได้ รวมทั้งจะโน้มน้าวล็อบบี้ (Lobby) คณะลูกขุนด้วยกันเองก็ไม่ได้ ทุกคนจะต้องแสดงความคิดเห็นตัดสินใจด้วยความบริสุทธิ์ใจของตนเอง ในระหว่างการทำหน้าที่ลูกขุนจะสามารถติดต่อกับครอบครัวของตนก็ได้ แต่จะต้องไม่ก้าวท้าวเกี่ยวข้องกับเรื่องคดีอย่างเด็ดขาด หากลูกขุนคนใดมีพฤติกรรมที่ผิดแผกฝ่าฝืนไม่น่าไว้วางใจก็อาจถูกคัดค้าน และปลดออกจากคณะลูกขุนได้ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่อง “เสื่อมเกียรติมาก” ทุกคนจึงต้อง

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน

ระมัดระวังตัว และทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อเกียรติยศและชื่อเสียงของตนเอง⁵⁶ ซึ่งผู้พิพากษาจะเป็นผู้ควบคุมการพิจารณาคดีโดยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายนำพยานหลักฐานเข้ามาสืบ และจะเป็นผู้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายในการเสนอหรือรับฟังพยานหลักฐานนั้น เนื่องจากการพิจารณาข้อเท็จจริงกระทำโดยลูกขุนซึ่งเป็นสามัญชนนี้เอง จึงทำให้เกิดการพัฒนากฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอและรับฟังพยานหลักฐานขึ้นมามากมาย เช่น หลักการไม่รับฟังพยาน (Exclusionary rule)

หน้าที่ของลูกขุนประการสำคัญที่สุดคือ การตัดสินข้อเท็จจริงในคดีที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง จากการสืบพยานของคู่ความทั้งสอง ซึ่งลูกขุนจะนำเอาข้อเท็จจริงนอกเหนือในห้องพิจารณาคดีมาใช้ตัดสินคดีมิได้เป็นอันขาด หากปรากฏว่าคณะลูกขุนนำข้อเท็จจริงนอกเหนือมาใช้ตัดสินแล้ว คำตัดสินนั้นเป็นอันใช้ไม่ได้จะต้องทำการสืบพยานใหม่ทั้งหมด⁵⁷

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบกฎหมายที่จัดอยู่ในระบบคอมมอน ลอว์ (Common Law) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้กระบวนการวิธีพิจารณาคดีแบบกล่าวหา โดยมีผู้พิพากษา ทนายความฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนคนธรรมดาเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีอาญาที่เรียกว่าลูกขุน (jury) ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนที่สามารถวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี อันเป็นการทำให้ประชาชนสามารถถ่วงดุลย์อำนาจศาล⁵⁸ ซึ่งกระบวนการพิจารณาโดยใช้ลูกขุนนี้อาจถือว่าเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาก็ว่าได้ และยังเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจของชนชาวอเมริกัน ซึ่งหัวใจสำคัญของการพิจารณาคดีของคณะลูกขุนคือความไม่ลำเอียง และต้องเป็นผู้มีจิตใจเปิดกว้างที่จะยอมรับฟังข้อเท็จจริงจากคู่ความทั้งสองฝ่าย แม้ว่าบางครั้งบางคราวอาจมีประเด็นปัญหาอื้อฉาวทางคดีที่สร้างผลงานสะท้อนต่อการวิพากษ์วิจารณ์เชิงตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมอยู่บ้าง เช่น คดีโอ เจ ซิมป์สัน (O.J. Simpson)⁵⁹ เป็นต้น

คดีของโอ เจ ซิมป์สัน (O.J. Simpson) นั้นเป็นคดีที่มีประชาชนให้ความสนใจอย่างยิ่ง จะถือว่าเป็นคดีที่มีความโด่งดังระดับโลกก็อาจจะว่าได้ สาเหตุที่ทำให้คดีฆาตกรรมคดีนี้เป็นที่โด่งดังก็เพราะว่าโอ เจ ซิมป์สัน จำเลยในคดีนี้เป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง (Super star) เป็นขวัญใจของชนชาวอเมริกันในฐานะนักกีฬาอเมริกันฟุตบอลของทีม "บัฟฟาโลบิลล์" ประกอบกับโอ เจ ซิมป์สัน ยังมีรูปร่างหน้าตาที่จัดว่าดี รูปหล่อ เขาจึงมีอีกหนึ่งบทบาทในฐานะดารา

⁵⁶ บุญร่วม เทียมจันทร์, คดีโอ.เจ. ซิมป์สัน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บีเคแบงก์, ม.ป.ป.), หน้า 53.

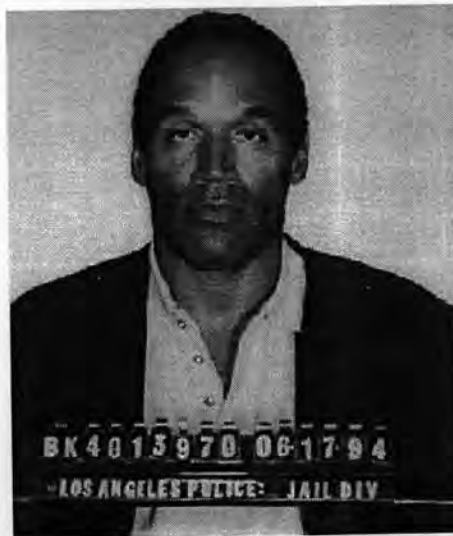
⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

⁵⁹ คณะกรรมการการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภา, "รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง พัฒนาการขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง" บทบัณฑิต 52 (มีนาคม 2539): 141.

นักแสดง อีกทั้งคดีนี้ยังเชื่อมโยงเกี่ยวกับความเชื่อทางสีผิวของชนชาวอเมริกันอีกด้วย เพราะเหตุว่าโอ เจ ซิมป์สัน จำเลยเป็นผู้มีผิวสี ส่วนผู้ตายทั้งสองเป็นบุคคลผิวขาว คนหนึ่งเป็นหญิงสาวสวยซึ่งก็คือภริยาของโอ เจ ซิมป์สัน นั่นเอง ส่วนผู้ตายอีกคนเป็นชายหนุ่มเพื่อนชายของภริยาโอ เจ ซิมป์สัน จนทำให้สังคมชาวอเมริกันในขณะนั้นแบ่งออกเป็นหลายฝ่ายในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับสีผิว ฝ่ายผิวขาวก็เชื่อผู้ตายว่าจำเลยต้องมีความผิด ส่วนฝ่ายผิวสีก็เชื่อว่าจำเลยบริสุทธิ์ ความแตกต่างในความเชื่อจึงมีมากในช่วงนั้น ประกอบกับคดีมีการใช้เวลาในการเลือกคณะลูกขุนมากที่สุดคือคัดเลือกมาจากบุคคลมากกว่า 1,500 คน ใช้เงินมากที่สุดถึง 15 ล้านดอลลาร์ และเป็นคดีฆาตกรรมคดีแรกที่ศาลอนุญาตให้มีการส่งสัญญาณถ่ายทอดไปยังผู้ชมทั่วประเทศได้⁶⁰

โอ เจ ซิมป์สัน หรือชื่อเต็มว่า โอเรนทาล เจมส์ ซิมป์สัน เป็นนักฟุตบอลชื่อดังของทีมมหาวิทยาลัยเซาท์เทิน แคลิฟอร์เนีย (U.S.C. ยูเอสซี) เคยได้รับรางวัลนักกีฬาดีเด่นทั้งนักกีฬามหาวิทยาลัยและนักกีฬาอาชีพ และเมื่อเขาต้องออกจากวงการการแข่งขันกีฬาอเมริกันฟุตบอลเมื่อปี 1979 ด้วยโรคไขข้ออักเสบ แต่ชื่อเสียงของเขายังใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกับการเป็นตัวแทนโฆษณาสินค้า (Presenter) และนักวิจารณ์กีฬาอเมริกันฟุตบอลในเวลาต่อมาเขาแต่งงานและตามด้วยการหย่าร้างกับภรรยาคนแรกเมื่อปี 1979 และเป็นปีเดียวกันที่เขาย้ายบ้านมาอยู่ที่ถนนร็อกกิงแฮม ในเมืองซานดามอนิกา ในเวลาเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับพนักงานร้านอาหารที่มีอายุเพียง 18 ปี คือ นิโคล บราวน์ ทั้งสองได้แต่งงานกันเมื่อปี 1985 และหย่าร้างกันเมื่อปี 1992 เพราะการสมรสที่ไม่ค่อยจะราบรื่น ทั้งสองมีบุตรด้วยกันสองคน

โอ เจ ซิมป์สัน (จำเลย)

⁶⁰

ดร.สุเนตร โตกะหุด, 10 ปีกับคดีโอ เจ ซิมป์สัน แหล่งที่มา:

<http://www.sereechai.com/demo/news.php?no=360&keyword=10%20ปี%20กับคดี%20โอเจ%20ซิมป์สัน>

[2008]

คดีโอ เจ ซิมป์สัน มีการพิจารณาที่ศาลนครลอสแอนเจลิส เมื่อประมาณต้นเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) (เหตุเกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537)) อัยการไต่สวนฟ้องโอ เจ ซิมป์สัน ข้อหาฆ่าคนตายโดยเจตนาอย่างโหดร้ายทารุณ ศาล (ผู้พิพากษาแคนเนดี้ โพลเวล) ใช้เวลา 6 วันในการไต่สวนมูลฟ้องจึงสั่งว่าคดีมีมูล ซึ่งโอ เจ ซิมป์สัน จำเลยให้การปฏิเสธต่อศาล คดีจึงถูกส่งไปให้ศาลเริ่มทำการพิจารณาสืบพยานโดยผู้พิพากษาแลนซ์ อีโต พิจารณา* ในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) จากนั้นได้มีการคัดเลือกบุคคลที่จะมีทำหน้าที่เป็นลูกขุนในคดี จนได้คณะลูกขุนคดีนี้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) เริ่มพิจารณาคดีในวันที่ 24 มกราคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) จนกระทั่งได้มีการประกาศคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนในวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) ใช้เวลาพิจารณาคดี 8 เดือนเศษ แต่ลูกขุนใช้เวลาชี้ขาดคดีนี้เพียง 4 ชั่วโมง

ในการคัดเลือกตัวคณะลูกขุนในคดีโอ เจ ซิมป์สันนี้ นับแต่เริ่มการพิจารณาคดีมา มีการคัดเลือกคณะลูกขุนตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) โดยที่คณะลูกขุนชุดนั้นมี 12 คน เป็นคนผิวดำ 8 คน ผิวดำขาว 1 คน ลาตินอเมริกัน 1 คน และเชื้อชาติผสมอีก 2 คน ปรากฏว่าคณะลูกขุนชุดนั้นปฏิบัติหน้าที่ไม่นานก็ต้องเปลี่ยนใหม่ มีการคัดเลือกคณะลูกขุนขึ้นใหม่เมื่อเดือนธันวาคม ในคราวนี้ได้บุคคลที่มีผิวดำ 7 คน ผิวดำขาว 4 คน และลาตินอเมริกัน 1 คน

นับแต่กระบวนการพิจารณาเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) คณะลูกขุนมีการปลดเปลี่ยนไปอีก ในจำนวนลูกขุน 12 คน มีจำนวนหลายคนถูกคัดค้านและปลดออกด้วยข้อโต้แย้งว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงต้องมีการเปลี่ยนคณะลูกขุนอีกครั้ง ซึ่งคราวนี้ได้บุคคลที่มีผิวดำ 9 คน ผิวดำขาว 2 คน และลาตินอเมริกัน 1 คน ทุกคนจะต้องสาบานตนก่อนจะเข้าปฏิบัติหน้าที่

การเปลี่ยนคณะลูกขุน มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งถกเถียงกันเองและความรู้สึกแบ่งแยกผิวของตัวลูกขุนบางคน รวมทั้งบางคนปกปิดข้อเท็จจริงในแบบฟอร์มแจ้งรายละเอียดตัวลูกขุนไม่ชัดเจน บางคนมีความรู้สึกกดดัน รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการพิจารณาที่ยาวนาน สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นปัญหาให้ผู้พิพากษาแลนซ์ อีโต ต้องคอยประคับประคองเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ในเช้าของวันอังคารที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) เวลาประมาณ 10.00 นาฬิกา เสมียนศาลได้อ่านคำตัดสินของคณะลูกขุนและคำพิพากษาของศาลว่าจำเลย “ไม่มีความผิด” (Not Guilty) ซึ่งแน่นอนว่าคดีนี้โดยหลักจะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากจะอุทธรณ์ก็จะอุทธรณ์ได้แต่เพียงปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น เมื่อคณะลูกขุนได้ตัดสินแล้วว่าโอ

* แลนซ์ อีโต เป็นผู้พิพากษาเชื้อสายญี่ปุ่น เคยผ่านคดีมานาน การเลือกผู้พิพากษาอีโตซึ่งเป็นผู้พิพากษาผิวเหลืองมาควบคุมการพิจารณาคดีก็เพื่อเป็นการป้องกันข้อครหาเรื่องสีผิวระหว่างจำเลยที่มีผิวสีกับผู้ตายที่มีผิวดำ

เจ ซิมป์สัน ไม่มีความผิด (Not Guilty) โอ เจ ซิมป์สันยอมเป็นอิสระจากข้อกล่าวหา ซึ่งคงไม่มีใครที่จะรู้ข้อเท็จจริงดีไปกว่าตัวโอ เจ ซิมป์สันเอง และทันทีที่คณะลูกขุนได้ชี้ว่าจำเลยไม่มีความผิด ปฏิบัติการทั้งหลายจากบรรดาประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการเป็นไปอย่างเข้มข้นรุนแรง มีทั้งฝ่ายเห็นด้วยกับคำตัดสินและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ฝ่ายที่เห็นด้วยส่วนมากเป็นพวกผิวดำพวกเดียวกับจำเลย ส่วนที่ไม่เห็นด้วยเป็นพวกญาติผู้ตายและพวกผิวขาว ซึ่งสถานีโทรทัศน์ซีบีเอส (CBS) ได้สำรวจประชามติเกี่ยวกับคดีโอ เจ ซิมป์สัน พบว่าคนผิวขาวเห็นด้วยกับคำตัดสินร้อยละ 60 ในขณะที่คนผิวดำเห็นด้วยกับคำตัดสินถึงร้อยละ 90⁶¹

นักวิชาการในระบบกระบวนการยุติธรรมต่างก็มีทรรศนะในเรื่องนี้ อาทิ โรเบิร์ต เลอร์เนนเวน อดีตอัยการกล่าวว่า “ลูกขุน 12 คน ผิวดำ 9 ผิวขาว 2 ผิวดำ 1 ใช้เวลาสรุปสำนวน 4 ชั่วโมง เป็นการทำงานที่ด่วนเกินปรกติไปราวกับไม่มีการพิจารณาไตร่ตรองหลักฐานที่อัยการรวบรวมมาให้ นอกจากนี้คำวินิจฉัยของคณะลูกขุนครั้งนี้เหมือนกับคำวินิจฉัยที่มีต่อกรมตำรวจลอสแอนเจลิสว่า ตำรวจพวกนี้เป็นพวกเหยียดสีผิว การสอบสวนเชื่อไม่ได้” ทนายความชื่อ จิล การ์เชตติ กล่าวว่า “คณะลูกขุนไม่ใช่เหตุผลในการวินิจฉัยครั้งนี้ ทั้ง ๆ ที่อัยการมีพยานหลักฐานมากมายที่พิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นคนทำผิด” ส่วนอัล เดบลันส์ ทนายความชื่อดังกล่าวว่า “ใช้เวลาพิจารณาคดี 9 เดือน แต่สรุปคำตัดสินแค่ 4 ชั่วโมง ผิดปกติจนน่าแปลกใจ” เมื่อสื่อมวลชนวิจารณ์คำตัดสินของคณะลูกขุนอย่างหนัก ประธานาธิบดีบิลล์ คลินตัน เกรงว่าเรื่องจะบานปลายไปเกินใหญ่จนถึงอาจเป็นปัญหาสงครามแบ่งแยกสีผิว ท่านจึงออกมาขอร้องว่า “ผมอยากจะขอร้องชาวอเมริกันทั้งมวลเคารพในคำตัดสินของคณะลูกขุนครั้งนี้ ผมขอแสดงความเสียใจ และขอแสดงความยินดีแก่ครอบครัวของเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายด้วย” พร้อมทั้งสั่งให้หน่วยงานของรัฐเตรียมความพร้อมที่จะรับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นเพราะผลของการตัดสินคดีครั้งนี้

คดีนี้มีหลายประเด็นที่ทำให้คณะลูกขุนตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิด อาทิ

ประการแรก จำนวนลูกขุนที่มีผิวสีเดียวกับจำเลย ซึ่งน่าเชื่ออย่างน้อย 9 คน นี้ก็น่าที่จะเชื่อว่าจำเลยไม่ใช่ฆาตกรเพราะความที่ว่ามีผิวสีเดียวกัน น่าสังเกตว่าเช่นนี้จะถือได้หรือไม่ว่าอย่างน้อยก็เป็นความลำเอียง (Bias) ทางด้านสีผิวที่จำเลยและลูกขุนมีสีผิวที่เหมือนกัน

ประการที่สอง ระหว่างการพิจารณา จำเลยได้ขออนำวิดีโอที่ถ่ายภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง กรณีตำรวจผิวขาวจับและซ้อมทรมานคนผิวดำในแอลเอ นอกจากนี้ยังมีภาพเหตุการณ์จริงตอนที่คนผิวดำชื่อ รอนนี่ คิง ถูกตำรวจผิวขาวจับมาซ้อมอย่างทารุณ แต่ในที่สุดตำรวจที่ซ้อมก็รอดพ้นจากความผิด เป็นเหตุให้คนดำในแอลเอ เผาบ้านเมืองก่อการจลาจลไปทั่วเมือง โดยลูกขุนที่เป็นผู้หญิงขณะที่ดูวิดีโอตำรวจผิวขาวทำทารุณคนผิวดำแล้วถึงกับหลั่งน้ำตา

⁶¹ บุญรวม เทียมจันทร์, คดีโอ.เจ ซิมป์สัน, หน้า 139.

สาเหตุที่จำเลยนำวิดีโอมาฉายก็น่าที่จะโน้มน้าวทำให้คณะลูกขุนเห็นว่าตำรวจที่ทำคดีนี้ (มาร์ค เฟอร์แมน) น่าจะมีอคติกับคนผิวดำ จำเลยให้การตอนหนึ่งว่า “เฟอร์แมนเป็นตำรวจผิวขาว เป็นตำรวจแอลเอมายี่สิบกว่าปีจนเกษียณอายุไปแล้ว เขาเป็นคนที่เกลียดคนผิวดำที่สุด” จากนั้นจำเลยได้นำเทปซึ่งแอบอัดคำพูดอันดุตันของเฟอร์แมนที่มีต่อวัยรุ่นผิวดำคนหนึ่งขณะที่เฟอร์แมนยังเป็นตำรวจแอลเออยู่ มาเปิดให้คณะลูกขุนฟัง เสียงของเฟอร์แมนดุตัน ขณะที่วัยรุ่นผิวดำร้องโอดโอยด้วยความเจ็บปวด ซึ่งฝ่ายจำเลยพยายามที่จะทำให้เห็นว่าเฟอร์แมนเกลียดคนผิวดำจริงๆ

ประการที่สาม ถึงแม้ว่าการสอบสวนจะมีการมุ่งประเด็นว่า โอ เจ ซิมป์สัน เป็นผู้ลงมือฆ่า นิโคล บราวน์ และรอน โกลด์แมนน์ แต่ทางอัยการก็ต้องการหาหลักฐานมัดตัว โอ เจ ซิมป์สันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการมอบหมายให้ มาร์ค เฟอร์แมน นายตำรวจนักสืบ (นอกราชการ) ให้เป็นผู้จัดการหาพยานหลักฐานต่างๆ และที่สุดถูกกล่าวหาจากทางทนายจำเลยว่าสร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จโดยเป็นบุคคลสำคัญที่น่าถ่วงมือหนึ่งซึ่งน่าจะเป็นของฆาตกรที่ใส่ขณะลงมือฆ่าผู้ตายทั้งสองอันหลักฐานส่วนหนึ่งในคดีไปป้ายเลือดของ นิโคล บราวน์ และ รอน โกลด์แมนน์ และหลังจากนั้นนำไปทิ้งไว้ที่หลังบ้านของโอ เจ ซิมป์สัน ซึ่งโอ เจ ซิมป์สัน ไม่สามารถสวมใส่ได้ในวันที่ทนายความฝ่ายจำเลยร้องขอให้ โอ เจ ซิมป์สัน ได้มีโอกาสแสดงความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยการสวมถุงมือดังกล่าว ซึ่งในข้อนี้เองที่ทำให้คณะลูกขุนมองเห็นอย่างชัดแจ้งว่า หาก โอเจ ซิมป์สัน ไม่สามารถสวมถุงมือดังกล่าวได้ก็หมายความว่าเขาไม่ได้เป็นคนฆ่าบุคคลทั้งสอง แล้วเป็นไปได้หรือไม่ที่โอ เจ ซิมป์สันจะแกล้งใส่ไม่เข้าเพราะไม่มีใครนำถุงมือมาใส่ในมือของโอ เจ ซิมป์สันหรือเป็นเพราะใส่ไม่ได้จริงๆ

ประการที่สี่ แม้จะปรากฏรอยคราบเลือดเล็กน้อยที่ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายโจทก์ตรวจรหัสพันธุกรรม (DNA) แล้วยืนยันว่าเป็นของโอ เจ ซิมป์สัน ที่เล็บมือของนิโคล บราวน์ ผู้ตาย แต่ฝ่ายจำเลยหักล้างว่า มีคนนำเลือดของจำเลยไปป้ายที่เล็บของผู้ตายโดยที่จำเลยไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย อีกทั้งฝ่ายจำเลยได้นำนายโนเบลคอรี่ แครี มัลลิส ผู้ค้นพบกรรมวิธีตรวจพิสูจน์รหัสพันธุกรรม (DNA) มาเบิกความต่อศาลพร้อมทั้งเอกสารอ้างอิงสรุปความได้ว่าหากเลือดที่ทำการตรวจนั้นมีจำนวนที่น้อยมากและแห้งจนกระอะกรัง ผลการตรวจพิสูจน์ก็ไม่แน่นอน ไม่เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้น้ำหนักในประเด็นนี้ของฝ่ายโจทก์ตกไปมากเช่นกัน

ประการที่ห้า พยานหลักฐานชั้นสำคัญอีกชั้นคือร่องรอยเท้าที่เหยียบอยู่บนคราบเลือดของผู้ตายทั้งสอง ที่ปรากฏเป็นรอยเท้าอย่างชัดเจน และตำรวจได้นำร่องเท้าเบอร์ 12 มาทาบกับรอยเท้าดังกล่าวแล้วปรากฏว่าเข้ากันได้เป็นอย่างดี แต่ฝ่ายจำเลยโต้แย้งว่าเช่นนั้นแล้วตำรวจคงต้องจับตัวคนที่สวมรองเท้าเบอร์ 12 ทั้งหมดมาเป็นผู้ต้องหาในฐานะฆาตกรคดีนี้เช่นเดียวกัน

ประการที่หก คดีนี้จำเลยพยายามที่จะทำให้คณะลูกขุนเห็นว่าฝ่ายโจทก์ได้พยานหลักฐานมาโดยไม่ชอบ ซึ่งจำเลยสามารถแสดงได้ว่าฝ่ายโจทก์ที่ได้พยานมานั้นเพราะเข้าไปในที่โรฐานซึ่งเป็นบ้านพักของจำเลยโดยไม่มีหมายค้นอันไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ⁶² อันส่งผลทำให้คณะลูกขุนเข้าใจได้ว่าฝ่ายโจทก์ (เหล่านักสืบทั้งหลาย) มีอคติสูง (Bias) และชิงชังจำเลยที่เป็นคนผิวสี

ประการที่เจ็ด เป็นไปได้หรือไม่ว่าการที่คณะลูกขุนถูกแยกออกจากครอบครัวและสังคมเป็นเวลานานเพื่อพิจารณาคดีนี้ จะส่งผลต่อจิตวิทยาที่ทำให้ลูกขุนรู้สึกกดดัน เบื่อหน่าย จึงรีบที่จะตัดสินคดีให้เหมือนๆ กันเพื่อที่จะให้จบไปโดยเร็ว จะได้ไม่ต้องรู้สึกเหมือนอยู่ในที่กักกันเป็นเวลานาน ซึ่งเมื่อตัดสินแล้วก็จะได้กลับสู่สภาวะเดิมไม่ต้องรู้สึกกดดันอีกต่อไป

หลังจากที่คณะลูกขุนและศาลในคดีอาญาได้ตัดสินให้โอ เจ ซิมป์สัน ไม่มี ความผิด เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) สร้างความโกรธแค้นให้กับครอบครัวของนายรอน โกลด์แมน จนเป็นเหตุให้นายเฟรด โกลด์แมน บิดาของนายรอน ได้นำเรื่องขึ้นฟ้องศาลแพ่งเรียกค่าเสียหายในข้อหาว่าโอ เจ ซิมป์สัน เป็นสาเหตุให้ รอน โกลด์แมน เสียชีวิตและต่อมากลุ่มคนในศาลแพ่งได้ตัดสินให้นายเฟรด โกลด์แมน ชนะคดีในการเรียกร้องค่าเสียหายจากโอ เจ ซิมป์สันได้เป็นเงิน 33 ล้านเหรียญสหรัฐ

บทสรุปของคดีนี้จึงอยู่ที่ว่า หากคำตัดสินอยู่บนพื้นฐานยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยโดยสุจริตใจ กระบวนการยุติธรรมก็ยังคงอยู่ได้ แต่เมื่อใดก็ตาม สิ่ง que ทุกคน หวั่นใจและไม่ต้องการให้เกิดขึ้นคือเรื่องของการเหยียดผิว หากถูกนำมาใช้หรือแม้แต่จะไม่เกิดขึ้นจริงแต่ถูกเบี่ยงเบนความจริงนำเอาการเหยียดผิวมาแสวงหาประโยชน์ในทางคดีและได้ผลตามที่หวังแล้ว นั้นย่อมอยู่ยุติธรรม เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความอันตราย และความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมได้เกิดขึ้นแล้วกับกระบวนการของคณะลูกขุนและกับมนุษยชาติ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าหวาดเสียวมากของชาวอเมริกันทุกคน เพราะการเหยียดผิวเป็นปัญหาเกี่ยวกับมนุษยชน ก่อให้เกิดความแตกแยก ชิงชัง และบรรพชาฆ่าฟัน กลายเป็นสงครามการเมืองมาแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งอเมริกันเองยอมเข้าใจดีมีประสบการณ์มาแล้ว⁶³

⁶² Sue Titus Reid, Criminal Justice, fourth edition (U.S.A.: Time Mirror Higher Education Group, Inc. 1996), p. 161.

⁶³ บุญร่วม เทียมจันทร์, คดีโอ.เจ. ซิมป์สัน, หน้า, 126.

3.1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบ Civil Law ซึ่งระบบศาลของประเทศฝรั่งเศส แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ กล่าวคือ ศาลชั้นต้น (Juridiction de première instance) ศาลอุทธรณ์ (Cour d' Appel) ศาลฎีกา (Cour de Cassation) เขตอำนาจศาลชั้นต้น (Juridiction de première instance) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประเทศฝรั่งเศสแบ่งศาลอาญาออกเป็น 2 ส่วนคือ ศาลไต่สวน (Juridiction d' instruction) กับ ศาลตัดสิน (Juridiction de jugement)

ศาลไต่สวน (Juridiction d' instruction) คือศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ก) ผู้พิพากษาไต่สวน (Juge d'instruction) มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวน และผู้พิพากษาในการสอบสวนคดี สั่งควบคุมผู้ต้องหา สอบสวนพยานหลักฐานต่างๆ เมื่อสอบสวนคดีเสร็จแล้ว จะฟ้องจำเลยต่อศาลที่มีอำนาจตัดสิน หรือสั่งไม่ฟ้อง

ข) ศาลไต่สวนชั้นที่สอง (Chambre de l'instruction) มีผู้พิพากษาเป็นองค์คณะ 3 นาย เป็นแผนกหนึ่งของศาลอุทธรณ์ (Cour d' Appel) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำร้องขอคุ้มครองที่อุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษาไต่สวน และพิจารณาความผิดที่มีโทษเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Crimes หรือ Serious crimes) ซึ่งความผิดประเภทนี้เป็นความผิดที่มีโทษรุนแรงมาก กฎหมายไม่ยอมให้คดีเช่นนี้อยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาไต่สวนแต่ผู้เดียว ก่อนที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ต้องส่งคำฟ้องมาให้ศาลไต่สวนชั้นที่ 2 พิจารณาก่อนว่าจะส่งฟ้องต่อไปหรือไม่⁶⁴

ศาลตัดสิน (Juridiction de jugement) คือศาลที่พิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ หากเห็นว่าไม่มีความผิดจะพิพากษาปล่อยตัวจำเลยไป⁶⁵

ศาลตัดสิน⁶⁶ (Juridiction de jugement) แยกตามประเภทของความผิดได้ ดังนี้คือ

1) ศาลตำรวจ (ศาลแขวง) (Les tribunaux de police)

เป็นศาลขนาดเล็กมีลักษณะเช่นเดียวกับศาลแขวงในประเทศไทย มีผู้พิพากษานายเดียวเป็นองค์คณะ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ (les contraventions) ซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน 3,000 ยูโร ผู้ที่ทำหน้าที่ฟ้องคดีต่อศาลประเภทนี้คือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลตำรวจที่มีตำแหน่งเป็น commissaire de police จะปฏิบัติหน้าที่

⁶⁴ ราตรี ดามิ, "การพิจารณาคดีในศาลสูง", (วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 80-81.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

⁶⁶ ธนกร วรปรัชญากุล "ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส", ตุลพาห 1 (มกราคม-เมษายน 2547): 129.

เช่นเดียวกับพนักงานอัยการสำหรับความผิดลหุโทษใน 4 ระดับแรก (les contraventions des 4 premières classes) สำหรับความผิดลหุโทษที่อยู่ในหน้าที่รับผิดชอบของพนักงานอัยการโดยตรงคือ ความผิดลหุโทษระดับที่ 5 (les contraventions de la 5è classe) วิธีพิจารณาคดีในศาลตำรวจนั้นมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปได้รวดเร็ว

2) ศาลมัชฌิมโทษ (Les tribunaux correctionnels)

เป็นศาลชั้นต้นระดับมณฑล หรือจังหวัด ประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคดีมัชฌิมโทษหรือความผิดที่มีโทษปานกลาง (Delits) ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีลงมาหรือโทษปรับไม่เกิน 3,750 ยูโร เช่น ฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย อุบัติเหตุทางรถยนต์ การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งนอกจากคดีที่อยู่ในเกณฑ์ศาลมัชฌิมโทษแล้ว ยังอาจมีความผิดลหุโทษบางคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดมัชฌิมโทษ ซึ่งศาลมัชฌิมโทษก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้

3) ศาลอุทธรณ์มัชฌิมโทษ

มีศาลอุทธรณ์อยู่ในประเทศฝรั่งเศส 30 ศาลและอยู่ในดินแดนโพ้นทะเลที่เป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสอีก 3 ศาล⁶⁷ ศาลอุทธรณ์มัชฌิมโทษเป็นศาลอุทธรณ์ของศาลมัชฌิมโทษ ซึ่งเป็นแผนกหนึ่งของศาลอุทธรณ์ที่มีขนาดใหญ่ ศาลอุทธรณ์มัชฌิมโทษประกอบด้วยผู้พิพากษาที่เป็นประธาน 1 นาย และผู้พิพากษาระดับที่ปรึกษา 2 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีได้ ศาลอุทธรณ์มัชฌิมโทษมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งร้องอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลมัชฌิมโทษและศาลตำรวจ

4) ศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุน (Les Cours d'assises)

ศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุนเป็นศาลที่พิจารณาคดีอาญา ตั้งอยู่ในทุกจังหวัด เป็นศาลที่มีได้เปิดทำการตลอดเวลา ในปีหนึ่งจะพิจารณาคดีเพียง 4 ครั้ง ครั้งละ 15 วัน ยกเว้นในกรณีพิเศษ ศาลแห่งนี้ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำ เมื่อถึงคราวที่จะต้องเปิดทำการแต่ละครั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรืออธิบดีศาลอุทธรณ์จะเลือกผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้มาปฏิบัติหน้าที่ในศาลนี้ ศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ทุกคดี หรืออาจเรียกว่าคดีมหันตโทษ (Crimes) กล่าวคือเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปจนถึงโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งถ้าหากว่าเป็นคดีมหันตโทษแล้วจะต้องขึ้นสู่ศาลซึ่งทำหน้าที่กูร์ ดัสซิส (Cour D'Assises) เลยทีเดียวไม่ต้องผ่านศาลชั้นต้นอื่นๆ ก่อน ด้วยเหตุนี้ในกูร์ ดัสซิส จึงประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 3 และลูกขุน 9 คน ซึ่งเป็นระบบการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนแห่งเดียวในระบบศาลฝรั่งเศส ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะศาลอุทธรณ์ที่ทำหน้าที่เป็น

⁶⁷ อุทัย อาทิวา, “การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการกับการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลในประเทศฝรั่งเศส”, วารสารยุติธรรม 1 (ตุลาคม-พฤษภาคม 2546): 19.

กูร์ ดัสซีส นี้มีอำนาจเป็นศาลชั้นต้นและศาลสุดท้ายในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญามหันตโทษ⁶⁸ อีกทั้งยังสามารถพิจารณาพิพากษาคดีฆาตกรรมโทษบางประเภทได้

องค์คณะของศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุนประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ก) ผู้พิพากษา 3 นาย ซึ่งประธานจะเป็นผู้พิพากษาระดับหัวหน้าคณะหรือระดับที่ปรึกษาศาลอุทธรณ์ 1 นาย และองค์คณะอีก 2 นาย ซึ่งมาจากอัยการ 1 นายและจากศาลลูกขุน 1 นาย ซึ่งต้องไม่เคยทำการสอบสวนคดีนั้นมาก่อน ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรืออธิบดีศาลอุทธรณ์ให้มาปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาศาลในนี้เป็นเวลา 3 เดือน

ข) คณะลูกขุนซึ่งไม่ใช่ผู้พิพากษาอาชีพ

เหล่าคณะลูกขุนมีสิทธิถามพยานได้ และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาร่วมกับผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะได้ คำพิพากษาของศาลลูกขุนนี้สามารถที่จะอุทธรณ์ไปยังศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' Assises d' Appel) ให้มีการพิจารณาได้อีกครั้งหนึ่ง สำหรับการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายจะต้องอุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลฎีกา

ลูกขุนที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีในประเทศฝรั่งเศสได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ แต่เมื่อนำมาใช้ได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับระบบ* หลักการมีลูกขุนนี้เช่นเดียวกับระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) คือต้องการให้ตัวแทนประชาชนเป็นผู้ตัดสินโทษในคดีความผิดอาญา และต้องการความเป็นวิญญูชนของประชาชนในท้องถิ่นสำหรับการพิจารณาคดีนอกเหนือไปจากมุมมองของผู้พิพากษาอาชีพที่เคร่งครัดจากตัวบทกฎหมาย มีการยอมรับระบบลูกขุนนี้โดยรับมาตั้งแต่การปฏิวัติใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส โดยกฎหมายลงในวันที่ 16-26 กันยายน ค.ศ. 1791 กล่าวคือเมื่อแรกเริ่มได้มีการกำหนดจำนวนลูกขุนเท่ากับประเทศอังกฤษคือ 12 คน จากนั้นได้มีการปรับลดเหลือ 6 คนในปี ค.ศ. 1941 ต่อมาในปี ค.ศ. 1945 ได้เปลี่ยนเป็น 7 คน จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนคณะลูกขุนเป็น 9 คน รวมกับองค์คณะผู้พิพากษาอีก 3 นายเป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 นาย แต่การจะลงโทษได้นั้นจะต้องมีเสียงอย่างน้อย 8 เสียง

ตามกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขใหม่นั้น ถ้ามีการออกเสียง 7 เสียงให้ลงโทษแต่หากอีก 5 เสียงให้ยกฟ้องหรืองดออกเสียง ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยเป็นอิสระภาพต่อไป การจะลงโทษจำเลยได้นั้นจะต้องมีเสียงของคณะลูกขุนอย่างน้อย 5 ต่อ 4 เสียง และต้องรวมกับการออกเสียงของคณะผู้พิพากษาอีก 3 เสียง เพื่อรวมให้ได้อย่างน้อย 8 เสียงจึงจะสามารถลงโทษจำเลยตามกฎหมายได้

⁶⁸ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, หน้า 131.

* ระบบลูกขุน (jury) จะมีใช้กันแต่ในเพียงการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอุกฉกรรจ์ หรืออาจเรียกว่าคดีมหันตโทษ (Crimes) ในศาลอุทธรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นกูร์ ดัสซีส เท่านั้น ไม่มีใช้ในคดีแพ่ง

บุคคลผู้ซึ่งเป็นลูกขุน 9 คนในศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุน (La Cour d'assises) ได้มาจากการจับสลากเลือกจากผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำปีของท้องที่ที่ศาลตั้งอยู่ ซึ่งต้องมีอายุตั้งแต่ 23 ปี และไม่เกิน 70 ปี อีกทั้งต้องเป็นผู้มีสิทธิทางพลเรือนด้วย กล่าวคือต้องมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและต้องไม่ใช่บุคคลไร้ความสามารถหรือวิกลจริต สำหรับบุคคลที่ต้องห้ามเป็นลูกขุนได้แก่ บุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกในคดีอาญามหันตโทษ หรือถูกจำคุกตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไปและยังไม่พ้น 5 ปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด บุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือถูกออกหมายจับ เป็นผู้ที่เคยถูกไล่ออกจากราชการ ล้มละลาย ผู้ที่ถูกศาลสั่งมิให้เป็นลูกขุน ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของคดีในฐานะผู้ชำนาญการ (expert) ผู้ที่เคยเป็นลูกขุนมาแล้วอาจละสิทธิได้ และมีบุคคลบางประเภทที่ไม่สมควรเป็นลูกขุนด้วย อาทิ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตุลาการ กรรมการเศรษฐกิจและสังคม ผู้พิพากษา อัยการ ผู้ว่าราชการ ตำรวจ ทหาร พนักงานภาษี เป็นต้น

ระบบลูกขุนในประเทศฝรั่งเศสนี้เกิดขึ้นในช่วงที่มีการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ก่อนหน้าที่จะมีการใช้ลูกขุนอำนาจในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเป็นของผู้พิพากษาแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งในการออกนั่งพิจารณาอาจเป็นการนั่งพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษานายเดียวหรือนั่งเป็นองค์คณะหลายนาย แล้วแต่กรณี โดยกระบวนการได้สวนจะกระทำเป็นความลับโดยไม่เปิดเผย วิธีพิจารณาคดีของประเทศฝรั่งเศสแบบได้สวน (Inquisition) เริ่มนำมาใช้ในช่วงศตวรรษที่ 13 ซึ่งในขณะนั้นผู้พิพากษาหรือนักกฎหมายแท้ที่จริงคือพวกพระหรือนักบวชนั่นเอง (ecclesiastics) แต่วิธีการที่พวกพระซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษานั้นก็ไม่ใช่ที่ชื่นชอบของประชาชนแต่อย่างใด เพราะวิธีการได้สวนของพระเหล่านี้เต็มไปด้วยเครื่องมือที่น่ากลัว ไม่มีความชอบธรรม เป็นการล่วงละเมิดทั้งร่างกายและศีลธรรม จากนั้นจึงได้มาที่มีการยกเลิกกระบวนการได้สวนดังกล่าวในปี ค.ศ. 1780 ก่อนที่จะมีการปฏิวัติประเทศฝรั่งเศส

5) ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' Assises d' Appel)

ในปี ค.ศ. 2000 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยมีการตั้งศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ขึ้นเนื่องจากว่าเดิมคดีที่เข้าสู่ศาลลูกขุนมีเพียงชั้นเดียว จึงได้มีการจัดตั้งศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์เพื่อเป็นศาลชั้นที่สอง

การจัดตั้งให้มีศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ได้มีการกำหนดจำนวนลูกขุนชั้นอุทธรณ์ไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 12 คน ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ไม่ใช่เป็นศาลที่มีการตั้งเป็นการถาวร แต่จะตั้งขึ้นเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ แล้วจึงได้มีการกำหนดตัวผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มาเป็นผู้พิพากษาศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์

6) ศาลฎีกา (Cour de Cassation)

ศาลฎีกา แบ่งออกเป็น 6 แผนก มีแผนกคดีอาญา (La Chambre criminelle) 1 แผนก และแผนกคดีแพ่ง (Les Chambre civiles) 5 แผนก

องค์คณะพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาประกอบด้วย ประธาน 1 นาย ผู้พิพากษาระดับที่ปรึกษา รองอธิบดีอัยการแผนกศาลฎีกา และผู้อำนวยการศาล

ประเทศฝรั่งเศสแยกศาลที่พิจารณาคดีแพ่งและคดีพาณิชย์ออกเป็นคนละศาลกัน ศาลพาณิชย์เป็นศาลคดีพิเศษโดยก่อตั้งขึ้นมาในปี ค.ศ. 1563 เนื่องจากตั้งแต่สมัยนั้นได้มีการขยายตัวทางการค้าเรื่อยมา และมีความจำเป็นเพราะมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาลในเรื่องที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ จึงได้มีการเลือกตั้งผู้พิพากษาที่มาจากประธานบริษัทและพ่อค้า จากนั้นก็เลือกประธานศาลจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ปัจจุบัน ผู้พิพากษาของศาลพาณิชย์นั้นไม่ใช่ผู้พิพากษาอาชีพ แต่เป็นพ่อค้าที่ได้รับเลือกตั้งมา ทั้งยังไม่ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น เป็นผู้มีสัญชาติฝรั่งเศส อายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ได้ลงทะเบียนทำการพาณิชย์ส่วนบุคคลมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นประธานบริษัทมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องลงทะเบียนในบัญชีของผู้สมัครรับเลือกตั้งในศาลพาณิชย์ เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว ต้องปฏิญาณตนก่อนดำรงตำแหน่ง⁶⁹ โดยดำรงตำแหน่งตามวาระ (magistrats d'occasion) และได้รับการคัดเลือกเนื่องจากมีประสบการณ์หรือความรู้ความสามารถในบางเรื่องโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายเป็นพิเศษ ซึ่งนอกจากผู้พิพากษาสมทบในศาลพาณิชย์แล้วในประเทศฝรั่งเศสยังนิยมใช้ผู้พิพากษาสมทบในศาลพิเศษต่างๆ อาทิเช่น ผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงาน (les conseillers prud'hommes) ผู้พิพากษาสมทบในศาลการเช่าเกษตรกรรม (les assesseurs des Tribunaux paritaires des baux ruraux) อีกด้วย⁷⁰

ในส่วนของการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้น ประเทศฝรั่งเศสได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน (tribunal pour enfants) เช่นเดียวกับที่นานาประเทศได้จัดตั้ง โดยคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเป็นคดีเล็กน้อย จะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยว แต่หากเป็นคดีอาญาที่มีความรุนแรงองค์คณะจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นาย และผู้พิพากษาสมทบ (lay magistrates) 2 นาย ซึ่งผู้พิพากษาสมทบบดงกล่าวนี้จะเลือกมาจากผู้ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนมาโดยตรง ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดจะต้องกระทำเป็นการลับ (*in camera*)⁷¹

⁶⁹ พิมลรัตน์ วรรณนะหทัย, "ศาลพาณิชย์ฝรั่งเศส", วารสารศาลยุติธรรม 5 (เมษายน-พฤษภาคม 2548): 57-58.

⁷⁰ วรรณชัย บุญบำรุง, หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่ง เล่ม 1, หน้า 146.

⁷¹ J-Y Mckee, France, [online] Available from:

3.1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมันเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบ Civil Law มีวิธีพิจารณาคดีที่ใช้ระบบไต่สวนมุ่งไปที่คุณค่าแห่งการค้นหาคความจริง ซึ่งประเทศเยอรมันเป็นประเทศที่มีรูปแบบการจัดองค์กรของการปกครองประเทศโดยใช้ระบบสหพันธรัฐ ประกอบไปด้วยรัฐสมาชิกทั้งหมด 11 รัฐ ในแต่ละรัฐ (Länder) มีศาลยุติธรรมทางอาญา 3 ระดับ คือ

- 1) ศาลแขวง (The local court) (Amtsgericht)
- 2) ศาลมลรัฐ (The regional court) (Landgericht)
- 3) ศาลสูง (Higher regional courts of appeal) (Oberlandesgerichte)

อีกทั้งยังมีศาลสูงสุดสหพันธรัฐ (The Federal Court of Justice) (Bundesgerichtshof: BGH)⁷² ที่เป็นศาลสูงสุดของประเทศอยู่เหนืออำนาจเขตศาลทั้ง 3 ระดับ ดังกล่าวมาข้างต้น

- 1) ศาลแขวง (The local court) (Amtsgericht)

ศาลแขวงจะตั้งอยู่ในบางเมือง มีทั้งหมด 693 ศาล มีอำนาจพิจารณาพิพากษาความผิดที่มีอัตราโทษไม่รุนแรง (the least serious criminal matters) ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวที่สามารถตัดสินให้จำคุกได้ไม่เกิน 1 ปี แต่หากจะลงโทษเกินกว่า 1 ปีแต่ไม่เกิน 4 ปี จะต้องทำการตัดสินพิพากษาโดยศาลแขวงพิเศษ (Schöffengericht) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ (Berufsrichter) 1 นายและผู้พิพากษาสมทบ (Laienrichter/Schöffen) 2 นาย⁷³ การอุทธรณ์จากศาลแขวงไปยังศาลมลรัฐนั้นจะสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยองค์คณะที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพและผู้พิพากษาสมทบนี้สามารถที่จะชี้ขาดร่วมกันได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย อีกทั้งยังร่วมกันใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้อีกด้วย

นอกจากศาลแขวงที่ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นนี้แล้ว ยังมีศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดเป็นศาลพิเศษอีกด้วย โดยมีผู้พิพากษาประจำศาลเด็กและเยาวชน 1 นาย ประกอบกับผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็ก (อายุระหว่าง 14-17 ปี) และเยาวชน (อายุระหว่าง 18-20 ปี) กระทำความผิดทางอาญา⁷⁴

⁷² Nigel Foster and Satish Sule, German Legal System and Laws, 3rd ed (New York : Oxford University Press, 2002), pp. 69-71.

⁷³ Ibid., p. 69.

⁷⁴ Jörg-Martin Jehle, Criminal Justice in Germany [online] Available from: <http://www.bmj.bund.de/files/-/1556/criminal%20justice%20for%20all.pdf> [2008]

2) ศาลมลรัฐ (The regional court) (Landgericht)

ศาลมลรัฐตั้งอยู่เฉพาะในเขตเมืองใหญ่ๆ มีทั้งหมด 116 ศาล ศาลมลรัฐมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่อยู่นอกเหนืออำนาจจากศาลแขวงและคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของผู้พิพากษานายเดี่ยวของศาลแขวง จะได้รับการพิจารณาโดยองค์คณะเล็กทางอาญา (Klein Strafammer) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นายและผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นาย ส่วนคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาศาลแขวงพิเศษ จะได้รับการพิจารณาโดยองค์คณะใหญ่ทางอาญา (Grosse Strafammer) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นายและผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นาย⁷⁵

ศาลมลรัฐ (Landgericht) โดยปกติจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นายและผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นาย ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้น (first instance) ในการพิจารณาคดีอาญาร้ายแรง (Schwurgericht) อาทิเช่นข้อหาฆ่าคนตาย

3) ศาลสูง (Higher regional courts of appeal) (Oberlandesgerichte)

ศาลสูงมีทั้งสิ้น 24 ศาล มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอุทธรณ์คำพิพากษาขององค์คณะเล็กทางอาญา (Klein Strafammer) และองค์คณะใหญ่ทางอาญา (Grosse Strafammer) ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ตามที่ศาลสูงมีอำนาจพิจารณาพิพากษา กรณีเช่นนี้ องค์คณะที่ใช้ในการพิจารณาพิพากษาจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นาย อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นในคดีความผิดอาญามหันตโทษ เช่น การก่อกบฏ เป็นต้น⁷⁶

4) ศาลสูงสุดสหพันธรัฐ (The Federal Court of Justice) (Bundesgerichtshof: BGH)

ศาลสูงสุดสหพันธรัฐ (Bundesgerichtshof) มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลสูง (Higher regional courts of appeal) (Oberlandesgerichte) โดยองค์คณะของศาลสูงสุดสหพันธรัฐ ประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 5 นาย⁷⁷ ศาลสูงสุดสหพันธรัฐเป็นศาลในลำดับขั้นสูงสุดของระบบศาลเยอรมัน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับระบบศาลไทยก็คือศาลฎีกา มีเพียงแห่งเดียวตั้งอยู่ที่เมืองคาร์ลสรูห์ (Karlsruhe) พิจารณาพิพากษาคดีที่มีการฎีกาปัญหาข้อกฎหมายมาจากศาลอุทธรณ์ และศาลภูมิภาค

ในระดับศาลชั้นต้นผู้พิพากษาเป็นระบบผู้พิพากษาอาชีพ (career judge) ซึ่งมีฐานะเหมือนข้าราชการ เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี นักศึกษากฎหมายที่ผ่านการสอบครั้งที่สองของรัฐเป็น Assessor แล้ว ก็มีคุณสมบัติที่จะเข้าประกอบวิชาชีพกฎหมายอย่างใดก็ได้เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ข้าราชการ ทนายความ เป็นต้น คุณสมบัติ

⁷⁵ Nigel Foster and Satish Sule, German Legal System and Laws, p.70.

⁷⁶ Ibid., p.71.

⁷⁷ Ibid., p.71.

ของผู้พิพากษา อัยการ และข้าราชการที่เป็นนิติกรจึงเหมือนกัน จึงอาจเป็นไปได้ที่นักกฎหมายหนุ่มอาจได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาตั้งแต่อายุ 28 ปี ในระยะแรกที่มีการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาทดลองปฏิบัติราชการ 3 ปีก่อน และในระหว่างนั้นจะมีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับผู้พิพากษาทุกประการ หลังจากนั้น จึงจะแต่งตั้งเป็นการถาวรต่อไป⁷⁸ สำหรับในประเทศเยอรมันเปิดโอกาสให้ศาสตราจารย์ทางกฎหมายในมหาวิทยาลัยของประเทศเยอรมันสามารถที่จะมาเป็นผู้พิพากษาได้ด้วย⁷⁹

กฎหมายวิธีพิจารณาความของเยอรมันในทุกคดีมีลักษณะเด่นร่วมกันคือใช้ระบบไต่สวน (inquisitorial system) ซึ่งในระบบวิธีพิจารณาความของศาลเยอรมันไม่มีลูกขุน (jury) คอยช่วยเหลือในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง ศาลเองต้องทำหน้าที่นี้เหมือนๆ ศาลฝรั่งเศส แต่เยอรมันกลับนิยมให้บุคคลที่มีใช้นักกฎหมายอาชีพเข้ามาเป็นผู้พิพากษาด้วย (อาทิ ในศาลแขวงในคดีอาญา และในศาลพิเศษทั้งหลายก็ใช้บุคคลที่มีความชำนาญในเรื่องนั้นๆ แต่ไม่ใช่นักกฎหมายเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาคดีกับศาล)⁸⁰ ในประเทศเยอรมันนั้นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้ โดยอาศัยช่องทางของการเข้าเป็นผู้พิพากษาสมทบ (Laienrichter/Schöffen) เป็นต้นว่าการเป็นผู้พิพากษาสมทบศาลชั้นต้นองค์กรคดีพาณิชย์ (Kammer für-Handelssachen) ซึ่งคดีพาณิชย์หมายถึงคดีประเภทคำฟ้องเกี่ยวกับผู้ประกอบการค้าตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำฟ้องเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนหรือเช็ก คำฟ้องเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า คำฟ้องเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการผูกขาด คำฟ้องเกี่ยวกับกฎหมายทะเล กฎหมายบริษัท และคดีการค้าอื่นๆ (มาตรา 95 GVG) โดยองค์กรคดีพาณิชย์ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นาย และผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ หรืออาจเรียกว่า ผู้พิพากษาสมทบจำนวน 2 นาย ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ได้จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติเยอรมัน อายุครบ 30 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีอาชีพหรือเคยมีอาชีพในทางการค้า แต่งตั้งโดยคำแนะนำจากหอการค้าหรือการอุตสาหกรรม (มาตรา 105-109 GVG)⁸¹ ในการพิจารณาคดีพาณิชย์นั้น ไม่ปรากฏว่ามีกระบวนการพิจารณาคดีเป็นพิเศษ แต่เน้นที่การมีส่วนร่วมในการนั่งพิจารณาคดีของผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรพาณิชย์⁸² และในกรณีพิพาท

⁷⁸ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ" หนังสือนิตยสาร "ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ตังศภัทย์", หน้า 29.

⁷⁹ Howard Fisher, *The German Legal System and Legal Language*, 3rd ed. (London: Cavendish Publishing Limited, 2002), p. 203.

⁸⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน่วยที่ 1-7, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543), หน้า 156.

⁸¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 11.

⁸² สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการวิจัยการแยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีแพ่ง, (สิงหาคม 2550) ภาคผนวก หน้า 3-14.

เกี่ยวกับคดีแรงงานก็มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงาน (Arbeitsrichter) จากรายชื่อที่เสนอโดยองค์กรของนายจ้างและสหภาพแรงงาน⁸³

สำหรับหลักเกณฑ์ของผู้พิพากษาสมทบในศาลแขวงจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาล (the Courts Constitution Act) (Gerichtsverfassungsgesetz : GVG) ซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1879 โดยในศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ให้มีผู้พิพากษาอาชีพเป็นองค์คณะร่วมกับผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา (Layman) 2 คน ที่ได้รับการเลือกโดยคณะเทศมนตรีแห่งท้องถิ่นเสนอชื่อ มีการดำรงตำแหน่งตามวาระคราวละ 4 ปี และแต่ละปีจะต้องนั่งพิจารณาคดีไม่น้อยกว่า 12 ครั้ง โดยได้ค่าตอบแทนเป็นจำนวนเล็กน้อย ซึ่งผู้พิพากษาสมทบนั้นจะต้องปฏิบัติและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เช่นเดียวกับที่ผู้พิพากษาอาชีพปฏิบัติ ส่วนบุคคลที่จะมาเป็นผู้พิพากษาสมทบไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษเพียงแต่มีอาชีพเป็นหลักฐานควรแก่การเชื่อถือก็เพียงพอแล้ว⁸⁴ ในประเทศเยอรมันมีการเรียกชื่อผู้พิพากษาสมทบแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบลักษณะของศาลนั้น กล่าวคือ หากว่าเป็นผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญาจะเรียกว่า *schöffen* ในศาลพาณิชย์จะเรียกว่า *Handelsrichter* ส่วนในศาลอื่นจะเรียกว่าผู้พิพากษากิตติมศักดิ์ (*honorary judges*) (*Ehrenamtliche Richter*)

ตามประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของประเทศเยอรมัน ศาลแขวงพิเศษ (Schöffengericht) และศาลลูกขุน (Schwurgericht) นั้น ถือเป็นแนวคิดทางศาลที่ประจักษ์ชัดในเรื่องของการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม โดยแต่เดิมศาลแขวงพิเศษ (Schöffengericht) จะเลือกบุคคลจากสมาชิกท้องถิ่นมาร่วมในการแก้ไขปัญหาของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว (*ad hoc*) ในครั้งกระนั้นผู้พิพากษา (Richter) ไม่มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงนอกจากนี้ยังเป็นประธานในการพิจารณา จากนั้นได้มีการเปิดรับแนวคิดที่รับมาจากกฎหมายโรมันว่าให้ผู้พิพากษาสมทบ (Schöffen) เป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริงแทน จนกระทั่งเริ่มมีการพัฒนารูปแบบในศตวรรษที่ 19

ศาลลูกขุน (Schwurgericht) ในประเทศเยอรมันนั้น แรกเริ่มเดิมทีเกิดขึ้นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากว่าดินแดนเยอรมันเป็นอาณานิคมที่ถูกปกครองเข้ายึดโดยนโปเลียน (Napoleon) ส่งผลทำให้มีการนำเข้าวัฒนธรรมทางการศาลโดยให้มีลูกขุนในการพิจารณาคดีด้วย แม้ว่าในภายหลังจะได้มีการล้มล้างระบบการปกครองจากประเทศฝรั่งเศสแล้วก็ตาม แต่ระบบวิธีพิจารณาคดีโดยมีลูกขุนนั้นได้แผ่กระจายไปทั่วทั้งประเทศเยอรมัน จนในปัจจุบันอาจจะถือว่ามียุทธวิธีพิจารณาแบบใหม่ที่เข้ามาแทนที่ระบบลูกขุนซึ่ง

⁸³ วรณชัย บุญบำรุง, หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความแพ่ง เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), หน้า 148.

⁸⁴ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, "องค์กรตุลาการในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน" วารสารกฎหมายปกครอง, 1 (เมษายน 2525): 87.

อาจเรียกว่าระบบผสม เพราะเป็นการผสมระหว่างผู้พิพากษาอาชีพและผู้พิพากษาสมทบที่ตั้งที่ปรากฏในศาลแขวงพิเศษ (Schöffengericht) เช่นปัจจุบัน

ซึ่งในปี ค.ศ. 1879 ได้มีการปฏิรูประบบศาลโดยการประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (gerichtsverfassungsgesetz : GVG) อันเป็นการก่อตั้งรูปแบบศาลที่ตั้งที่ปรากฏในปัจจุบันและยกเลิกรูปแบบลูกขุนโดยสิ้นเชิง⁸⁵

แนวคิดที่สนับสนุนให้มีผู้พิพากษาสมทบในศาลที่พิจารณาในคดีอาญาของประเทศเยอรมัน⁸⁶

ประการที่ 1 การมีส่วนร่วมเชิงประชาธิปไตย

การเปิดโอกาสให้ประชาชนธรรมดา (ordinary citizen) เข้าเป็นผู้พิพากษาสมทบในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องรักษาความลับในผลแห่งคำพิพากษาก่อนที่จะมีการตัดสินคดี

ประการที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพแห่งความยุติธรรม

ด้วยแนวคิดที่ว่าความคิดเห็นของผู้พิพากษาสมทบที่มาจากประชาชนธรรมดาเปรียบเสมือนพรรคคิดของมหาชนส่วนใหญ่ของท้องถิ่น อาจถือเป็นการป้องกันมิให้ผู้พิพากษาอาชีพติดอยู่กับวังวนแห่งกรอบของกฎหมายที่เคร่งครัด อีกทั้งยังเป็นการตรวจสอบทางอ้อมให้ผู้พิพากษาอาชีพให้ต้องรักษาวินัย ประพฤติตนให้น่าเชื่อถือ ปราศจากข้อสงสัยในจริยวัตร เพราะต้องประพฤติดนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พิพากษาสมทบด้วยไปในตัว

ประการที่ 3 การให้ความรู้แก่ประชาชน

การมีผู้พิพากษาสมทบนั้นมีการคาดหมายว่าจะเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะให้ประชาชนยอมรับในผลแห่งคำตัดสินให้มากขึ้น เพราะหากทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายมากขึ้น (เพื่อเตรียมการในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิพากษาสมทบ) ก็จะทำให้มีความเข้าใจและยอมรับต่อผลแห่งคำพิพากษาที่เกิดขึ้นได้ จึงต้องสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกผิดชอบภายในต่อบรรทัดฐานแห่งการกระทำความผิดทางอาญาว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาสมทบนั้นจะต้องมีสัญชาติเยอรมัน ในคดีที่พิจารณาโดยผู้พิพากษาสมทบที่ไม่ใช่ผู้มีสัญชาติเยอรมัน ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่คู่ความสามารถอุทธรณ์คำพิพากษานั้นได้ และเพื่อให้ได้บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ที่ดีพอกฎหมายได้กำหนดอายุ

⁸⁵ Nigel Foster and Satish Sule, German Legal System and Laws, p. 106.

⁸⁶ Eberhard Siegismund. The function of Honorary Judges In Criminal Proceedings In Germany [online] Available from: www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no56/56-10.pdf [2007]

ขั้นต่ำว่าผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาสมทบจะต้องมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป⁸⁷ และไม่เกิน 70 ปี และยังคงประกอบไปด้วยคุณสมบัติพื้นฐานต่างๆ ที่กำหนดอีก อาทิ หากว่าไม่ได้อยู่ในภูมิสำเนาต่อศาลที่จะมีการเสนอชื่อเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี ก็จะต้องไม่มีคุณสมบัติ หรือเป็นผู้ไร้ความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจ แม้กระทั่งหากว่าเป็นผู้ถูกยึดทรัพย์ (confiscate) ก็ไม่มีคุณสมบัติที่จะถูกเสนอชื่อเป็นผู้พิพากษาสมทบเช่นเดียวกัน

บุคคลที่ไม่อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสมทบได้ ได้แก่

- ประธานาธิบดี
- สมาชิกคณะรัฐบาลทั้งในระดับรัฐและสหพันธรัฐ
- เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่บริการสาธารณะ ไม่ว่าจะแต่งตั้งถาวรหรือชั่วคราว
- ผู้พิพากษาอาชีพ พนักงานอัยการ โนตารี และทนายความ
- เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย อาทิ ตำรวจ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ศาล
- นักบวช พระ
- ผู้ที่เคยเป็นผู้พิพากษาสมทบมาแล้วและพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมายังไม่ถึง 8 ปี

บุคคลที่อาจถูกปฏิเสธในการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสมทบได้ ได้แก่

- สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภายุโรป
- แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล หมอตำแย
- เภสัชกร
- ผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 65 ปี

บุคคลที่ถูกตัดสิทธิห้ามไม่ให้เป็นผู้พิพากษาสมทบ ได้แก่

- บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้ถูกจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป หรือ
- ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการถูกสอบสวน

ในทุกๆ 4 ปี คณะเทศมนตรีแห่งท้องถิ่นจะต้องจัดทำบัญชีเสนอผู้ที่มีสิทธิได้รับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาสมทบ โดยในบัญชีจะต้องระบุชื่อ สกุล เพศ อายุ พื้นฐานทางสังคม พร้อมทั้ง วันเกิด สถานที่เกิด ที่อยู่และอาชีพ โดยเสนอต่อศาลจังหวัดนั้นๆ เพื่อพิจารณาถึงคุณสมบัติ ความเหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยองค์กรที่มีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาสมทบต่อคณะเทศมนตรีแห่งท้องถิ่นได้แก่ พรรคการเมือง สมาคมการกุศล หรือประชาชนอื่นใดที่ประสงค์จะเสนอชื่อดังกล่าว

⁸⁷ Section 33 no. 1 the Courts Constitution Act.

3.1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศอิตาลี

ระบบศาลของประเทศอิตาลีมีลักษณะผสมระหว่างรูปแบบของฝรั่งเศสและเยอรมันและมีรูปแบบพิเศษบางประการที่มีลักษณะเฉพาะของอิตาลี โดยศาลทั่วไปได้แก่ ศาลคอนซิลีอาโตรี (Conciliatori) ศาลพรีตอรี (Pretori) ศาลตรีบูนาลี (Tribunali) ศาลอุทธรณ์ (Corti d'appello) และศาลยุติธรรมสูงสุดหรือศาลฎีกา (Corte di Cassazione)⁸⁸ ประเทศอิตาลีไม่ใช้ลูกขุนในการพิจารณาคดี⁸⁹

ศาลคอนซิลีอาโตรี (Conciliatori) (Justice of the Peace) มีจำนวน 822 ศาลเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่มากและมักจะดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พิพากษาอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นทนายความฝึกหัดในเขตศาลอื่น หรือผู้พิพากษาที่ไม่ใช่ผู้พิพากษาอาชีพ ที่อาจไม่สำเร็จการศึกษากฎหมายเลย⁹⁰ โดยผู้พิพากษาเหล่านี้จะได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการตุลาการ (Consiglio Superiore della Magistratura) มีวาระ 4 ปี และไม่ได้รับค่าตอบแทน มีอำนาจพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย คดีอุบัติเหตุทางรถยนต์และเรือไม่เกิน 32 ล้านลิรา หรือคดีพิเศษบางคดี เช่น คดีก่อความเดือดร้อนรำคาญ

ศาลพรีตอรี (Pretori) ก็ใช้ระบบผู้พิพากษานายเดี่ยวเช่นเดียวกัน มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาบางประเภทที่มีโทษเล็กน้อยและคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่มาก รวมทั้งคดีเช่าและคดีแรงงาน และยังมีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลคอนซิลีอาโตรี (Conciliatori) ผู้พิพากษาของศาลเป็นผู้พิพากษาอาชีพ เขตของศาลเทียบได้กับอำเภอ

ศาลตรีบูนาลี (Tribunali) เป็นศาลชั้นต้นและเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลพรีตอรี (Pretori) องค์คณะประกอบด้วย ผู้พิพากษาสามคน แบ่งออกเป็นหลายแผนก ในบางกรณีกฎหมายก็ได้จัดตั้งแผนกพิเศษขึ้นมาประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพและผู้พิพากษาสมทบ เช่น เป็นแผนกที่เกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน เขตศาลส่วนใหญ่เทียบเท่ากับจังหวัด

⁸⁸ วรรณชัย บุญบำรุง, หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548), หน้า 193.

⁸⁹ รายงานสรุปผลการวิจัย เรื่อง "มาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย" โดย นายอรุณพ ลิขิตจิตตะ นายณรงค์ รัตนานุกูล นายสุวัฒน์ รุ่งเมฆารัตน์ แหล่งที่มา <http://www.institute.ago.go.th/text/research16.doc>. [2007]

⁹⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, หน้า 139.

ศาลแอสไซซ์ (Assize)⁹¹ เป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญาที่มีลักษณะฉกรรจ์อันได้แก่คดีอาญาที่มีโทษจำคุกเกิน 8 ปีขึ้นไป ศาลแอสไซซ์ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพสองนาย คือ หัวหน้าศาล ซึ่งได้แก่ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในเขตอำนาจหนึ่งนาย และผู้พิพากษาศาลชั้นต้นอีก 1 นาย กับบุคคลธรรมดาอีก 6 นาย ซึ่งร่วมนั่งพิจารณาพิพากษาคดีทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (ต่างจากระบบลูกขุนของประเทศในกลุ่ม Anglo-saxon)

คำวินิจฉัยของศาลแอสไซซ์ (Assize) ย่อมอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ในแผนก Assize ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกาหนึ่งเป็นประธาน ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หนึ่งนายและบุคคลธรรมดาอีก 6 นายเช่นเดียวกับในศาลแอสไซซ์ (Assize) แต่บุคคลธรรมดาในศาลอุทธรณ์แผนก Assize นี้ต้องได้รับการศึกษาที่สูงกว่าบุคคลธรรมดาในศาลแอสไซซ์ (Assize) เล็กน้อย

ศาลอุทธรณ์ (Corti d'appello) โดยหลักในแต่ละแคว้น (Regione) จะมีศาลอุทธรณ์หนึ่งศาลมีอำนาจพิจารณาคดีที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาล Tribunali โดยพิจารณาเป็นองค์คณะ

ศาลยุติธรรมสูงสุดหรือศาลฎีกา (Corte di Cassazione) เช่นเดียวกับศาลสูงสุดของฝรั่งเศสโดยอิตาลีได้รับอิทธิพลในช่วงที่นโปเลียนได้ยึดครองอิตาลี คือเป็นศาลที่พิจารณาพิพากษาเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา โดยมีบทบาทในการเป็นหลักประกันของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศ

ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมโดยเฉพาะผู้พิพากษาทั้งหลายในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์นั้นมีลักษณะเป็นผู้พิพากษาอาชีพ (career judge) คือเป็นข้าราชการประจำการ เป็นผู้พิพากษาเริ่มด้วยการสอบแข่งขันจากผู้สำเร็จวิชากฎหมายจากมหาวิทยาลัย อายุระหว่าง 21-30 ปี ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีหลังจากผ่านการสอบแข่งขันโดยมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาและศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยที่คณะกรรมการตุลาการแต่งตั้งเป็นผู้ดำเนินการสอบแล้ว จะได้รับแต่งตั้งให้เป็น uditore giudiziario และจะต้องฝึกหัดงานในศาลชั้นต้นหรือในสำนักงานอัยการสองปี หลังจากนั้นจะต้องผ่านการสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา หลังจากปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาครบสองปี จึงจะมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการตุลาการ ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาได้โดยสมบูรณ์เพื่อทำหน้าที่ในศาลชั้นต้นต่อไป⁹²

⁹¹ อักขราพร จุฬารัตน, "ระบบศาลและผู้พิพากษาในประเทศอิตาลี", วารสารกฎหมายปกครอง, 1 (เมษายน 2525) : 104.

⁹² บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "โครงสร้างการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาในบางประเทศ" หนังสือ "ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์", หน้า 28.

3.1.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศญี่ปุ่น

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) รัฐสภาแห่งประเทศญี่ปุ่นได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพได้ โดยใช้ชื่อเรียกประชาชนที่เข้าร่วมกระบวนการนี้ว่า "Saiban-in"⁹³ หรืออาจกล่าวอีกนัยว่า "คณะลูกขุนในคดีอาญา" นั้นเอง ซึ่งคณะลูกขุนในคดีอาญาที่ประเทศญี่ปุ่นกำลังจะนำมาใช้นี้ถือได้ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการวิธีพิจารณาคดีตามแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) และวิธีพิจารณาแบบซีวิล ลอว์ (Civil Law) ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นระบบผสมก็ได้ (Mixed Court) วิธีการได้คณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) จะมีวิธีการได้มาคือสุ่มเลือกเอาจากผู้ที่ยังไม่เคยเป็นลูกขุน

ตามกฎหมายที่ได้ตราขึ้นใหม่ได้กำหนดให้ในคดีอาญาที่มีข้อหาร้ายแรงองค์คณะผู้พิพากษาจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นายและคณะลูกขุนในคดีอาญา 6 คน และในคดีอาญาข้อหาเล็กน้อยองค์คณะผู้พิพากษาจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นายและคณะลูกขุนในคดีอาญา 4 คน ซึ่งในการตรากฎหมายใหม่ครั้งนี้จะไม่เหมือนกับกฎหมายลูกขุนเดิมที่ประเทศญี่ปุ่นเคยทดลองใช้มาก่อนเมื่อปี ค.ศ. 1926 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1928 กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มีลูกขุนในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยให้คดีอาญาแต่ละคดีมีลูกขุน 12 คน ซึ่งจับสลากมาจากสามัญชนที่สามารถอ่านออกเขียนได้และมีอายุมากกว่า 30 ปี⁹⁴ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ระบบลูกขุนไม่ได้ผลเท่าที่คาดหวังเพราะจำเลยในคดีอาญาที่มีโทษสูงมักปฏิเสธการใช้สิทธิการพิจารณาโดยมีลูกขุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนญี่ปุ่นไม่ค่อยเชื่อถือถือจิตสำนึกทางกฎหมายของสามัญชนนัก⁹⁵ อีกทั้งจำเลยยังไม่สามารถที่จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงยังศาลสูงได้⁹⁶ แต่ตามกฎหมายใหม่ที่ตราขึ้นมานี้จำเลยจะไม่ได้รับอนุญาตให้สละสิทธิการพิจารณาโดยมีคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) กฎหมายใหม่ที่เกี่ยวกับคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) นี้จะถูกนำมาสู่การปฏิบัติใช้ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. 2009 เป็นต้นไป

⁹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Jury_in_Japan [2007]

⁹⁴ Joe Jones, The upcoming "lay judge" system, and the "jury" system that didn't work [online] Available from: <http://www.redhead.jp/japanlaw/2007/05/06/the-upcoming-lay-judge-system-and-the-jury-system-that-didnt-work/> [2007]

⁹⁵ พิเชษฐ เมลาพันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา ธนังกุล, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน่วยที่ 8-15, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542), หน้า 36.

⁹⁶ Peter Harris, Judging thy neighbour: an exploration of how the lay judge system to be implemented in 2009 will affect Japanese society, [online] Available from: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0NTN/is_73/ai_n21081530/pg_2 [2007]

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นข้อมูลใหม่ที่น่านำมาวิเคราะห์เพื่อปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนารูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยด้วยเหตุว่าเป็นประเทศที่อยู่ในทวีปเดียวกัน และอาจกล่าวได้ว่ามีระบบการใช้กฎหมายคล้ายกับประเทศไทยผู้เขียนจึงนำมาเรียบเรียงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบ Civil Law และในบางกรณีใช้ระบบ Case Law ตามระบบของ Anglo-Saxon และมีการแบ่งระบบศาลยุติธรรมเป็น 5 ประเภท คือ⁹⁷

1) ศาลแขวง (The Summary Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน 900,000 เยน และคดีอาญาข้อหาที่มีโทษปรับหรือความผิดลหุโทษ อีกทั้งยังมีอำนาจประนีประนอมในคดีแพ่ง ศาลแขวงในประเทศญี่ปุ่นนี้ตั้งอยู่ใน 438 แห่งทั่วประเทศ การพิจารณาพิพากษาคดีกระทำโดยผู้พิพากษาศาลแขวงนายเดียว และไม่มีการแบ่งออกเป็นคณะ ถึงกระนั้นเพื่อจะนำสามัญสำนึกของสามัญชนเข้ามาสู่การบริหารความยุติธรรมในระดับนี้ กฎหมายอนุญาตให้สามัญชนเข้ามามีส่วนในการพิจารณาคดีในฐานะพนักงานยุติธรรมซึ่งเรียกว่า ชิโฮอิน (shihoin) หรือ Judicial commissioners ได้ พนักงานยุติธรรมได้รับเลือกขึ้นมาสำหรับคดีแต่ละคดีจากรายชื่อที่ศาลจังหวัดได้เลือกไว้เป็นประจำทุกปี บุคคลเหล่านี้จะให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ แต่ไม่ได้เป็นองค์คณะของศาลแขวง พวกเขาไม่ได้เป็นลูกขุน (Jurors) หรือผู้พิพากษาสมทบ (Assesors) และคำแนะนำดังกล่าวจะนำมาใช้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล⁹⁸

2) ศาลจังหวัด (The District Courts) ถือเป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญา ศาลจังหวัดนี้มีอยู่ 50 แห่งทั่วประเทศ และยังประกอบไปด้วยสำนักงานสาขาอีก 203 แห่ง การพิจารณาพิพากษาคดีกระทำโดยผู้พิพากษาศาลจังหวัดนายเดียว

ศาลจังหวัดประกอบด้วยผู้พิพากษา (Judges) และผู้ช่วยผู้พิพากษา (Assistant Judges) ผู้พิพากษานายหนึ่งจะได้รับเลือกจากศาลสูงสุดให้เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล (Head Judges) ผู้ช่วยผู้พิพากษาไม่มีอำนาจเต็ม ไม่มีอำนาจนั่งพิจารณาคดีตามลำพังได้และไม่อาจนั่งพิจารณาคดีแทนผู้พิพากษาได้และในแต่ละบัลลังก์จะมีผู้ช่วยผู้พิพากษาเกินกว่าหนึ่งคนไม่ได้ ศาลจังหวัดแต่ละศาลจะแบ่งออกเป็นคณะ (Chambers) แต่ละคณะจะมีผู้พิพากษาและผู้ช่วย

⁹⁷ www.kantei.go.jp/foreign/judiciary/0620system.html [2008]

⁹⁸ พิเชษฐ เมลาณนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา ธนังกุล, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน่วยที่ 8-15, หน้า 38.

ผู้พิพากษาตามจำนวนที่กำหนดไว้⁹⁹ ซึ่งอาจขอปรนัยด้วยจำนวนผู้พิพากษา 1 หรือ 3 นาย เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี¹⁰⁰

3) ศาลครอบครัว (The Family Courts) มีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวและคดีที่ได้ความว่าเด็กเป็นผู้กระทำความผิด ศาลครอบครัวได้จัดตั้งขึ้นมา 50 แห่งทั่วประเทศ ดังเช่นในทุกท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของศาลจังหวัดและยังประกอบไปด้วยสำนักงานสาขาอีก 203 แห่ง เท่ากับจำนวนที่ศาลจังหวัดมี อีกทั้งยังประกอบไปด้วยสำนักงานสาขาท้องถิ่นอีก 77 แห่ง การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวกระทำโดยผู้พิพากษานายเดียว

4) ศาลสูง (The High Courts) มีลักษณะเป็นศาลอุทธรณ์ (the courts of appeal) (*Koso-Appeals*) สามารถพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลครอบครัว มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 8 ศาล อันตั้งอยู่ในโตเกียว โอซากา นาโกยา ฮิโรชิมา ฟูกูโอกะ เซ็นได ซัปโปโร และทาคามัทสึ และมีสำนักงานสาขา 6 แห่ง การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลสูงกระทำโดยผู้พิพากษาเป็นองค์คณะ 3 นาย เว้นแต่ในคดีร้ายแรงพิเศษต้องพิจารณาพิพากษาด้วยองค์คณะ 5 นาย¹⁰¹

5) ศาลสูงสุด (The Supreme Courts) ศาลสูงสุดของประเทศญี่ปุ่นมีอยู่เพียงศาลเดียว ตั้งอยู่ในนครโตเกียว เมืองหลวงของประเทศ¹⁰² สามารถพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลสูง ประกอบไปด้วยประธานศาลสูงสุดและผู้พิพากษาศาลสูงสุดอีก 14 นาย ซึ่งโดยหลักแล้ว อำนาจวินิจฉัยคดีของศาลสูงสุดจำกัดอยู่ในข้อกฎหมายเท่านั้น ศาลสูงสุดของประเทศญี่ปุ่นนั้นนอกจากจะมีเขตอำนาจในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ แล้ว ยังมีบทบาทในการตีความกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน¹⁰³

⁹⁹, เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

¹⁰⁰ Criminal Justice In Japan, (Ministry of Justice) Japan (n.d., n.p.), p. 16.

¹⁰¹ Ibid p. 16

¹⁰² อาริย์ รุ่งพรทวีวัฒน์, "การบังคับใช้กฎหมายอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 239.

¹⁰³ พิเชษฐ เมาลานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา ธนังกุล, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หนวยที่ 8-15, หน้า 36.

แนวคิดเบื้องต้นอันเป็นที่มาของการใช้ระบบผู้คณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ของประเทศญี่ปุ่น มีดังนี้¹⁰⁴

1) เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเป็นกิจจะลักษณะมากขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามระบบของประเทศญี่ปุ่นเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยที่ประชาชนอาจมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มากนัก ดังนั้นการวางระบบใหม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นการเพิ่มบทบาทของประชาชนอย่างสำคัญยิ่ง ซึ่งในระบบการพิจารณาพิพากษาคดีอาญารูปแบบใหม่นี้คณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) จะมีใช้เพียงแต่ทำหน้าที่วินิจฉัยแต่เพียงปัญหาข้อเท็จจริงตามลักษณะรูปแบบที่ปรากฏในระบบ Common Law เท่านั้น หากแต่ยังมีอำนาจที่จะปรับบทกฎหมายในปัญหาข้อกฎหมายและมีอำนาจในการที่จะกำหนดอัตราโทษที่จะลงแก่จำเลยได้ด้วย¹⁰⁵

2) การนำระบบคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ดังกล่าวมาใช้ตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าการที่ประชาชนได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่ร่วมเป็นองค์คณะในศาลเพื่อการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยเฉพาะที่เป็นคดีความผิดร้ายแรงนั้น จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีความรอบคอบและตรวจสอบได้มากขึ้น เพราะการพิจารณาซึ่งนำหนักพยานหลักฐานและการกำหนดโทษจะมาจากการหารืออย่างรอบด้านร่วมกันระหว่างผู้พิพากษาอาชีพกับคณะประชาชนที่เข้าร่วม จึงเป็นการสะท้อนมุมมองจากประชาชนที่ไม่ใช่ นักกฎหมาย อีกทั้งยังมีส่วนเกื้อหนุนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบได้จากประชาชน และมีความคาดหวังว่าการร่วมด้วยช่วยกันดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาให้เป็น “ระบบกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นมิตรมากขึ้น ความรวดเร็วมากขึ้น และความเชื่อถือได้มากขึ้น” (friendlier, faster, and reliable justice system)

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ระบบคณะลูกขุนในคดีอาญาในประเทศญี่ปุ่น ตามกฎหมายใหม่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้สาระสำคัญดังนี้¹⁰⁶

¹⁰⁴ ชาติ ชัยเดชสุริยะ, “ระบบคณะลูกขุนในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น”, วารสารกฎหมาย 26 (ตุลาคม 2550): 202-204.

¹⁰⁵ Daniel H. Foote, Justice System Reform in Japan, [online] Available from: www.law.usyd.edu.au/anjel/documents/ResearchPublications/Johnson2004_JusticeSystemReform.pdf [2006]

¹⁰⁶ ชาติ ชัยเดชสุริยะ, “ระบบคณะลูกขุนในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น”, วารสารกฎหมาย 26: 204.

1) ประเภทของคดีอาญาที่จะนำมาใช้ ได้แก่ ความผิดอาญาร้ายแรงซึ่งมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือคดีตามที่ระบุไว้ใน The Courts Act, section 26 (2) (2) และผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายจากการกระทำความผิดนั้น เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ปล้นทรัพย์จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บ ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ขับรถโดยประมาทและในขณะที่เมาสุราเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย วางเพลิงเผาทรัพย์เคหสถาน ลักพาตัวบุคคลเพื่อเรียกค่าไถ่ ละทิ้งเด็กที่อยู่ในปกครองจนเป็นเหตุให้เด็กนั้นถึงแก่ความตาย เป็นต้น

2) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามสำหรับบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) กำหนดไว้ 5 ประการ กล่าวคือ

ประการที่ 1 เป็นพลเมืองญี่ปุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปและเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประการที่ 2 เกี่ยวกับลักษณะต้องห้าม สำหรับบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นลูกขุนจะต้องไม่เป็นผู้ไม่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ จะต้องไม่เป็นผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษถึงขั้นจำคุกมาก่อน จะต้องไม่เป็นผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างถูกจับกุมหรือคุมขัง และจะต้องไม่เป็นผู้ที่พิการทางกายหรือทางจิตถึงขั้นที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่

ประการที่ 3 ข้อจำกัดเกี่ยวกับวิชาชีพ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นลูกขุน จะต้องไม่เป็นผู้มีอาชีพข้าราชการ สมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรี เจ้าหน้าที่บริหารของรัฐบาล ผู้ที่มีวิชาชีพทางด้านกฎหมาย (อาทิเช่น ผู้พิพากษา อัยการ หรือทนายความ) อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น หรือทหาร

ประการที่ 4 ข้อจำกัดเกี่ยวกับความมีส่วนได้เสียในคดี โดยบุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นลูกขุนนั้น จะต้องไม่เป็นจำเลย ผู้เสียหาย หรือพยานบุคคลในคดีนั้น กับทั้งสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันกับจำเลยหรือผู้เสียหาย ผู้แทน ที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ

ประการที่ 5 เกี่ยวกับข้อจำกัดอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้แก่ จะต้องไม่เป็นบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะมีอคติอันจะส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไม่เป็นธรรม

3) ข้ออ้างในการถอนตัวโดยไม่ประสงค์ที่จะเป็นผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญา (Saiban-in) ซึ่งโดยหลักแล้ว บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องยอมรับในการแต่งตั้ง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของพลเมืองตามวัตถุประสงค์ของการจัดระบบวิธีพิจารณาคดีแบบใหม่ อย่างไรก็ตามหากมีเหตุจำเป็นอันไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีเหตุจำเป็นยกเหตุดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้างเพื่อเป็นเหตุในการถอนตัวเพื่อที่จะไม่เป็นลูกขุนในคดีอาญา

ได้ แต่ก็ก็เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องพิจารณาว่าข้ออ้างดังกล่าวนั้นฟังขึ้นหรือไม่ แล้วจึงจะสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนตัวต่อไป ซึ่งข้ออ้างที่อาจเป็นไปได้ตามกฎหมาย ได้แก่ เป็นผู้ที่อยู่ในวัยชราภาพ (กล่าวคือตั้งแต่อายุ 70 ปีขึ้นไป) ทำให้ไม่สะดวกในการทำหน้าที่ เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและอยู่ในระหว่างสมัยประชุม เป็นนักเรียนนักศึกษา เป็นผู้ที่เคยได้ปฏิบัติหน้าที่ ลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) มาแล้วหรือเคยเป็นพนักงานสอบสวนในคดีอาญาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เป็นผู้ที่เคยได้รับหมายเรียกของศาลให้ไปรับการคัดเลือกในรอบปีที่ผ่านมา หรือเป็นผู้ที่ปรากฏหลักฐานว่ามีความจำเป็นอันไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น อยู่ในระหว่างป่วยหนักหรือได้รับอันตรายสาหัส มีความจำเป็นที่จะต้องดูแลคนในครอบครัวซึ่งช่วยตัวเองไม่ได้ มีความจำเป็นที่จะต้องดูแลธุรกิจส่วนตัวซึ่งหากต้องไปปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะไม่มีผู้ดูแลธุรกิจนั้นแทน หรืออยู่ในระหว่างมีภาระหน้าที่จัดการพิธีศพของบุคคลในครอบครัว

4) วิธีการคัดเลือกคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ในเบื้องต้น จะต้องจัดให้มีบัญชีรายชื่อ “ผู้มีโอกาสจะถูกเรียกให้มารับการคัดเลือกเป็นคณะลูกขุน” โดยถือตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลัก และการคัดเลือกจะต้องกระทำเป็นรายคดีไป ซึ่งการเรียกจะเป็นไปตามลำดับในบัญชีรายชื่อและจะต้องผ่านการคัดเลือกในศาลนั้นๆ ซึ่งมีขั้นตอนรวมกัน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 ในทุกๆ ปี จะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อ “ผู้มีโอกาสจะถูกเรียกให้มารับการคัดเลือกเป็นคณะลูกขุน” ของปีถัดไปเตรียมไว้ล่วงหน้า โดยศาลแต่ละศาลตามท้องที่นั้นๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมบัญชีดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 2 ในการพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องมีการคัดเลือกคณะลูกขุนเข้าร่วมการพิจารณาด่วนนั้น ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) โดยศาลจะทำการออกหมายเรียกบุคคลตามที่ปรากฏในบัญชีรายชื่อดังกล่าวเป็นจำนวนหนึ่งตามลำดับ เพื่อให้ไปศาลตามวัน เวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อบุคคลดังกล่าวที่ได้รับหมายเรียกได้ไปศาลตามที่กำหนดแล้ว จะมีการซักถามและตรวจสอบข้อมูลของบุคคลนั้นๆ ว่าเข้าข่ายต้องห้ามลักษณะของการเป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ตามกฎหมายข้อใดข้อหนึ่งหรือไม่ หรือในกรณีที่มีการอ้างเหตุจำเป็นเพื่อประสงค์ที่จะถอนตัวจากการคัดเลือกเข้าเป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ก็จะต้องมีการตรวจสอบว่าข้ออ้างนั้นฟังขึ้นหรือไม่อย่างไร จากนั้นพนักงานอัยการโจทก์และทนายความของจำเลยก็จะมีสิทธิตั้งข้อรังเกียจ* สำหรับบุคคลที่ยังเหลืออยู่นั้นเพื่อการคัดออกอีกจนกระทั่งเหลือจำนวนบุคคลเท่าที่เป็นจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในแต่ละลักษณะคดี (6 คน หรือ 4 คน แล้วแต่กรณี) ทั้งนี้ การตั้งข้อรังเกียจโดยคู่ความในระบบของประเทศญี่ปุ่นนี้ คู่

* การตั้งข้อรังเกียจ หมายถึง การคัดค้านเหตุลักษณะที่บ่งบอกความไม่เป็นกลางที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี อาจเป็นความไม่เป็นกลางในทางรูปธรรม อาทิ การกระทำต่างๆ ที่แสดงออกมา หรือความไม่เป็นกลางที่เป็นนามธรรม เป็นต้น

ความสามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับคุณวุฒิหรือความเชี่ยวชาญของผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นลูกขุนนั้นก่อนได้ เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมกับคดี (ซึ่งแตกต่างกับระบบ Common Law ซึ่งมีข้อห้ามถามข้อมูลของผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นลูกขุนนั้นในประเด็นดังกล่าว)

ขั้นตอนที่ 4 สำหรับบุคคลที่ถูกคัดออกดังกล่าวเป็นอันพันภาระหน้าที่สำหรับคราวนั้นไป ส่วนบุคคลที่ไม่ได้ถูกคัดออกและอยู่ในจำนวนที่พอดีตามที่กฎหมายกำหนด จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไป

หน้าที่ของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นลูกขุน มี 3 ประการที่สำคัญ กล่าวคือ ประการที่ 1 หน้าที่ในการเข้าร่วมในการพิจารณาคดีนั้น นับแต่เมื่อได้รับการแต่งตั้งคณะลูกขุนจะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพซึ่งประกอบเป็นองค์คณะในศาลนั้น และลูกขุนในระบบของประเทศญี่ปุ่นนี้แต่ละคนสามารถที่จะซักถามพยานได้โดยตรง โดยความเห็นชอบของศาล ซึ่งอาจแตกต่างจากลูกขุนในระบบ Common Law ซึ่งไม่อาจที่จะซักถามพยานได้ โดยหากมีข้อสงสัยและอยากจะได้ข้อเท็จจริงจากพยานในประเด็นใดจะต้องส่งคำถามนั้นให้ผู้พิพากษาในคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาถามพยานให้ ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้นๆ ลูกขุนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับสื่อต่างๆ ในอันที่จะเกี่ยวข้องกับรายละเอียดของคดี แต่ลูกขุนสามารถที่จะติดต่อกับครอบครัว มิตรสหาย เพื่อนร่วมงานเพื่อบอกเล่าประสบการณ์ในขณะปฏิบัติหน้าที่ได้¹⁰⁷

ประการที่ 2 มีหน้าที่ร่วมพินิจพิเคราะห์และวินิจฉัย โดยหลังจากที่คดีนั้นมีการสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว คณะผู้พิพากษาและคณะลูกขุนของคดีนั้นก็จะปรึกษาร่วมกันเพื่อวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงหรือไม่ และหากกระทำความผิดจริงจะสมควรได้รับโทษสถานใด ซึ่งก็ย่อมจะต้องมีการแสดงเหตุผลของความเห็นในการปรึกษาร่วมกันนั้น ซึ่งทั้งผู้พิพากษาอาชีพและลูกขุนแต่ละคนในคดีนั้นต่างมีสิทธิออกเสียงลงมติได้คนละ 1 เสียงเท่ากัน ในกรณีที่การออกเสียงลงมติได้ผลที่ไม่เป็นเอกฉันท์ ก็ให้ถือเอาเสียงข้างมาก แต่เสียงข้างมากดังกล่าวจะต้องมาจากผู้พิพากษาอาชีพอย่างน้อย 1 เสียงและมาจากลูกขุนอย่างน้อย 1 เสียงด้วย

ประการที่ 3 เมื่อได้มติแห่งคำวินิจฉัยที่ชี้ขาดแล้ว ผู้พิพากษาอาชีพที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะในคดีนั้นก็อ่านคำพิพากษาคดีนั้นในศาลตามมติดังกล่าว ซึ่งหลังจากมีการ

¹⁰⁷ Peter Harris, Judging thy neighbour: an exploration of how the lay judge system to be implemented in 2009 will affect Japanese society [online] Available from: http://findarticles.com/p/articles/mi_m0NTN/is_73/ai_n21081530 [2007]

อ่านคำพิพากษาคดีนั้นแล้ว ก็เป็นอันว่าคณะลูกขุนของคดีนั้นพ้นจากหน้าที่การเป็นคณะลูกขุนของคดีนั้นๆ นับแต่นั้นไป

อนึ่ง ในระหว่างคณะลูกขุนกับผู้พิพากษาอาชีพในระบบของประเทศญี่ปุ่นนี้ ได้มีการแบ่งแยกหน้าที่กันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เฉพาะผู้พิพากษาอาชีพเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายและวินิจฉัยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในคดีนั้น

ความกังวลของพลเมืองญี่ปุ่นต่อการเป็นลูกขุน

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการบังคับใช้ระบบคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) ซึ่งจะเริ่มใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และเนติบัณฑิตยสภาของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดทำข้อมูลชี้แจงในประเด็นต่างๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อระบบดังกล่าวโดยได้ชี้แจงในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1) ปัญหาความกังวลว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่จะได้รับหมายเรียกจากศาลให้ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะลูกขุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงว่าในทางปฏิบัติจะมีโอกาสน้อยมากที่จะได้รับหมายเรียกจากศาล เนื่องจากตามสถิติคดีอาญาในช่วงที่ผ่านมา เช่นปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) จำนวนคดีอาญาทั้งประเทศญี่ปุ่นที่อาจสามารถใช้ระบบคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) มีเพียง 3,089 คดี ซึ่งจำนวนพลเมือง ญี่ปุ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) มีประมาณ 122.3 ล้านคน จึงประมาณการได้ว่าโอกาสที่บุคคลจะได้รับหมายเรียกจากศาลให้ไปรับการคัดเลือกเป็นคณะลูกขุนนั้น อยู่ในอัตรา 1 คน ต่อ 330-660 คน และประมาณการได้ว่าในคดีอาญาแต่ละคดีที่จะต้องให้คณะลูกขุน ซึ่งต้องการลูกขุนเพียง 6 คน หรือ 4 คนนั้น จะมีผู้ที่เข้ามารับการคัดเลือกถึง 50-100 คน อีกทั้งในกรณีที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ลูกขุนในคดีอาญาคดีหนึ่งแล้ว จะต้องให้ล่องพ้นไป 5 ปีจึงจะมีโอกาสได้รับหมายเรียกจากศาลให้ไปรับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็นลูกขุน ซึ่งตามความเป็นจริงโอกาสน่าจะมีไม่มากนักและไม่บ่อยครั้ง จึงเป็นภารกิจที่ไม่ได้สร้างภาระมากเกินไป หากแต่เป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจที่จะได้รับหน้าที่สำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีและมีส่วนร่วมในการให้ความยุติธรรมแก่มนุษยร่วมสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วย

2) มีความจำเป็นหรือไม่ เพียงใดที่ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะลูกขุนในคดีอาญา (Saiban-in) จะต้องมีความรู้ในด้านกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงว่าไม่มีความจำเป็นอย่างไรๆ ที่จะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ทั้งนี้เพราะได้มีการวางระบบให้ผู้พิพากษาอาชีพที่ร่วมเป็นองค์คณะนั้นได้มีหน้าที่ที่จะต้องอธิบายให้คณะลูกขุนได้เข้าใจโดยละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์พื้นฐานทางกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาในศาล เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเหล่าคณะลูกขุน นอกจากนี้ในการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีของคณะลูกขุนก็ต้องกระทำร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพในองค์คณะคดีนั้น โดยตลอดกระบวนการพิจารณาของคดีนั้น อีกทั้งในทางปฏิบัติ ทั้งอัยการโจทก์และทนายจำเลยก็จะ

สนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะลูกขุนด้วย และในส่วนของกรณีวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายและหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความก็เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาอาชีพโดยเฉพาะอยู่แล้ว

3) กระบวนการพิจารณาของศาลจะยาวนานหรือไม่ โดยทั่วไปไม่ได้ใช้เวลายาวนานมาก แต่ส่วนจะใช้เวลาเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับลักษณะและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ ซึ่งแต่ละคดีก็ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามการสืบพยานในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่ใช้เวลาไม่กี่วันก็แล้วเสร็จ ซึ่งในระบบใหม่ที่จะใช้คณะลูกขุนในคดีอาญานี้ ได้มีการเตรียมการรองรับให้การพิจารณาคดีอาญาดำเนินไปได้โดยรวดเร็วเช่นเดียวกัน เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ผู้ที่จะเป็นลูกขุนมากจนเกินไป

4) ผู้ที่จะเป็นลูกขุนจะมีความเสี่ยงภัยได้รับภัยอันตรายหรือภัยคุกคามที่อาจได้รับอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำมาตรการรองรับเพื่อป้องกัน คุ้มครองความปลอดภัยของผู้ที่เป็นลูกขุน โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างน้อย 4 ประการ กล่าวคือ

หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 กำหนดให้ศาลต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เป็นลูกขุน โดยเฉพาะชื่อ ที่อยู่ของบุคคลนั้นให้เป็นความลับ

หลักเกณฑ์ข้อที่ 2 กำหนดว่าบรรดาความเห็นของผู้ที่เป็นลูกขุนแต่ละคนที่แสดงไว้ในระหว่างการปรึกษาหารือเพื่อมีคำวินิจฉัยในคดีนั้นจะต้องไม่มีการเปิดเผยไปยังสาธารณชนเช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์ข้อที่ 3 กฎหมายได้กำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ได้กระทำการคุกคาม ข่มขู่ลูกขุนหรือคนในครอบครัว หรือญาติของลูกขุนนั้น

หลักเกณฑ์ข้อที่ 4 ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษว่ามีความเป็นไปได้สูงว่าผู้ที่เป็นลูกขุนหรือคนในครอบครัวหรือญาติของลูกขุนจะถูกคุกคามข่มขู่ ศาลอาจดำเนินดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นโดยไม่ต้องมีคณะลูกขุนก็ได้

5) ผู้ที่เป็นลูกขุนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการทำหน้าที่ลูกขุนหรือไม่ ในกรณีนี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่เป็นผู้ที่เป็นลูกขุนมีสิทธิได้รับค่าพาหนะและค่าตอบแทนรายวันของทุกวันที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนในคดีนั้น โดยเป็นไปตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีประมาณการในเบื้องต้นว่าลูกขุนจะได้ค่าตอบแทนในการทำหน้าที่สูงถึงวันละ 10,000 เยน¹⁰⁸

6) ผู้ที่เป็นลูกขุนมีสิทธิขอลางานประจำต่อนายจ้างเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนได้หรือไม่ ตามปัญหานี้ได้มีการกำหนดไว้ว่านายจ้างจะต้องอนุญาตให้ลูกจ้างได้ลางานเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ลูกขุนในคดีอาญาตามที่ได้รับแต่งตั้ง และนายจ้างไม่อาจไล่ลูกจ้างออกจากงาน

¹⁰⁸ Ibid.

หรือเลือกปฏิบัติในทางที่มีชอบต่อลูกจ้างโดยเหตุที่ลูกจ้างผู้นั้นผลงานเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนในคดีอาญา

3.2. การประกาศยกเลิกระบบลูกขุนของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

3.2.1 การประกาศยกเลิกระบบลูกขุนของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ซึ่งในอดีตเป็นดินแดนผืนเดียวกับประเทศมาเลเซีย อีกทั้งยังคงตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ (British Commonwealth) ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายของอังกฤษ (British Rule) ดังนั้นระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์จึงได้รับอิทธิพลจากกฎหมายอังกฤษเป็นอย่างมากจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นในระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์จึงคล้ายคลึงกับระบบกฎหมายที่ใช้ในประเทศอังกฤษ ในไม่กี่ปีที่ผ่านมาสิ่งต่างๆ หลากอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากการปฏิบัติของประเทศอังกฤษ ทั้งในแง่ขององค์กรนิติบัญญัติ และตุลาการ แต่จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศสิงคโปร์ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การปฏิบัติในการจับกุมและฟ้องร้องผู้กระทำผิดจะต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของปัจเจกชนเกินสมควรและในขณะเดียวกันจะต้องเพียงพอต่อการปกป้องสังคมด้วย¹⁰⁹

การบริหารงานศาลยุติธรรมของประเทศสิงคโปร์แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้¹¹⁰

1. ศาลสูงสุด (The Supreme Court) รัฐธรรมนูญ และ The Supreme Court of Judicature Act กำหนดให้ศาลสูงสุดประกอบด้วย High Court และ Court of Appeal ตามกฎหมายประเทศสิงคโปร์นั้นผู้ที่จะมาเป็นผู้พิพากษาศาลสูงสุดได้จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพกฎหมายตามที่ระบุไว้อย่างน้อย 10 ปี

High Court เป็นแผนกหนึ่งของศาลสูงสุดในระดับชั้นต้นที่เป็นลักษณะพิเศษ กล่าวคือ มีอำนาจทั้งเป็นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ในคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป โดยหลักผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งในกรณีศาลชั้นต้นและเป็นศาลอุทธรณ์ เว้นแต่ในบางเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าให้ใช้องค์คณะ 3 คน ในทางปฏิบัติ High Court จะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในชั้นต้นเฉพาะคดีอาญาที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นและคดีอาญาที่ถือว่าเกิดขึ้นในสิงคโปร์ เช่น ในเรือหรือในอากาศยาน สิงคโปร์หรือในทะเลหลวง เป็นต้น

¹⁰⁹ สถาบันกฎหมายอาญา, สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ, (กรุงเทพมหานคร : เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป), หน้า 217.

¹¹⁰ พรเพชร พิชิตชลชัย, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, หน้า 87-90.

Court of Appeal เป็นศาลสูงสุดของสิงคโปร์ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีชั้นอุทธรณ์ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา องค์คณะปกติคือผู้พิพากษา 3 คน ในบางกรณีก็ใช้องค์คณะ 2 คน เช่นการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่ใช่ข้อชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี (Interlocutory Order)

2. ศาลล่าง (Subordinate Court) คำว่า ศาลล่าง หรือ Subordinate Court หมายถึงศาลและองค์กรกึ่งที่คำวินิจฉัยของศาลและองค์กรเหล่านี้อาจมีการอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดได้ ศาลล่าง หรือ Subordinate Court ประกอบด้วย

ศาลเขต (District Courts) เป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 100,000 เหรียญสิงคโปร์ และคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี และคดีอาญาอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้พิพากษาศาลนี้ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำของประธานศาลสูงสุด โดยจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพกฎหมายตามที่ระบุไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ศาลแมจิสเตรท (Magistrates Courts) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 30,000 เหรียญสิงคโปร์ และคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี แต่จะพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 2 ปี และปรับเกินกว่า 2,000 เหรียญสิงคโปร์ หรือปรับเกินกว่า 6 ครั้งไม่ได้ องค์คณะของศาลนี้คือแมจิสเตรท 1 นาย

ศาลไต่สวนชันสูตรพลิกศพ (Coroner's Court) เป็นศาลที่มีอำนาจเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งความตายของบุคคลที่มีเหตุเชื่อได้ว่าถูกฆ่าตายหรือตายโดยผิดธรรมชาติ

ศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Courts) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่บุคคลอายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องหาว่ากระทำความผิด การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลนี้มีผู้พิพากษา 1 คนเป็นองค์คณะและมีที่ปรึกษาอีก 2 คนซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีร่วมนั่งพิจารณาคดีด้วย

ศาลคดีเล็กน้อย (Small Claims Tribunals) เป็นศาลที่พิจารณาคดีแพ่งเล็กน้อยๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ

ศาลครอบครัว (Family Court) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวทั้งปวง เน้นการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเป็นหลัก

ศาลศาสนาหรือศาลสิอริยา (Syariah Court) ซึ่งประเทศสิงคโปร์มีประชากรส่วนหนึ่งเป็นชาวมุสลิม ฉะนั้นเพื่อให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและมรดกเป็นไปตามหลักศาสนาอิสลาม จึงมีการจัดตั้งศาลศาสนาหรือศาลสิอริยาขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเหล่านี้เป็นพิเศษ

ระบบกฎหมายอาญาของประเทศสิงคโปร์เป็นระบบ Common Law ซึ่งเป็นระบบที่รับมาจากอังกฤษ นับแต่ที่สิงคโปร์เป็นอาณานิคมของอังกฤษนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ซึ่งในระบบกฎหมายอาญาของสิงคโปร์จะใช้ จะไต่สวนโดยลูกขุน (Jury trial) และถือว่าการกระทำ ความผิดอาญาเป็นการกระทำผิดต่อแผ่นดิน ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมในการฟ้องคดีจะกระทำ

โดยอัยการของรัฐ การฟ้องคดีอาญาจึงมีลักษณะเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคล (Private Individuals) นับแต่เวลานั้นระบบลูกขุนของอังกฤษทั้งระเบียบปฏิบัติในการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริง และหลักการและกฎต่างๆ ของอังกฤษได้นำมาสู่ระบบไต่สวนโดยลูกขุนในประเทศสิงคโปร์ แต่ระบบลูกขุนนี้จะใช้ก็โดยเฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น

สำหรับในประเทศเทศสิงคโปร์และมาเลเซียซึ่งในอดีตต่างก็เคยเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษและได้รับอิทธิทางกฎหมายคอมมอน ลอร์มาไม่น้อย แต่ก็ได้ยกเลิกวิธีพิจารณาบางอย่างไป อาทิเช่นการใช้ลูกขุน สาเหตุที่ทั้งสองยกเลิกน่าจะเป็นเพราะทั้งมาเลเซียและสิงคโปร์ใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ แบบอังกฤษเพราะถูกยึดเยียดให้ใช้โดยเหตุเป็นประเทศอาณานิคม ปัจจุบันเริ่มเห็นว่ากฎหมายและวิธีพิจารณาบางอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับประเทศของตน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ จึงเริ่มมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายหลายเรื่อง อย่างเช่นเรื่องลูกขุนนี้ประเทศสิงคโปร์ได้ยกเลิกวิธีพิจารณาโดยใช้ลูกขุนเมื่อปี ค.ศ. 1969 และในประเทศมาเลเซียได้ยกเลิกระบบลูกขุนเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538¹¹¹

ประเทศสิงคโปร์ได้ยกเลิกระบบลูกขุนเมื่อปี ค.ศ. 1969 โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่ จากกฎหมายที่แก้ไขนี้ได้กำหนดให้คดีอาญาที่มีอัตราโทษถึงประหารชีวิตต้องพิจารณาโดยมีผู้พิพากษา 2 นายเป็นองค์คณะ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1992 ได้มีการแก้ไขกฎหมายอีกครั้งโดยคราวนี้ได้กำหนดให้คดีอาญาที่มีโทษถึงประหารชีวิตสามารถที่จะพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดียวได้¹¹² และในปี ค.ศ. 2006 ที่ผ่านมศาลล่าง (Subordinate Court) ได้ริเริ่มโครงการนำร่อง (pilot scheme) ด้วยการแต่งตั้งผู้พิพากษาผู้ชำนาญการพิเศษ (specialist judges) ซึ่งมาจากผู้มีประสบการณ์ทางกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับหรืออาจแต่งตั้งจากนักวิชาการกฎหมายในสถาบันการศึกษาก็ได้ โครงการนำร่องนี้มีความมุ่งหวังที่จะใช้ประสบการณ์จากนักกฎหมายและความเข้มแข็งจากทฤษฎีทางกฎหมายที่เข้มข้นจากนักวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญให้เกิดแก่ศาลล่าง (Subordinate Court) ในอันที่จะเสริมสร้างความเชี่ยวชาญอันลึกซึ้งให้เกิดแก่ศาลล่าง (Subordinate Court) ด้วย¹¹³

จะเห็นได้ว่านอกจากที่ปรึกษาศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีที่ร่วมนั่งพิจารณาและประชาชนที่มาเป็นพยานแก่ศาลแล้ว ประเทศสิงคโปร์ก็มีได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่อย่างใด

¹¹¹ สุนัย มโนมัยอุดม, "สรุปผลการประชุมศาลชั้นต้นของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ณ ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 19-22 กรกฎาคม 2538", ตุลพาท 2 (เมษายน-มิถุนายน 2539) :79.

¹¹² Supreme Court History [online] Available from: <http://app.supremecourt.gov.sg/default.aspx?pgID=1> [2008]

¹¹³ Judicial system of Singapore online] Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Judicial_system_of_Singapore#endnote_singlejudge [2008]

3.2.2. การประกาศยกเลิกระบบลูกขุนของประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียตกอยู่ภายใต้อิทธิพลกฎหมายของประเทศอังกฤษตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ก่อนที่พวกเขาจะได้อำนาจเข้ามาในประเทศอินเดียเสียอีก แต่เดิมระบบอำนาจศาลยุติธรรม อำนาจบริหาร และอำนาจนิติบัญญัติจะอยู่ภายใต้ระบบกษัตริย์และกฎแห่งราชอาณาจักร แต่ในบริเวณแต่ละหมู่บ้านจะมีอิสระในการตัดสินข้อพิพาทที่ตัดสินกันเองระหว่างสมาชิกในท้องถิ่นที่เรียกว่า “ปัญชยูท” (panchayth) โดยประเพณีเช่นนี้ยังคงความต่อเนื่องมาจนถึงยุคที่อิสลามเข้ามา มีอิทธิพลต่อประเทศอินเดีย เรื่อยมาจนถึงยุคกลางและมีกฎหมายอิสลามโดยเฉพาะที่เรียกว่า “ฉาเรีย” (Sharia) ซึ่งบังคับแก่เหล่ามุสลิมโดยตรงของประเทศอินเดีย แต่แล้วกฎหมายอิสลามก็ถูกแทนที่ด้วยกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) เมื่อประเทศอินเดียตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ ซึ่งก็ถือว่าสมัยใหม่แห่งกฎหมายอินเดียได้เริ่มแต่นั้นมา¹¹⁴ ซึ่งแน่นอนว่าระบบกฎหมายของอินเดียจะต้องได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายคอมมอน ลอว์โดยตรงอันน่าจะรวมถึงวิธีพิจารณาคดีโดยลูกขุนด้วย

รัฐบาลของประเทศอินเดียได้ประกาศยกเลิกระบบพิจารณาคดีโดยลูกขุนเมื่อปี ค.ศ. 1960 โดยมีสาเหตุมาจากคดีฆาตกรรมที่มีนายคาวาส นานาวาติ (Kawas Nanavati) เป็นจำเลยในคดี *K. M. Nanavati vs. State of Maharashtra* ซึ่งในคดีนี้มีเนื้อหาโดยสรุปกล่าวคือ¹¹⁵ จำเลยซึ่งเป็นนาวิกโยธินได้ถูกกล่าวหาว่าฆาตกรรมภริยาของตนเองและซึ่งตามพยานหลักฐานก็ชี้ชัดว่าจำเลยน่าจะเป็นผู้ฆ่า แต่ด้วยเหตุว่าจำเลยนั้นเป็นบุคคลที่สาธารณชนรวมทั้งสื่อมวลชนบางสาขาให้ความสำคัญเป็นพิเศษเยี่ยงวีรบุรุษ (Hero) จึงส่งผลทำให้คณะลูกขุนที่ปฏิบัติหน้าที่ในคดีนี้วินิจฉัยว่าจำเลยไม่มีความผิด (not guilty) แต่ผู้พิพากษาในคดีนี้ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยดังกล่าวจึงส่งคดีนี้ไปให้ศาลสูงบอมเบย์ (the Bombay High Court) วินิจฉัยและศาลสูงบอมเบย์ได้กลับคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนและพิพากษาให้จำคุกจำเลยตลอดชีวิต จากนั้นจำเลยจึงได้อุทธรณ์คดีไปยังศาลฎีกา (Supreme court) แต่ก็ไม่เป็นผล ด้วยศาลให้เหตุผลว่าคณะลูกขุนในคดีนี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับสื่อมากเกินไป จนทำให้ตัดสินคดีนี้ อย่างเห็นอกเห็นใจจำเลยอย่างไม่ควรจะเป็น ซึ่งคดีนี้ส่งผลทำให้รัฐบาลประเทศอินเดียได้ยกเลิกระบบลูกขุนไปในที่สุด

¹¹⁴ Judiciary of India [online] Available from:

http://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_India [2008]

¹¹⁵ Kawas Nanavati and Jury Trials in India [online] Available from:

<http://www.yazadjal.com/2003/11/12/kawas-nanavati-and-jury-trials-in-india/> [2008]

3.3 ตารางเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

	อเมริกา	เยอรมัน	ฝรั่งเศส	อิตาลี	ญี่ปุ่น
รูปแบบของการมีส่วนร่วม	ระบบลูกขุน	ระบบผู้พิพากษาสมทบ	ระบบลูกขุน	ระบบผู้พิพากษาสมทบ	ระบบผสมทั้งลูกขุน
ศาลที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม	ศาลมลรัฐ ศาลจังหวัด	ศาลแขวง พิเศษ และ ศาลจังหวัด	ศาลคดีอาญา ร้ายแรง	ศาลคดีอาญา ร้ายแรง	ศาลจังหวัด (ศาลสูงอยู่ในระหว่างการพิจารณา)
ระบบพิจารณาคดี	ระบบกล่าวหา	ระบบไต่สวน	ระบบไต่สวน	ระบบกล่าวหา	ระบบกล่าวหา
วิธีการคัดเลือก	สุ่มเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	เลือกจากข้อมูลของพรรคการเมือง	สุ่มเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	สุ่มเลือกจากใบสมัคร	สุ่มเลือกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
วาระการปฏิบัติหน้าที่	ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรายคดี	4 ปี	ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรายคดี	3 เดือน	ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรายคดี
จำนวนผู้พิพากษาประจำ	1 นาย	1 นาย สำหรับศาลแขวง 3 นาย สำหรับศาลจังหวัด	3 นาย	2 นาย	ระหว่าง 1 ถึง 3 นาย
จำนวนประชาชน	12 คนสำหรับศาลรัฐบาลกลาง และในศาลจังหวัดแห่งสหรัฐ หรือ 6 คนในบางศาลจังหวัดแห่งสหรัฐ	2 คน	9 คน	6 คน	ระหว่าง 2 ถึง 11 คน

	อเมริกา	เยอรมัน	ฝรั่งเศส	อิตาลี	ญี่ปุ่น
คำตัดสิน	ต้องมีมติที่เป็นเอกฉันท์ (หรือจำนวนไม่น้อยกว่า 10 ต่อ 12 เสียงในบางรัฐ)	2 ใน 3 เสียง (2 เสียงในองค์คณะที่มี 3 นาย) (4 เสียงในองค์คณะที่มี 5 นาย)	8 เสียง	ใช้เสียงข้างมาก (ควรถูกมากกว่า 5 เสียง)	ใช้เสียงข้างมาก
การมีส่วนร่วมในการตัดสิน	ไม่มีส่วนร่วม ยกเว้นในบางรัฐ	มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม	มีส่วนร่วม
การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง	ไม่อนุญาต	อนุญาต เฉพาะในศาลแขวงพิเศษ	อนุญาต	อนุญาต	อนุญาต
เหตุในการอุทธรณ์	ปัญหาข้อกฎหมาย	ไม่มีข้อจำกัด ส่วนในศาลมลรัฐจะอุทธรณ์ได้ เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย	-ปัญหาข้อเท็จจริง -ดุลพินิจในการกำหนดโทษ -ปัญหาข้อกฎหมาย	-ปัญหาข้อเท็จจริง -ดุลพินิจในการกำหนดโทษ -ปัญหาข้อกฎหมาย	เช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
การมีส่วนร่วมในการพิจารณาอุทธรณ์	ไม่มี	นั่งพิจารณาอุทธรณ์ ณ ศาลจังหวัด	นั่งพิจารณาใหม่ ณ ศาลคดีอาญาร้ายแรง	นั่งพิจารณาที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา	อยู่ในระหว่างการพิจารณา

สรุป

จากกรณีที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบที่มีใช้ในต่างประเทศของการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบลูกขุน (Jury) ตามแนวของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอร์ หรือบางประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิล ลอร์ ที่มีการใช้ลูกขุนในคดีอาญาร้ายแรงหรือการใช้ระบบผู้พิพากษาสมทบก็ตาม จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะใช้ในคดีอาญาที่มีความร้ายแรงอย่างเช่นในประเทศอังกฤษจะใช้วิธีพิจารณาคดีแบบลูกขุนในคดีประเภททำร้ายเจ้าพนักงาน ฆ่าคนตาย เป็นต้น ส่วนคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ หรือคดีอาญาประเภทอื่นคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 95 จะพิจารณาพิพากษาที่ศาลแขวง (Magistrates' Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีรูปแบบสำหรับประชาชนที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมของอังกฤษ โดยการเป็นผู้พิพากษาที่เรียกว่า "แมจิสเตรท" อีกด้วย นั่นจึงหมายความว่าอีกเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่พิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลคราวน์คอร์ท (The Crown Court) โดยใช้คณะลูกขุน บางกรณีหากว่าจำเลยให้การรับสารภาพก็ไม่ต้องใช้คณะลูกขุน ซึ่งเท่ากับว่าจริงๆ แล้วมีคดีอาญาเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่พิจารณาพิพากษาโดยใช้ลูกขุนจริงๆ

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการรับรองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาในอันที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน (Right to Jury Trial) ซึ่งเป็นไปตามการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 6 (the six amendment) ซึ่งบัญญัติรับรองว่าในการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ผู้ต้องหาสิทธิได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว เปิดเผย และโดยลูกขุนซึ่งเป็นกลางแห่งรัฐแห่งท้องที่ที่ความผิดเกิด ซึ่งคำว่า "การดำเนินคดีอาญาทั้งปวง" นั้นต้องหมายแต่เพียงความผิดอาญาที่จำเลยกระทำนั้นอาจเป็นความผิดที่จำเลยอาจต้องจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป (Serious Offense) และไม่รวมถึงคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1937 United States Supreme Court ได้พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดเล็กน้อย (Petty Offense) โดยไม่มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุน เพราะเห็นว่าจะทำให้การบริหารงานคดีง่ายเข้า รวดเร็วและประหยัดกว่า และเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ในสหรัฐอเมริกาที่มีตำแหน่ง "แมจิสเตรท" ที่เป็นบุคคลธรรมดาด้วยเช่นกัน

ส่วนประเทศฝรั่งเศสนั้นประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมโดยการปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกขุนในศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุน ซึ่งศาลมหันตโทษหรือศาลลูกขุนนี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ทุกคดี หรืออาจเรียกว่าคดีมหันตโทษ (Crimes) กล่าวคือเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปจนถึงโทษจำคุกตลอดชีวิต ศาลนี้จึงประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 3 และลูกขุน 9 คน ซึ่งเป็นระบบการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนแห่งเดียวในระบบศาลฝรั่งเศส

ในประเทศเยอรมันประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมโดยผ่านช่องทางการเป็นผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะมีอยู่ในศาลแขวงพิเศษ (Schöffengericht) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ (Berufsrichter) 1 นาย และผู้พิพากษาสมทบ (Laienrichter/Schöffen) 2 นาย ส่วนในศาลจังหวัด (Landgericht) โดยปกติจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นายและผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นาย ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้น (first instance) ในการพิจารณาคดีอาญาร้ายแรง อาทิเช่นข้อหาฆ่าคนตาย เป็นต้น

ประเทศอิตาลี ไม่ใช้ลูกขุนในการพิจารณาคดี ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นรูปแบบการเป็นผู้พิพากษาในศาลคอนซิลิอาโตรี (Conciliatori) (Justice of the Peace) เพราะผู้พิพากษาในศาลแห่งนี้ไม่ต้องสำเร็จการศึกษาทางกฎหมายก็ได้ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแมจิสเตรทในประเทศอังกฤษ หรือจะเข้าเป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลแอสไซซ์ (Assize) ซึ่งถือเป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญาที่มีลักษณะฉกรรจ์อันได้แก่คดีอาญาที่มีโทษจำคุกเกิน 8 ปีขึ้นไป ศาลแอสไซซ์ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพสองนาย คือ หัวหน้าศาล ซึ่งได้แก่ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในเขตอำนาจหนึ่งนาย และผู้พิพากษาศาลชั้นต้นอีก 1 นาย กับบุคคลธรรมดาอีก 6 นาย ซึ่งร่วมนั่งพิจารณาพิพากษาคดีทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

ในประเทศญี่ปุ่นที่กำลังจะมีการเปิดใช้ระบบกฎหมายใหม่ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเป็น “คณะลูกขุนในคดีอาญา” (Saiban-in) ซึ่งตามกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นใหม่นี้ ได้กำหนดให้ในคดีอาญาซึ่งมีข้อหาร้ายแรงจะต้องมีองค์คณะผู้พิพากษาที่ประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นายและคณะลูกขุนในคดีอาญา 6 คน ส่วนในคดีอาญาข้อหาเล็กน้อยองค์คณะผู้พิพากษาจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นายและคณะลูกขุนในคดีอาญา 4 คน

ดังจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่รูปแบบของระบบกฎหมายต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่จะใช้ในคดีอาญาที่มีลักษณะร้ายแรง ฉะนั้นหากมีการปรับปรุงแก้ไขระบบกฎหมายสำหรับประเทศไทยในเรื่องการศึกษาหาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบของผู้พิพากษาสมทบมาใช้ในคดีอาญานั้นก็น่าที่จะนำมาใช้ในคดีอาญาที่มีลักษณะร้ายแรงเช่นเดียวกัน ส่วนที่ว่าแค่นั้น เพียงไร อันจะถือว่าเป็นคดีอาญาร้ายแรงนั้น ผู้เขียนเห็นว่าน่าที่จะเทียบเคียงกับคดีอาญาที่จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” ซึ่งหมายถึงว่าคดีที่จะให้มีการใช้ผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมควรที่จะเป็นคดีที่

กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น แต่ในประเด็นเรื่องคดีอาญาที่สมควรจะมีผู้พิพากษาสมทบนั้นผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่าควรที่จะใช้กับคดีอาญาข้อหาเล็กน้อยและยอมความได้¹¹⁶

ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อความเห็น ผู้เขียนมิได้เห็นด้วยความเห็นดังกล่าว เพราะด้วยเหตุว่าคดีอาญาที่มีข้อหาเล็กน้อยนั้น กฎหมายได้กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้พิพากษานายเดียวในการพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว แต่หากจะต้องนำมาใช้กับการพิจารณาคดีโดยมีผู้พิพากษาสมทบอาจไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว การมีผู้พิพากษาสมทบอาจจะทำให้คดีล่าช้าได้ ซึ่งอาจตรงกับสุภาษิตกฎหมายบทหนึ่งที่ว่า การพิจารณาคดีที่ล่าช้าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม (It is the duty of a good judge to order judgment to be without delay) ฉะนั้นแล้วในเบื้องต้นผู้เขียนเห็นว่าหากจะมีการใช้รูปแบบของผู้พิพากษาสมทบมาใช้ในคดีอาญานั้นก็น่าที่จะนำมาใช้ในเฉพาะคดีอาญาที่มีลักษณะร้ายแรงเท่านั้น ไม่สมควรที่จะนำมาใช้กับคดีที่มีข้อหาเล็กน้อยแต่อย่างใด

¹¹⁶ สัมภาษณ์ พิศาล พิริยะสถิต, ที่ปรึกษาศาลอุทธรณ์, 1 มิถุนายน 2549.